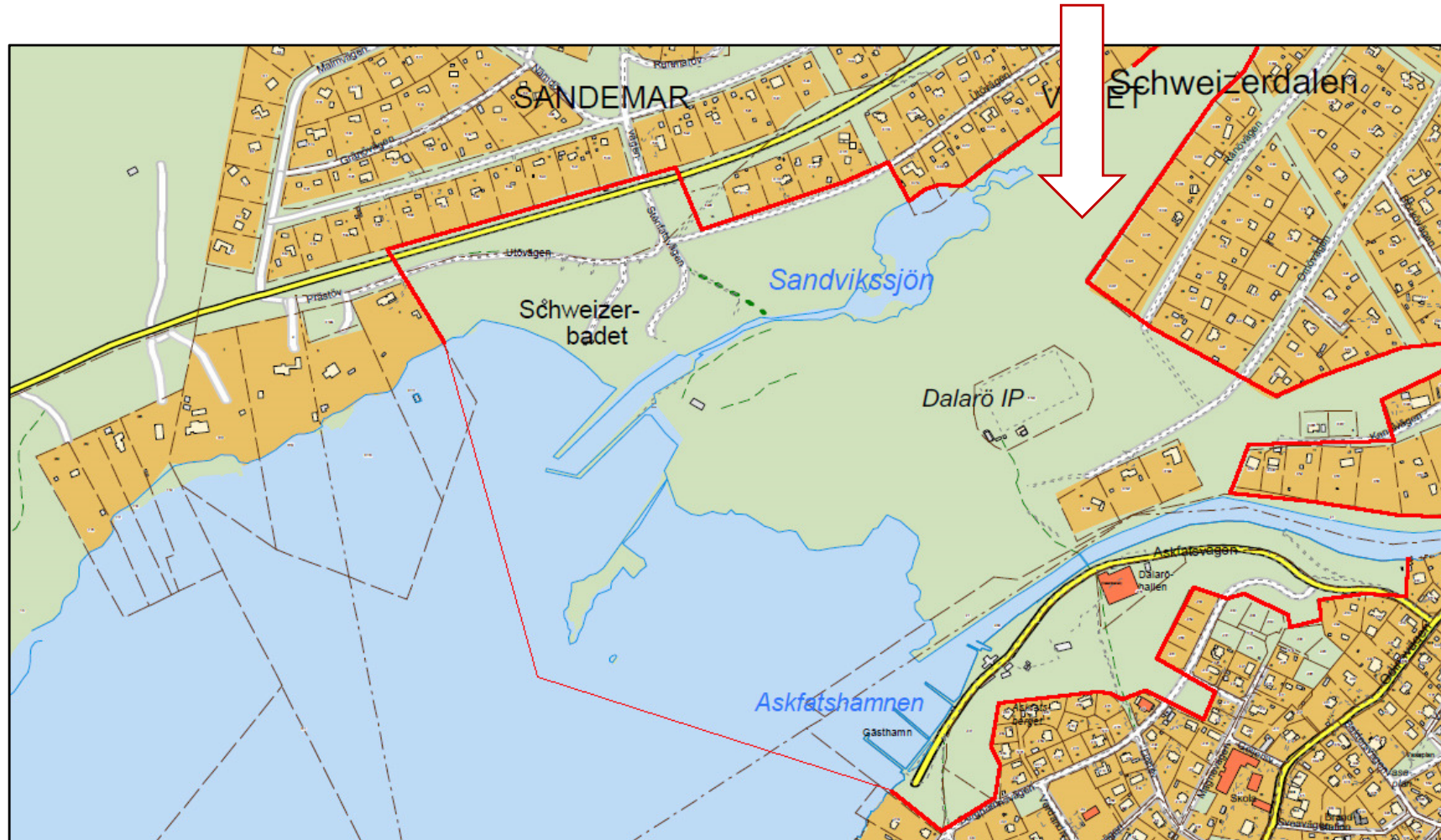
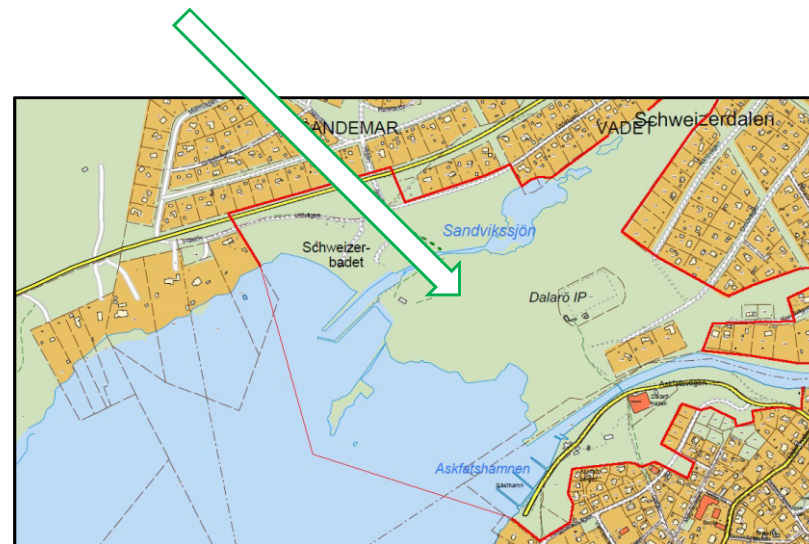
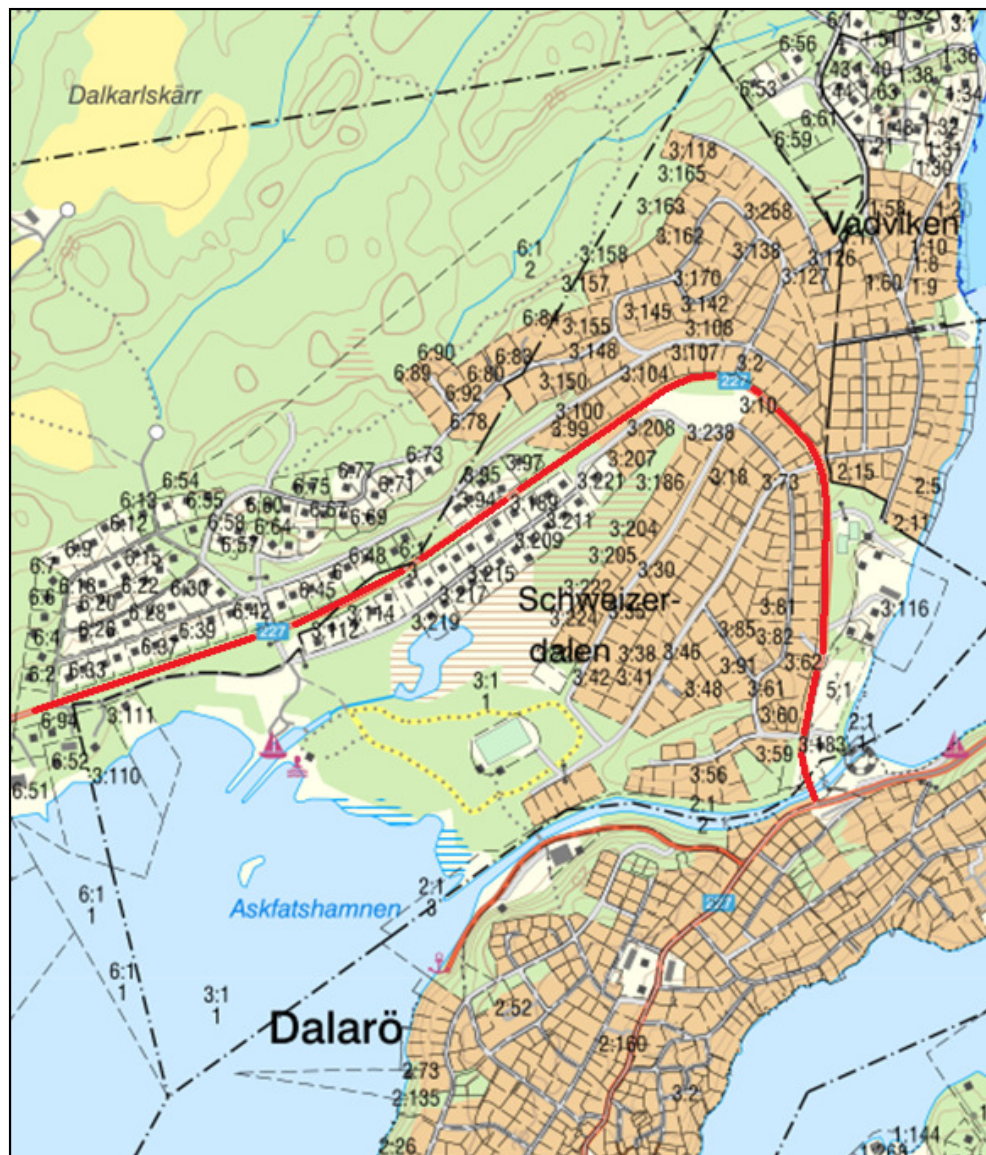

Vad vet du om inringat grönområde
där det genom åren har hänt en del.
Värt att berätta om.

Denna presentation omfattar inte hela det område som tillhör Schweizerdalens tomägarförening. Detta område är större än det grönområden som här avses.

Schweizerdalens tomägarförening består av två stamfastigheter. Vadet 3:1 som bildades 1941 och tillhörde Dalarö socken samt det år 1946 avstyckade Sandemar 6:1 som låg i Österhaninge socken. En gemensam byggplan upprättades 1948 med 200 tomter i Vadet och ca 80 i Sandemarsområdet.

Nedan är hämtat ur områdesbeskrivningen upprättad 1948 av den arkitekt som exploatören Dalarö Havsbad AB anlitat.

”Vid områdets planering har utgångspunkten varit att skapa ett område för i huvudsak fritidsstugor i sammanhang med hotell och restaurant, ett fåtal handelsbodas samt service för bilister, seglare och motorbåtsfolk. I områdets centrum ligger den nu av vass nästan igenvuxna Sandvikssjön närmast omgiven av ängsmark. Avsikten är att genom en kanal förbinda Sandvikssjön med Askfatet samt att genom muddring rensa upp sjön, som utefter en ny strandlinje, kring sin norra del får en rad strandtomter. Hela delen söder om sjön ned till Askfatet är reserverad som allmänt område med plats för idrott, promenader, bad och dylikt. Tanken är även att genom en hamnanläggning utanför den blivande kanalens utlopp bereda plats för de boendes båtar. I områdets östra del (*nu Ornövägen 31-35*) finns plats reserverad för hotell och restaurant. Vid kanalbron är en servicestation för bilar och motorbåtar placerad.”

**Första tomterna köps i området Vadet med början 1949 och var avsedda som
egnahemstomter.**

**Mycket var reglerat i köpekontraktets 28 paragrafer. Man fick således inte fälla fler
träd än vad som behövdes för byggnadens uppförande. Man fick inte heller forsla
material med häst eller bil så att vägarna skadades. Vidare skulle man själv underhålla
vägtrumman och diket.**

Anm.

Viss text som berör Schweizerdalens tomägarförening under 50 år
är tagna ur den sammanfattning gjord av *Jan Wärme*.

Se DHF:s artikel nr A601.

Först en tillbakablick
mer än 125 år bakåt

Några tidningsklipp
från
1871 - 1899

1868 Dalarö badsällskap besöks av sommargäster från Waxholm.

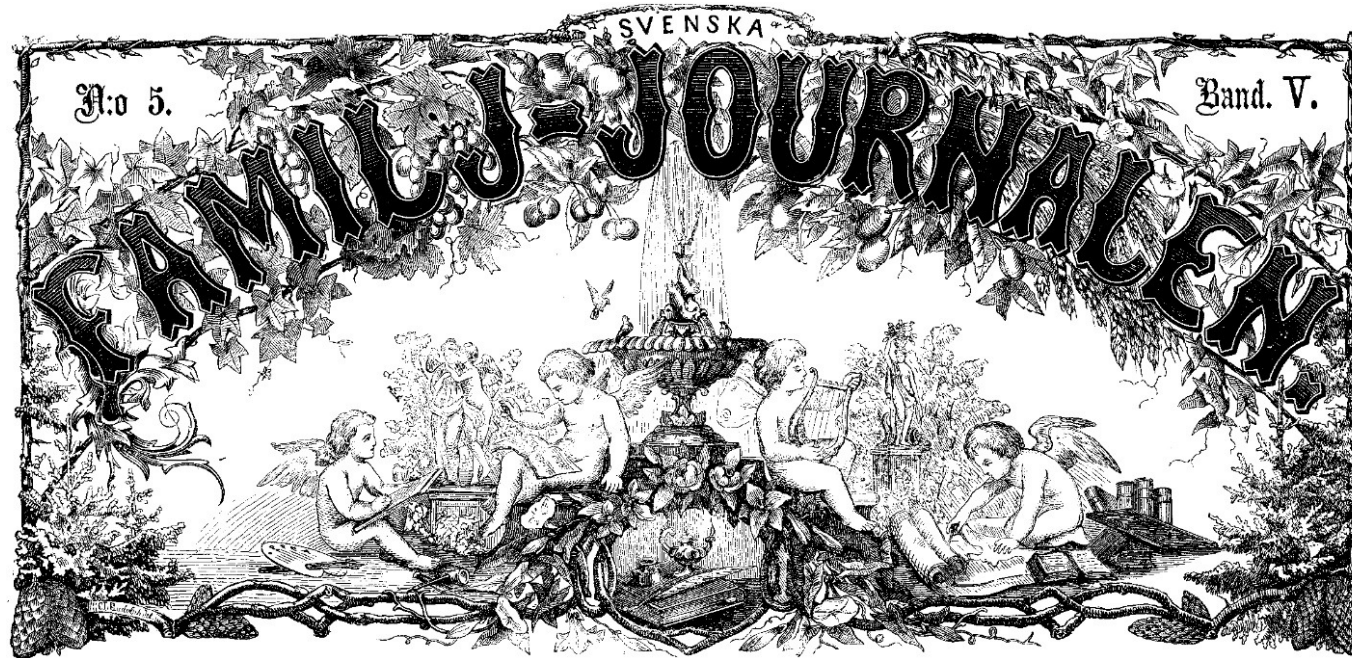
I en tidningsartikel kan man läsa:

Anlända till Dalarö besågs alla villorna derstädes, somliga resande njöto af bad i saltvattnet, andra promenerade till **den vackra schweizer-dalen** m. fl. ställen, eller helsade på bekanta.

Se även DHF:s bildanalys 2801.

Lustresa. (Bref till D. N.). Omkring 60 personer af sommargästerna i Waxholm företogo förl. tisdag en lustresa med ångaren Waxholm till Dalarö. Efter halfannan timmas färd möttes de resande af tveane ledamöter af Dalarö societet, hvilka gingo ombord och bjödo Waxholmsgästerna vara välkomna. Anlända till Dalarö besågs alla villorna derstädes, somliga resande njöto af bad i saltvattnet, andra promenerade till den vackra schweizer-dalen m. fl. ställen, eller helsade på bekanta. Sedan sällskapet intagit middag, bjöds det af Dalarö badgäster på kaffe m. m., och slutligen tog man äfven några danser i den vackra societetssalen, hvarefter alla samlades i trädgården utanför densamma, der en bål framsattes. Herr Aug. Blanche föreslog en skål för Waxholmsboerna, skålar tömdes sedan för Dalarö badsällskap och för hr Blanche, hvarefter sällskapet styrde kosan till Waxholm kl. $\frac{1}{2}$ 5 och anlände hem kl. $\frac{1}{2}$ 9. Färden gynnades af det herrligaste väder, lagom blåst, och glädjen var ett troget sällskap under resan.

I Familj - Journalen från 1871 kan man läsa om Schweizerdalen

Sidan 147-151.

Ledsnar man vid att se sjelfva köpingens märkvärdigheter, bland hvilka klockstapeln eller det så kallade >>basfiolfodralet<< samt den stora >>kungörelse-eken<< icke få glömmas, så kan man göra sina utflykter i den närmaste omgifningen, som äfven erbjuder åtskilligt både vackert och märkvärdigt.

Bland de vackra nämna vi särskilt, utom den bekanta, alldeles invid liggande, så kallad **Schweizerdalen**, den stora egendomen Sandemar, belägen omkring en half mil sydvest om Dalarö och tillhörig den Braunerhjelska släkten, till hvilken den gått i arf från den Wattringska.

Sandemar är ett gammalt ståtligt gods med ofantlig ägovidd, ännu sparda, skogar, i hvilka det icke är ovanligt att träffa vårt lands stoltaste högdjur, elgen. Man ser den ofta i allt lugn promenera öfver landsvägen, när man tager sig en promenad i den vackra, rikt kuperade trakten.

1876 Gefleposten.

Han hade under natten försvunnit från sitt logis, der han endast kvarlemnade en stövel, hvars make man sedermera återfann en tiondels mil derifrån i **Schweizerdalen**. Först den 8 dennes påträffades berörda person naken liggande död i Sandvikssjön.

Wanfinne och död. Den 30 augusti ankom från Stockholm med ångbåt till Dalarö en några och 20 år gammal mansperson, som befanns vara något sinnesrubbad. Då kommunalnämndsordföranden af sådan anledning dagen derpå skulle låta återföra honom till hemorten kunde mannen imellertid ej igenfinnas. Han hade under natten försvunnit från sitt logis, der han endast kvarlemnade en stövel, hvars make sedermera återfann $\frac{1}{10}$ mil derifrån i **Schweizerdalen**. Först den 8 d:s påträffades berörda person alldeles naken, liggande död i Sandvikssjön nära Dalarö. Den döde igenkändes hafva varit Carl Fredrik Thelander, som förliden vinter haft anställning i Stockholms enskilda bank.

1879 Schweizerdalen är omnämnt i brev hem till Stockholm.

Icke såsom vid andra badorter tvungen att inskrifva sig i någon s. k. societé och utan påverkan af någon »direktion för nytta och nöje», försöker hvar och en på sitt sätt att draga nytta af sin sommar och **förskaffa sig nöje medelst promenader till fots till Schweizerdalen**.

1890 Hvetlanda.

Jag hyrde mig en liten hydda i en mycket vacker dal vid en vik af Genevsjön. Jag har aldrig träffat så vacker trakt, undantaget vid mitt besök i Sverige; trakten liknar omgifningen i **Schweizerdalen**.

1899 Morgonbladet.

Efter ankomsten till Dalarö **styrdes kosan till Schweizerdalen** där predikanten Wahlkvist å Dalarö missionsförenings vägnar hälsade oss välkomna.

1888 Nyaste Förposten.

Den bazar, som i lördags var avsedd till förmån för de brandskadade orterna äga rum å Dalarö i den s.k. **Schweizerdalen**.

1903 Vårt land.

Världsutställning å Dalarö. Dalaröklubben anordnar i dag i **Schweizerdalen** å Dalarö sin sedvanliga sommarfest, som i år försigår under formen af en världsutställning, där på ett humoristiskt och karaktäristiskt de olika länderna framställs.

1899 Tidningen fri idrott.

I Dalarö synes lawn-tennis vara den förhärskande sporten. Vid lawn-tennisplanen, som har ett friskt läge i den s. k. **Schweizerdalen**, är spelet i gång från tidig morgon till sen afton utan afbrott. Hr Gunnar Settervall, den från tennistäflingarne i våras bekante spelaren ur H. K. H. Kronprinsens lawn-tennisklubb, synes här hvarje afton tränera sig till vintersäsongen. (gräsmatta tennis)

1898 Mora tidning.

Det var åter afton, sommarafton i **Schweizerdalen**.

Sångerskorna slogo ännu en och annan drill i den dunkla barrskogen.

Törnsnåret, Anders Zorn 1886, akvarell. "Skogsparti i Schweizerdalen".
I buskarna skymtar Emma Lamms kusin Elin Lamm.

Se även DHF:s bildanalys K417.

Elin Lamm som som hukar sig i buskarna på Zorns målning 1886.

Elin Lamm
F. 1865 D. 1931.

Robert Thegerström gifte sig 1887 med Elin Lamm, som antas vara den som avbildats på målningen, "Lättja".

Askfatet Dalarö

Målat av Roberth Thegerström 1888.

Oil in canvas 55 x 43 cm

R. Thegerström 1857 – 1919.

Illustration i tidningen Familj - Journal 1890.

Utflykt till Schweizerdalen 1890.

Carl Anton Avén och Sophie Louisa Avén född Hedström.
Familjen bodde på tomt nr 34B, Stadsäga 37.
Nu är adressen Odinsvägen 23, Dalarö 2:105.

Se även DHF:s bildanalys 4374.

1904-08-04

Dalaröklubbens Sommarfest.

Världsutställning å **Dalarö** öppnas Lördagen den 6 Aug.
kl. 6 e. m. i Schweizerdalen.

Dalaröklubben anordnar på lördag afon sommarfest i Schweizerdalen. Stor marknad arrangeras med allehanda slags förlustelser och under deltagande af flera framstående för-
mågor. Meningen är att åstadkomma en fond, hvilken kommer att användas för att rycka upp **Dalarö** såsom badort. Tillfälle finnes till återresa med extrabåt kl. 11 e. m.

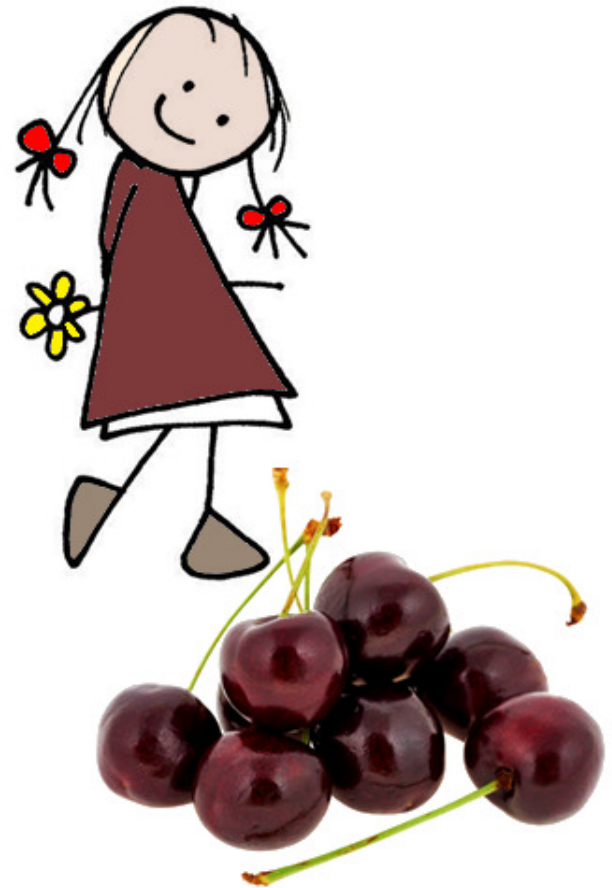
För att åstadkomma en fond för att rycka upp Dalarö som badort.

Sällskap där man har roligt.

Världsutställningen i **Dalarö** gick i lördags af stapeln å **Dalarö**. Fru Augusta Lindberg arrangerade det hela, och resultatet blef en storartad världsutställning nere i den s. k. Schweizerdalen, där jordens alla nationer voro representerade från geishor och turkinnor till italienskor och indianpojkar. Skönhetspriset tillerkände herrarna en liten mörkögd flicka, som sålde bigarrärer. Deras förvåning blef stor, när de erforo att de slösat sina artigheter på en yngling.

Längre bort i dalen hade man rest en varietéteater, där världens skickligaste artister visade sina storslagna prestationer. Där fick man bl. a. se det lilla musikaliska underbarnet Amanda samt den sköna italienaren Dominos, som sjöng sitt hemlands vackra sånger. Direktör Tandpétaré visade sina tre söta dockor, som kunde prata och sjunga. Sedan fyra par rokokoklädda damer och herrar dansat menuett, avslutades den glada festen med dans.

I DN från 1954 skrivs om filmen Luffar-Petter där vissa scener spelades in 1922 på Dalarö.

Greta Gustavsson "Greta Garbo", Irene Zetterberg och Tyra Ryman i Schweizerdalen. Det var första långfilmen med "Greta Garbo".

filmen "Luffar-Petter", som hade premiär den 26 december 1922. Filmen hade fem akter och gick samtidigt på tre Stockholmsbiografer

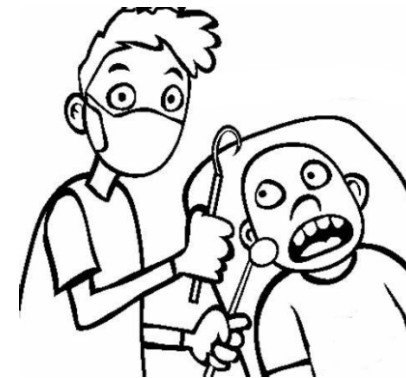
Greta Garbo 1931.

Se även DHF:s bildanalys T394.

Lisen Bonnier var den som anordnade den första simskolan på Dalarö och såg till att Dalaröbarnen fick tandvård. Troligtvis var det i Schweizerdalen som hon ordnade så att barnen fick simundervisning.

Familjen Karl-Otto och Lisen Bonnier i slutet av 1890-talet.

1954 har simskolan under året haft 100 elever som kom både från sommarboende familjer och från centrala Dalarö.

Kung Sommar och midsommar då färden gick till Schweizerdalen.

I väntan vid Hotellbryggan på Kung Sommars ankomst, 1902.

Här anländer han med båt för vidare färd till Schweizerdalen.

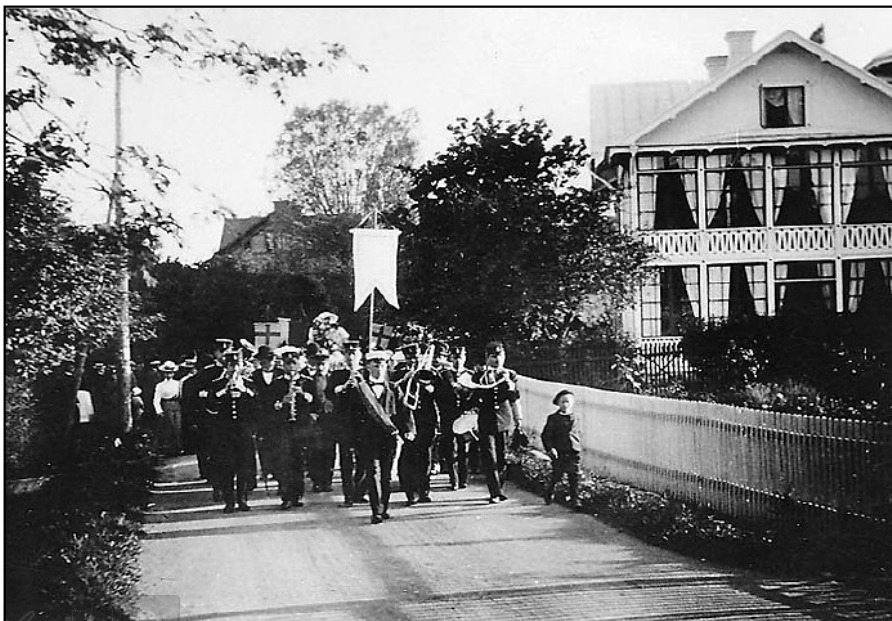
Kung Sommar och midsommar då färden gick till Schweizerdalen.

Här en bild på Riddarföljet 1902.
De som inte ville promenera till Schweizerdalen
kunde få åka hästdragen vagn.

Kung Sommar.

Triumftåget på väg mot Schweizerdalen.

Trappan ned till Schweizerdalen och Askfatshamnen.

På denna karta
från 1893 finns
trappan inritad.

Exakt när den anlades vet vi inte.
Konstateras kan att många gått de 75
trappstegen upp och ned under mer än
130 år.

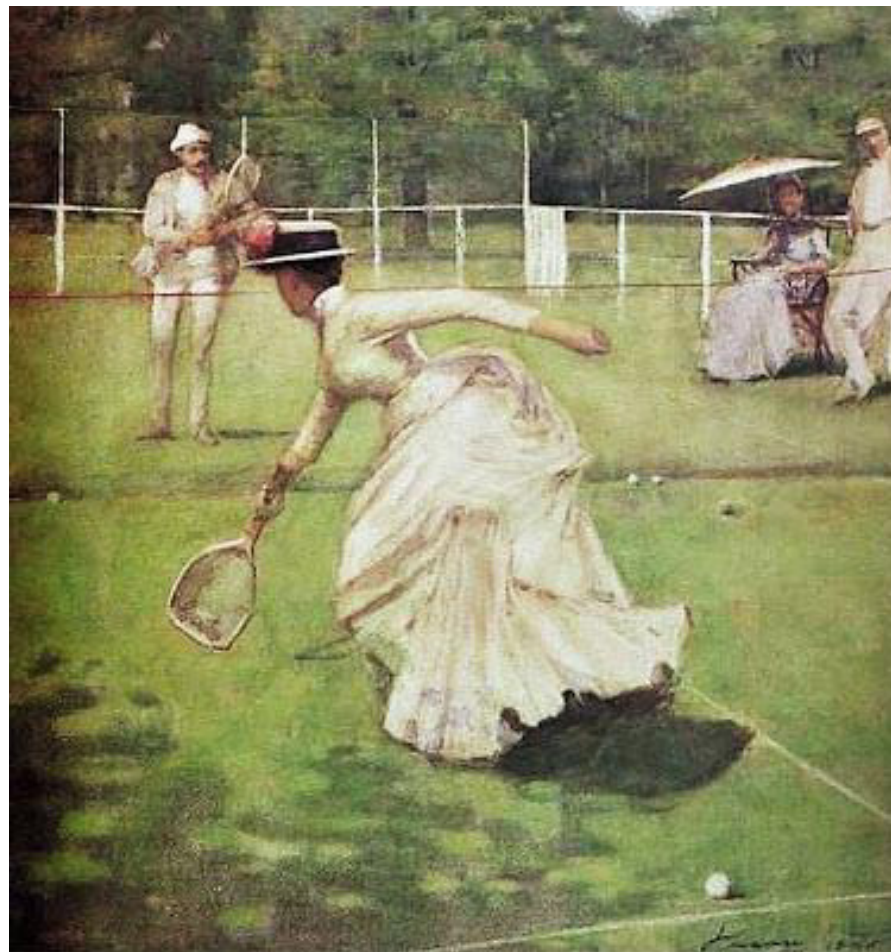

1890-1893 Lawn-tennibana anläggs i Schweizerdalen.

Författaren skriver: Efter att ha gjort en rekognoscering, fann jag att den natursköna s.k. Schweizerdalen bjöd på ingalunda oävna förutsättningar för iordningställandet av en tennisplan.

Hela texten om Lawn-tennisbanan finns återgiven i DHF:s artikel A62.

Svensk Tennis, historiskt samlingsverk utgivet under samverkan med Svenska Lawntennisförbundet.

Dalarö kanal byggdes först 1939, innan dess var Schweizerdalen och Askfatshamnen ett sammanhängande markområde.

Tennisplanen på bilden iordningställdes redan 1890-1893 som Lawn-tennisbana som sedan blev en tennisbana på hårdgjort underlag.

Tennisbanan blev sedan kvar intill dess att marken behövdes för båtuppställning och parkering 1966/67.

1969 är Dalarö tennisklubb en av de första i Sverige och har 170 medlemmar. Klubben erbjudes mark för nya tennisbanor, varvid en ny tennisbana iordningställdes på mark ovanför Marinan vid Vadviken. Ett 30-årigt arrendeavtal med klubben kommer till stånd.

Basar på Dalarö.

Dagen Nyheter 1910-08-14.

Dessa basarer anordnades under många år för att samla in pengar till verksamheter på Dalarö.

Inkomsten från basaren skulle täcka en skuld för de tre av förbundet anlagda tennisplanerna.

Dalaröförbundet är en sammanslutning af sommargäster ute vid den friska badorten. Förbundet har de senare åren kommit att föra en något slapp tillvaro, hvilket vållat saknad bland många gäster. I år har emellertid förbundet åter ryckts upp, och i går gick en af detsamma anordnad basar af stapeln på **Dalarö** hotell. Initiativtagarna härtill voro tandläkare Ling, fröken Christiansson och hofmästare Frithiof Sund, hvilka äfven haft arrangemangen om hand. Vid basaren, som var ovanligt talrikt besökt, förekommo de vanliga nöjena med blomsterstånd, post, fiskdamm etc. För trefnaden i öfrigt var sörjdt genom bl. a. en amerikansk bar.

På aftonen intogs supé å hotellet af omkring 150 basarbesökande, hvarefter bal vidtog.

Inkomsten af basaren är afsedd att betäcka en skuld för de tre af förbundet anlagda tennisplanerna. Skulle öfverskott sedan uppstå, kapitaliseras detta för underhåll af banorna eller möjligen anläggande af nya sådana.

Dagens Nyheter 1910-08-27.

Dalarö tennisklubb har under de två senaste veckorna anordnat pristäflingar, som afslutades på torsdagen med en animerad fest på **Dalarö** hotell.

Prisen, som utgjordes af silfverbägare, skänkta af för tennissporten intresserade sommargäster, utdelades af fröken Jenny Bonnier.

I enkelspel för herrar eröfrades första pris af kapten I. Wallin, andra pris af hr Blomberg och tredje af stud. E. Svensson, hvarjämte ännu ett tredje pris togs af stud. Alf Wigert.

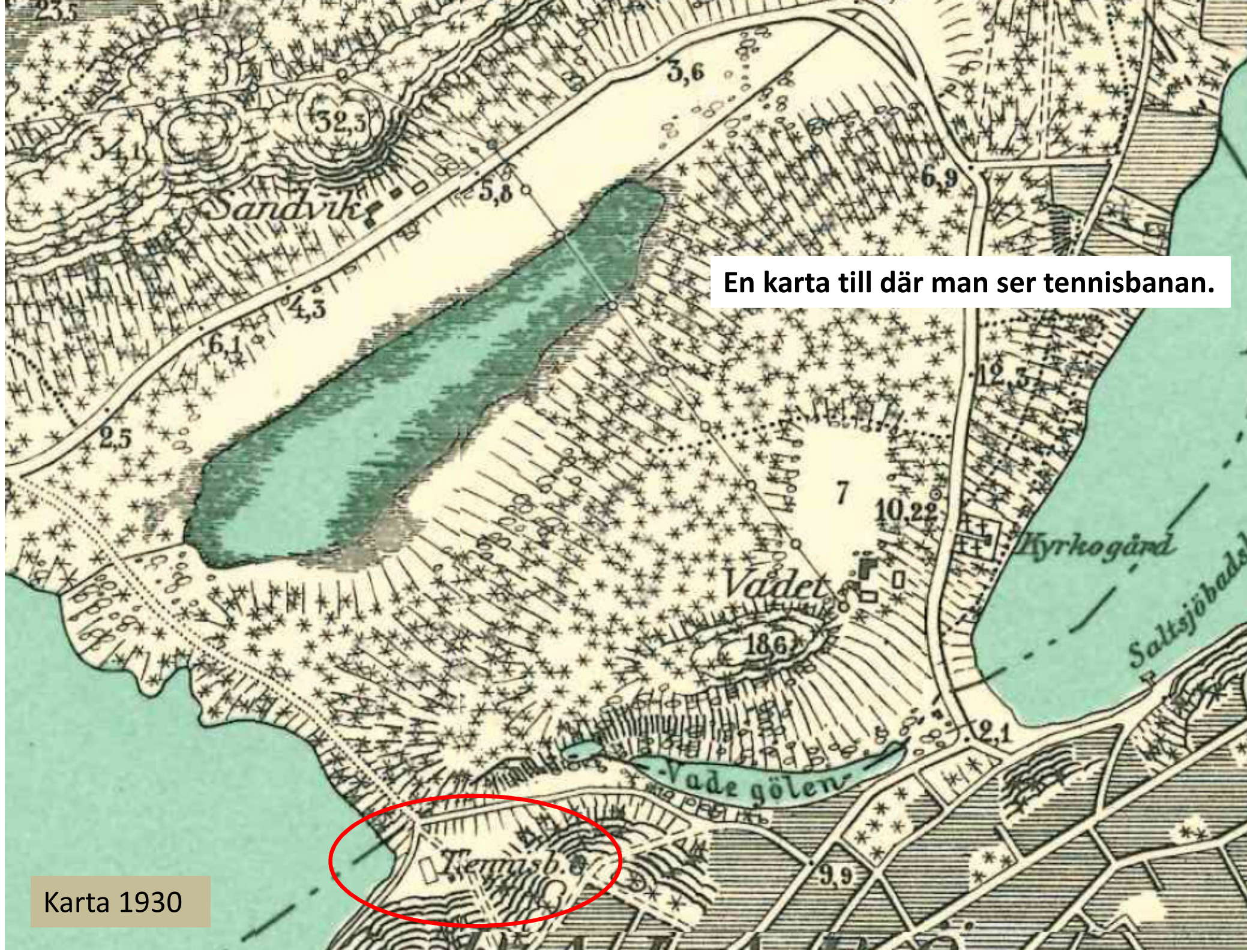
I dubbelspel för herrar tillföll första pris kapten I. Wallin och gymnastikdirektör A. Wigert, andra hrr E. Svensson och af Donner.

I dubbelspel för damer och herrar togs första pris af fru Herlitz och stud. Alf Wigert, andra af fröken Ellen Svensson och kand. Bergman.

Dessutom tilldelades kand. Bergman ett umpirepris för godt prisdömskap.

Uteplanen i Schweizerdalen har i sommar varit i synnerligen godt skick och intresset för den stärkande friluftsidrotten har i år varit lifligare än vanligt. Det har beslutats att nästa sommar anlägga två förstklassiga tennisplaner.

Beslut om att anlägga två förstklassiga tennisplaner.

En karta till där man ser tennisbanan.

Karta 1930

Vadegölen innan Dalarö kanal byggdes.

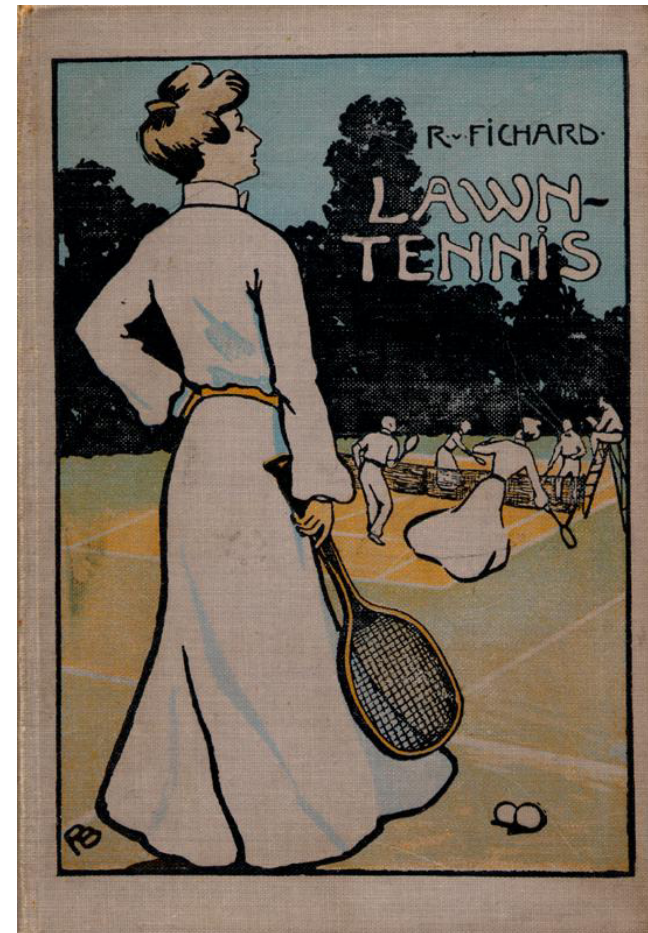
Se även DHF:s bildanalyser
4323 och 3366.

Vadegölen var en vattensamling som på längre och kortare sträckor breddade ut sig mellan nuvarande Vadviken och Askfatshamnen.

Text ur broschyren för "Dalarö Hafsbad" 1903.

Sällskapslif och nöjen. Societetslif i en badorts vanliga stil förekommer ej men ett fritt och otvunget sällskapslif med tillfällen med förströelser af många slag. Societetshuset som disponeras af *Dalaröklubben* erbjuder en treflig och välbelägen samlingslokal med tidnings- och skrifrum för herrar och damer, telefon, piano, schack- och brädspel; musikaftnar och dansnöjen vid lämpliga tillfällen. Lawn-tennisplan finns i Schweizerdalen och en spel- och lekplan för barn anläggs till sommaren.

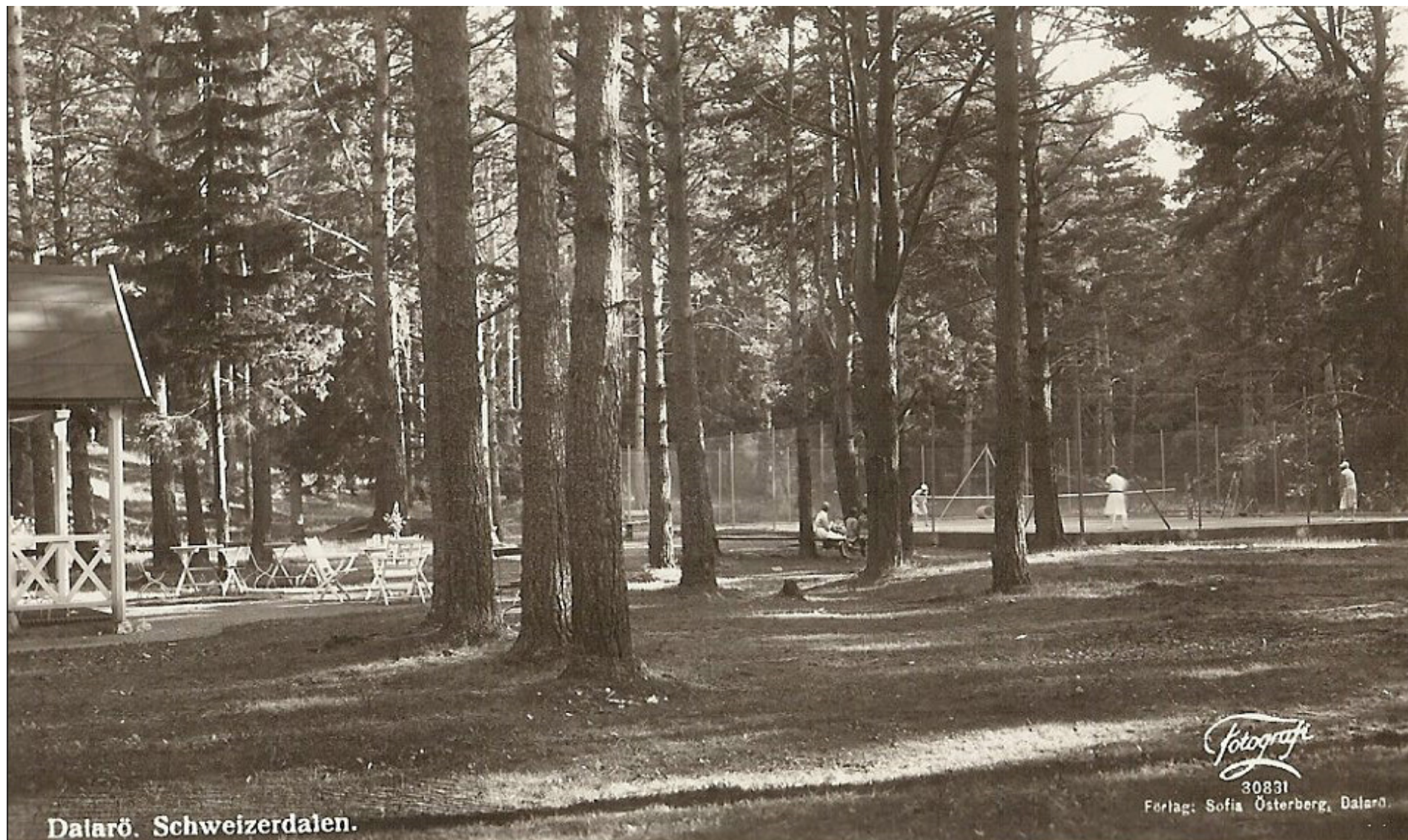

Fortsättning tennis.

Foto från 1921.

Invid tennisbanan fanns det även en servering.

Dalarö. Schweizerdalen.

Fotograf
30831
Förlag: Sofia Österberg, Dalarö.

Foto från 1930.

I början av 1900-talet planerades en järnväg via Dalarö till Smådalarö,

Ritningar utarbetade av F. Enbom vid Väg- och vattenbyggnadskåren. Här syns järnvägsbanken vid **Schweizerdalen** och tunneln genom berget vid Dalarö Udd fram till ändstationen vid Hotellbryggan.

Se DHF:s bildanalys 3037.

Bild från Nordiska Museet: Romsk boplats. "Zigenarlägret på Dalarö sommaren 1903".

De slog läger här bl.a. 1911 och 1913.

Vi vet inte var lägren låg, kanske var det olika platser i närheten av [Schweizerdalen](#).

Se även DHF:s bildanalys 4590.

Flygplanshangar i Askfatshamnen, 1915.

Flygplan Farman HF 23
framför tälthangar vid Dalarö.

Löjtnant Olle Dahlbeck och hans me-
kaniker vid Dalarö 1914.

enmuseum

Se även DHF:s bildanalys 2836 och Året Var 1915.

Bron till Sumpholmen.

Svea Livgarde bygger den första bron mellan stranden vid **Schweizerdalen** ut till Sumpholmen 1936.

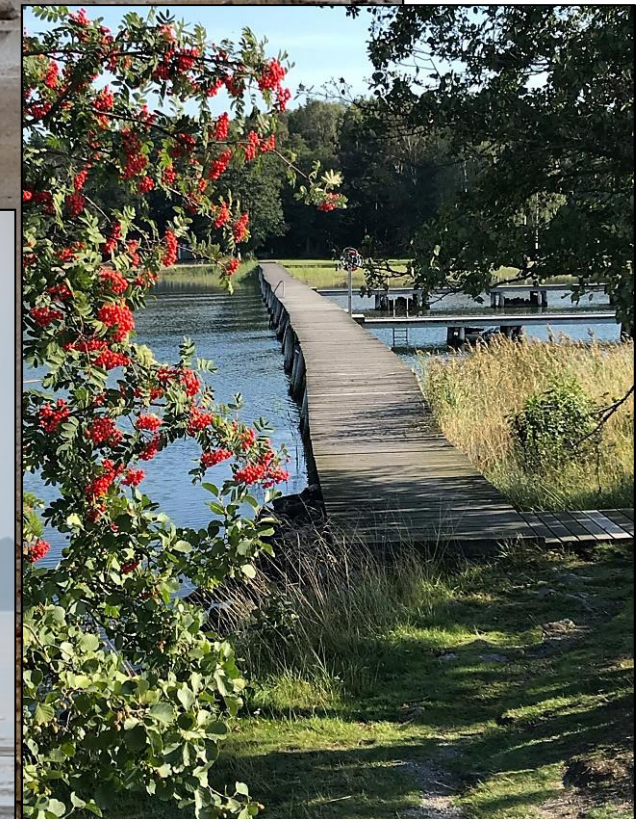
Allt materiel hade gratis ställts till förfogande av överste Braunerhjelm på Sandemar. Bilden är tagen från Sumpholmen av Stockholmstidningens fotograf.

Landfästet vid **Schweizerdalen** för denna bro låg lite närmare Dalarö än nuvarande bros landfäste.

Se även DHF:s bildanalys 3487 + May Eks bilder.

**Den bro som militären byggde tog isen efter några år.
Den ersattes av en bättre bro enl. beslut i Schweizerdalens tomtägarförening 1953.**

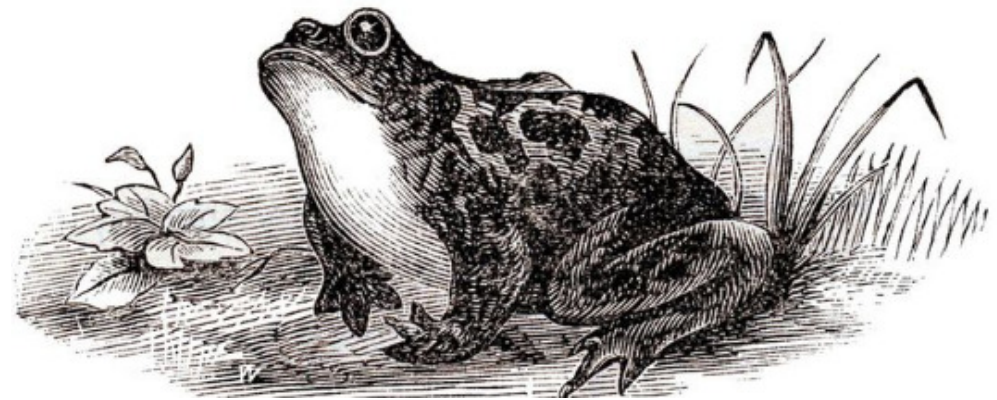
Verksamhetsåret 1953 Schweizerdalens tomtägarförening.

En kanal skall grävas till Sandvikssjön som nu bara rinner ut i ett dike.

Ett av syftena med detta lär ha varit att få in saltvatten och därmed bli av med alla grodorna. Det fanns också planer från Tomtbolaget på en båthamn i Sandvikssjön. Våra allmänna pumpar liksom de två telefonkiosker som ställs upp blir en naturlig mötesplats. Kön till telefon kunde på kvällarna vara lång och gott om mygg var det.

Det framkom från Tomtbolaget att vissa egnahemsägares avlopp kommer att dras till Sandviksjön.

Här ser man hur tiden har förändrat vår syn på vattenfrågor nu år 2002 när hela Dalarö tar sitt vatten från detta område och ett vattenskyddsområde planeras.

Anm.

Viss text som berör Schweizerdalens tomtägarförening under 50 år är tagna ur den sammanfattning som är gjord av *Jan Wärme*. Se DHF:s artikel nr A601.

På badbryggan ut mot Sumpholmen.

Badet är EU-klassat vilket kräver regelbunden provtagning av vattenkvalitet.

Landstormens män slår läger, bl.a. i Schweizerdalen, 1924.

Se även DHF:s bildanalys 3526.

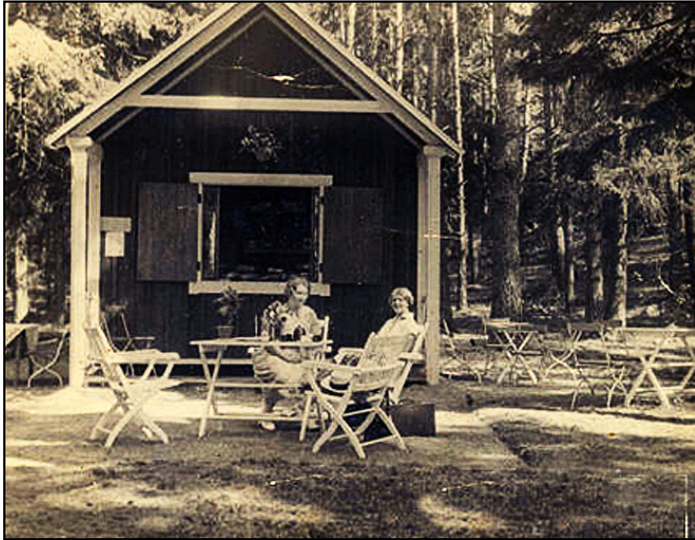
Landstormens män tillsammans med kvinnlig personal, kanske är det lottor.

Den svenska lottarörelsen bildades detta år, 1924, som en gren inom landstormen. Det är kanske mat eller vatten i trätunnorna där den lilla flickan står.

Även 1965 genomförs en militärövning som berör Schweizerdalen men befarade markskador blir minimala.

Vid tennisbanan i Askfatshamnen fanns en kiosk/servering.

1930-talet.

Kiosken/serveringen försvann i slutet av 1940-talet när tennisbana nr 2 anlades.

1966/67 flyttades tennisverksamheten till Vadviken så att marken kunde nyttjas av båtklubben.

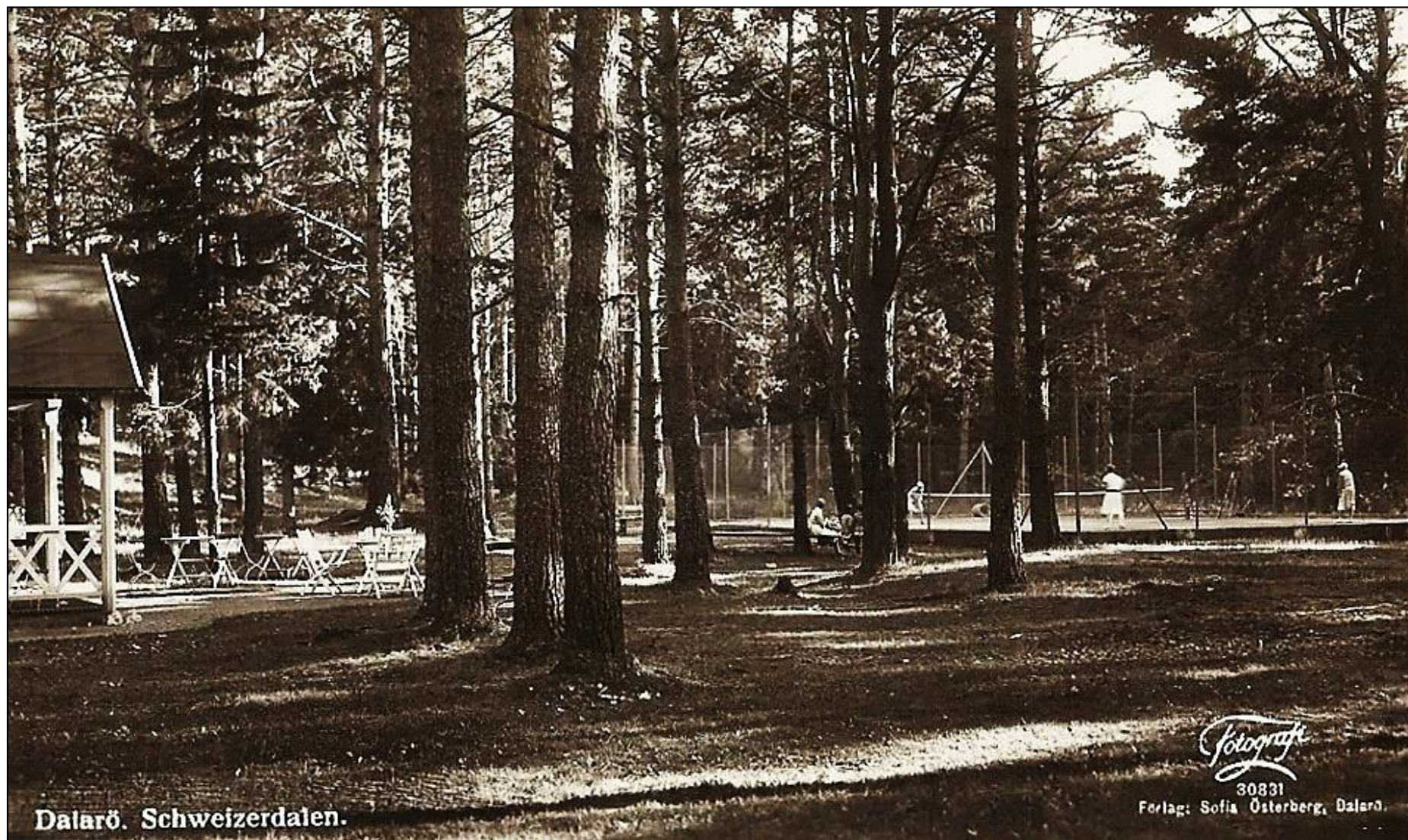
Dalarö tennisklubb bildades 1963.

Se även DHF:s bildanalys 4839 och 3150.
Tillägg på slutet "Sveriges äldsta tennisklubb".

I Dalaröhallen finns denna tavla som Bo Tilliander målat.
Till vänster på tavlan visas festplatsen och till höger syns tennisbanan.

Kiosken/serveringen och tennisbanan, 1930-talet.

Dalarö. Schweizerdalen.

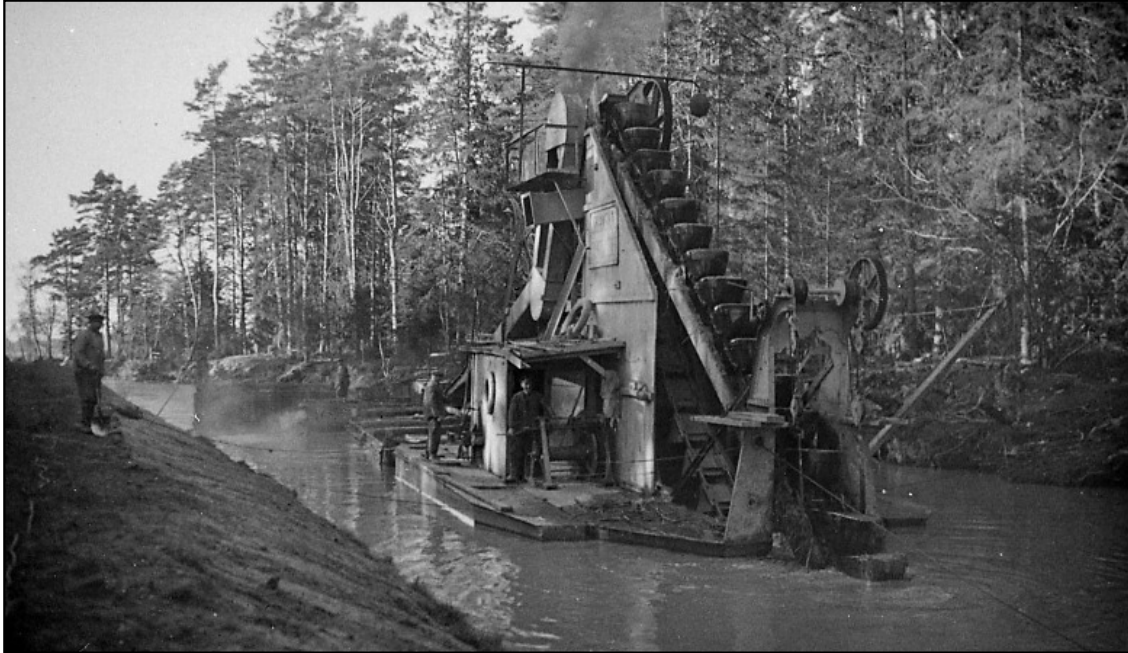
Fotografie

30831

Forlag: Sofia Österberg, Dalarö.

Dalarö kanal.

1934 beslöt Dalarö kommunalnämnd att söka bidrag för behövliga åtgärder och 1935 kunde Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen presentera ett förslag som enhälligt antogs samma år. Regeringen beviljade därefter pengar 1936 och arbetena kunde påbörjas.

Se även DHF:s bildanalys 214, 304, 956, 964, 215 och 3366.

Dalarö kanal.

Den färdigställda kanalen invigdes av kronprins Gustav Adolf och kronprinsessan Louise den 21 maj 1939.

På bilden tackar kronprinsen Dalaröfiskaren Alfred Sandberg, då 81 år, för den fina invigningsturen.

Se även DHF:s bildanalyser 214, 304, 956, 215, 3366, 188 och 3889 och Året Var 1939.

1939.

I Askfatet anlades även en yttre hamn skyddad av en pir.

Se även DHF:s bildanalys 954 och 8053.

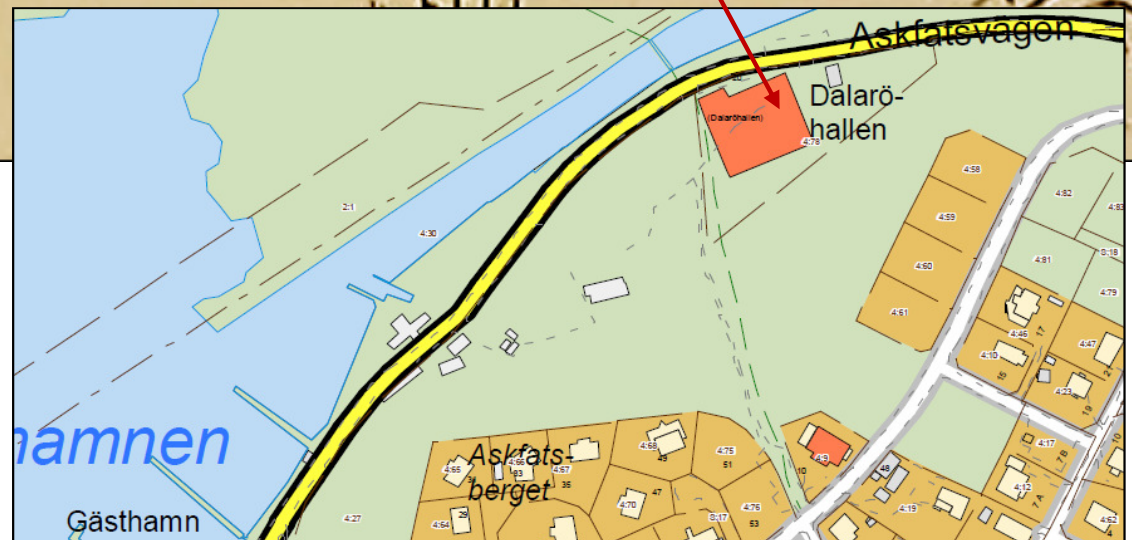
2018 genomfördes ett stort renoveringsarbete av piren.

Se även DHF:s bildanalys 8053 och Året Var 1939.

Innan kanalen byggdes, karta från 1893.

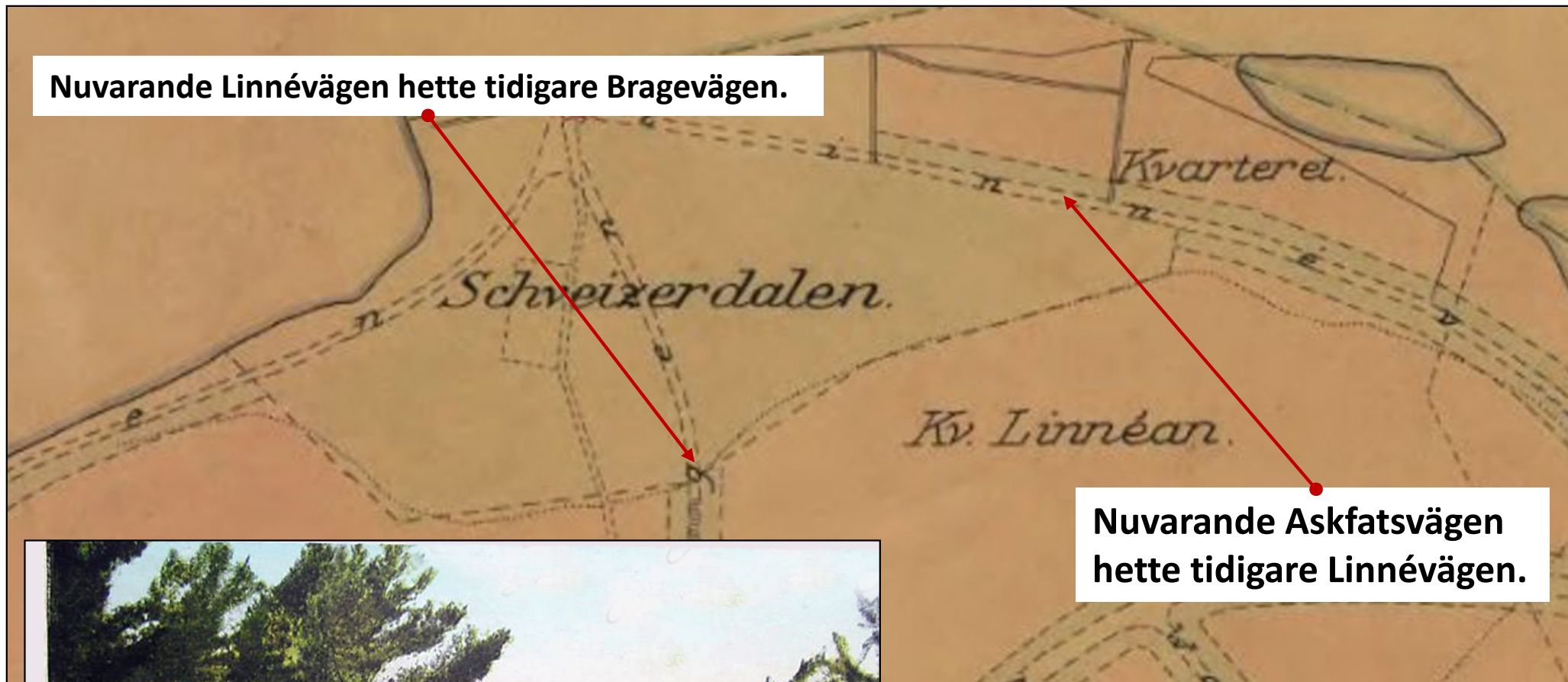
Området som benämns som Schweizerdalen börjar redan nedanför trapporna mot Schweizerdalen.
Området som vi nu benämner som Askfatet.

Namnet *Askfatet* finns upptecknat år 1931 som en vik och en strandremsa på Sandemars ägor i västra Dalarö. Kvarternamnet *Askfatet* finns dock dokumenterat från tidigt 1900-tal.

Besättningen på ångdrivna fartyg lär förr ha tömt ångmaskinens aska i viken.

Nuvarande Linnévägen hette tidigare Bragevägen.

Nuvarande Askfatsvägen
hette tidigare Linnévägen.

Väg till Schweizerdalen

Dalarö

Promenad längs tidigare Linnévägen
mot Schweizerdalen, 1905.

Se även DHF:s bildanalys 4003.

Gångbron över kanalen.

Även en enkel bro byggdes över kanalen 1939.

Den bron var öppningsbar.

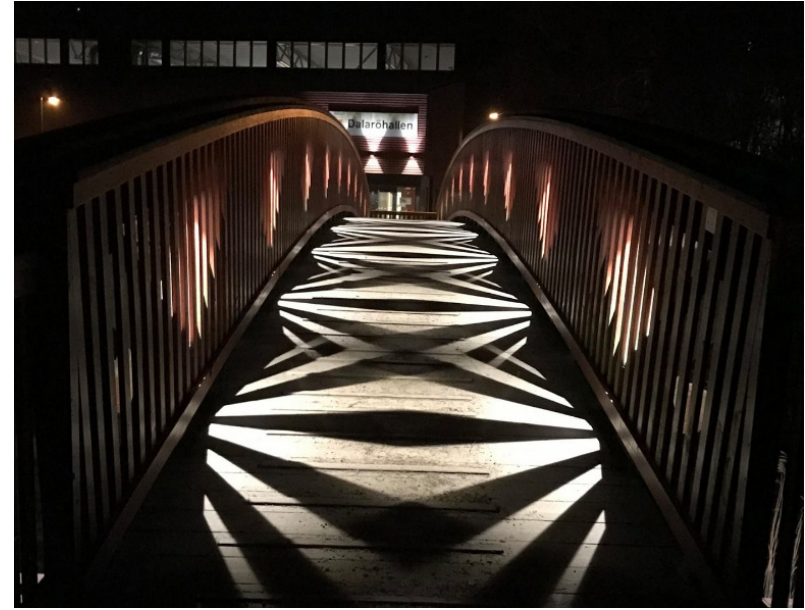

Se även DHF:s bildanalys 8003, 2662 och 3977.

Den gamla gångbron som ersattes av en ny 2008.

Den gamla bron var hårt angripen av rost.

Den nya bron har ett högre brospann än den gamla öppningsbara bron.

Se även DHF:s bildanalys 3977.

Se även Året Var 2008, Ny gångbro.

Dalarö kanal, 2023.

Omklädnadspaviljongen på 60 kvm är byggd 1958 och tillbyggd 1972.

Intervju med fröken Agnes Engel f. 1875.

Fröken Elsa Norselius var den som började bada strandbad i Schweizerdalen. Det var på 1890-talet och vi tyckte det var förskräckligt. 13 - 14 år var jag då vi skulle bada, det var så kallt, så jag fick springa till Vadet och tillbaka för att hålla mig varm. Sedan har jag aldrig badat.

Intervju med Doktorinnan Agnes Sutthoff f. 1879.

Vi brukade ro ut och bada vid Korsholmen, men vi kunde aldrig tänka oss att bada nedanför vår egen villa i farleden. "Askfatet" är ju badplatsen numera.

Dansbanan fanns vid Vadvikens södra spets från slutet av 1920-talet, men eftersom den störde den närliggande begravningsplatsen, flyttades dansbanan till Schweizerdalen i början av 1940-talet.

I medlemsbladet Shimmyn, december 2007, finns fler bilder och text om den gamla dansbanan.

Det var Sigurd och Berta Leidert som drev dansbanan och festplatsen som fanns i Schweizerdalen.

Där fanns även en scen för uppträdande, en skyttebana, servering och lotterier.

Entrén till dansbanan när den låg i Schweizerdalen.

Se även DHF:s bildanalys 214, 3512 och 3347.

Se även Året Var 1940 och 1952.

Festplatsen tvingades flytta en gång till, det var när marken i Schweizerdalen fick ny ägare.

Det var Schweizerdalens Tomtägare Ekonomisk förening som bildades den 15 maj 1952. Nöjesplatsen fick då en ny plats straxt nedanför trapporna till höger, lite ovanför där Dalaröhallen nu ligger. Det är troligt att namnet Berget då tillkom. Här fanns sedan nöjesplatsen tills den stängdes i början av 1960-talet.

1959.

1960-talet.

Bo Tillander skrev: Dansbanan drevs av en familj i Handen som arrenderade området av kommunen. Familjens båda söner skötte det mesta av driften på dansbanan. Tony var den äldre av bröderna. De unga pojkarna bodde under somrarna ofta enkelt i en mindre bod som stod placerad direkt till höger då man kom in genom huvudentrén.

Se även DHF:s bildanalyser: 3347, 214 och 3512.

Innan nuvarande idrottsplats togs i bruk.

Då låg idrottsplatsen på andra sidan Sandvikssjön.

Där Utövägen nu går nära Sandvikssjön, vid den forna gården Sandvik låg Dalarös gamla idrottsplats på gammal åkermark.

Här fanns gräsplan för fotboll och löparbanor samt hoppgropar. Även ett par läktare för publiken.

Midsommarfirande skedde då här. En skicklig speleman var Oskar Törngren från Tegelbruket, som på fiol spelade nu bortglömda låtar.

Citat Bo Tilliander.

Bilder från 1940- och 1950-talet.

Se även DHF bildanalys 4821 och Bo Tillianders minnen från Schweizerdalen A534.

Enligt Schweizerdalens Tomtägarförenings verksamhetsplan 1956.

Ett gåvobrev upprättas där Dalarö Fastighets Aktiebolag utan vederlag överläter ett område 11458 kvm av Vadet 3:1 till Haninge kommun att iordningställas som idrottsplats enligt gällande byggnadsplan.
(Nuvarande idrottsplanen)

Detta avtal har visat sig att bli föremål för diskussioner även i dag.

Överenskommen gåva mot hjälp med skötsel av föreningens badstränder för evinnerlig tid.
Idrottsplatsen nyttjas och sköts idag av Dalarö Sportklubb.

Nu följer jag Odinsvägen utför »Göthbergs backe» ned till Schweizerdalen, där hela Dalarö förr firade midsommar. Det var en riktig folkfest det!

Barberare Rollenhagen var arrangör, uppfinningsrik och outtröttlig och bokförläggare K. O. Bonnier frikostig mecenat. Åtföljd av lilla fru Lisen, barnen och hunden King, stor som en kalv, syntes hans resliga gestalt med det röda skägget över mängden. Det bjöds, förutom på majstång, även på andra förnöjelser som springa kapp i säck eller med fyllda vattenhinkar, hoppa efter korv, klättra på såpad stång eller andra harmlösa upptåg.

Text ur

1943.

Med » Göthbergs backe » avses del av Odinsvägen vid Baldersvägen nr 1.

Se även DHF:s bildanalys 978 med hela tidningsreportaget.

Badhytter

På stranden vid Schweizerdalen på Dalarö fanns enkel- och dubbelhytter, målade i kulörta färger. De första kom i slutet av 1920-talet och fanns sedan kvar en bit in på 1950-talet. De försvann efter att marken bytte ägare 1952, då även festplatsen i samma område flyttades.

Bild från 1940-talet.

Se även DHF:s redovisning SC265 "Badhytter på Dalarö".

Enligt Schweizerdalens Tomtägarförening 1954.

Vid badet ordnas ett hopptorn och de 21 outhyrda badhytterna avser man nu sälja.

Ur Schweizerdalens Tomtägarförenings verksamhetsplan 1956.

En parkeringsplats för 50 bilar planeras utefter gamla Dalarö landsväg som gick vid Prästövägen och rakt igenom vår nuvarande parkering för badet.

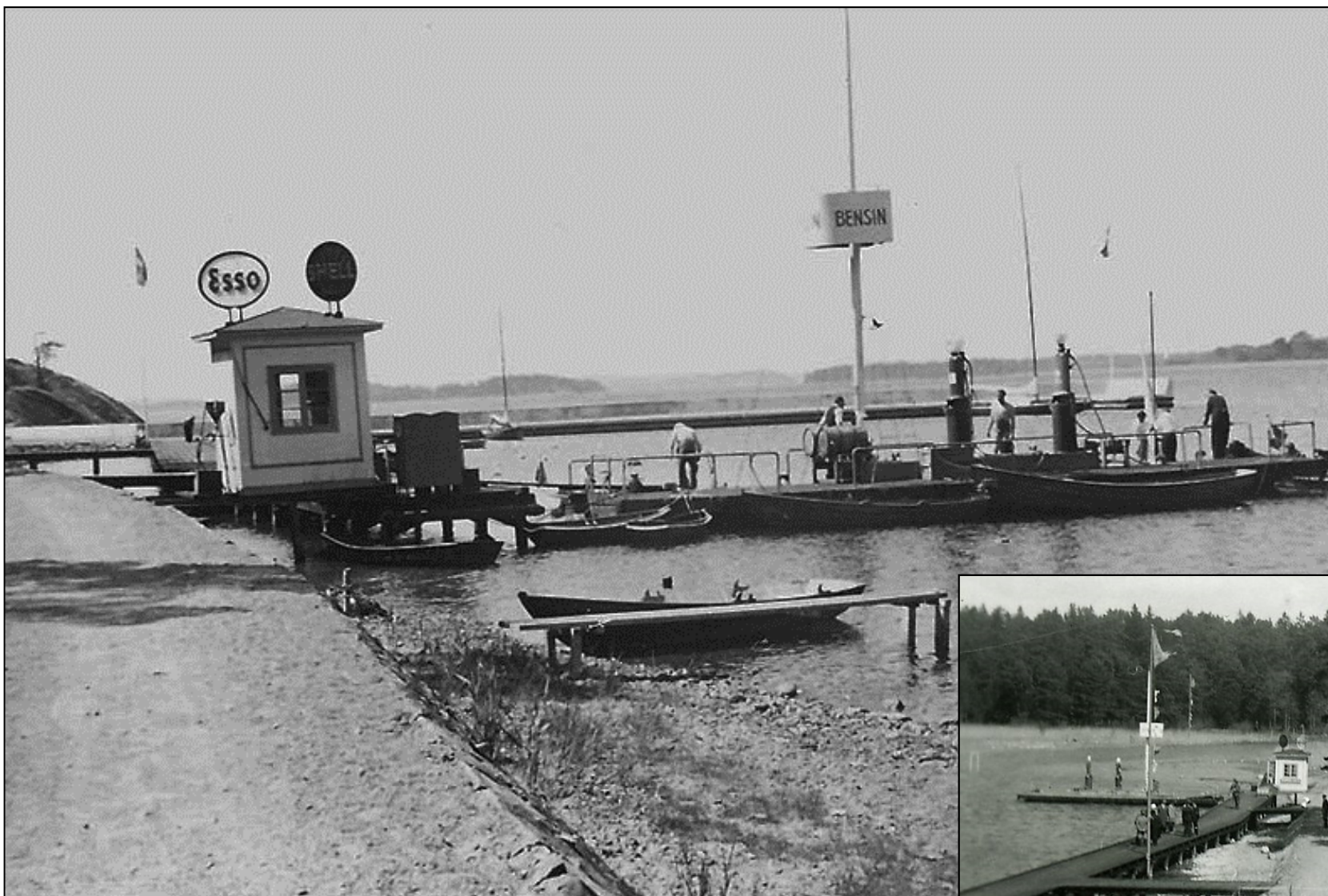
Mellan Prästövägen och parkeringen stod en milsten vilken försvann i samband med grävarbeten för en ny vattenledning från Sandemar till Dalarö.

Där kom senare en betongstolpe att resas.

Bensinstation i Askfatshamnen.

På 1940- och 1950-talet fanns denna bensinstation i Askfatshamnen, den konkurrerade med macken i Fiskarhamnen. Bensinstationen i Askfatshamnen ägdes av Dalaröbröderna Evert och Edvard Jansson. Under vilka år bensinstationen fanns här är i nuläget inte känt.

Se även DHF:s bildanalys 954 och 222.

SCHWEIZERDALENS TOMTÄGARFÖRENING VERKSAMHETSÅRET 1969

Ett utredningsarbete pågår om förläggning av ett atomkraftverk nordväst om Sandemar. Kylvattnet som skulle gå ut hitom Gälö ansågs ge möjlighet för fiskodling och förlängd badsäsong!
Som bekant blev det inget av.

Ebba Holmbergs kiosk och servering i Askfatshamnen, bild från 1960-talet.

Ebba hade kiosk och servering i Askfatshamnen på somrarna från ca 1946 till 1969/-70.

Ebba Holmbergs kiosk och servering i Askfatshamnen låg här.

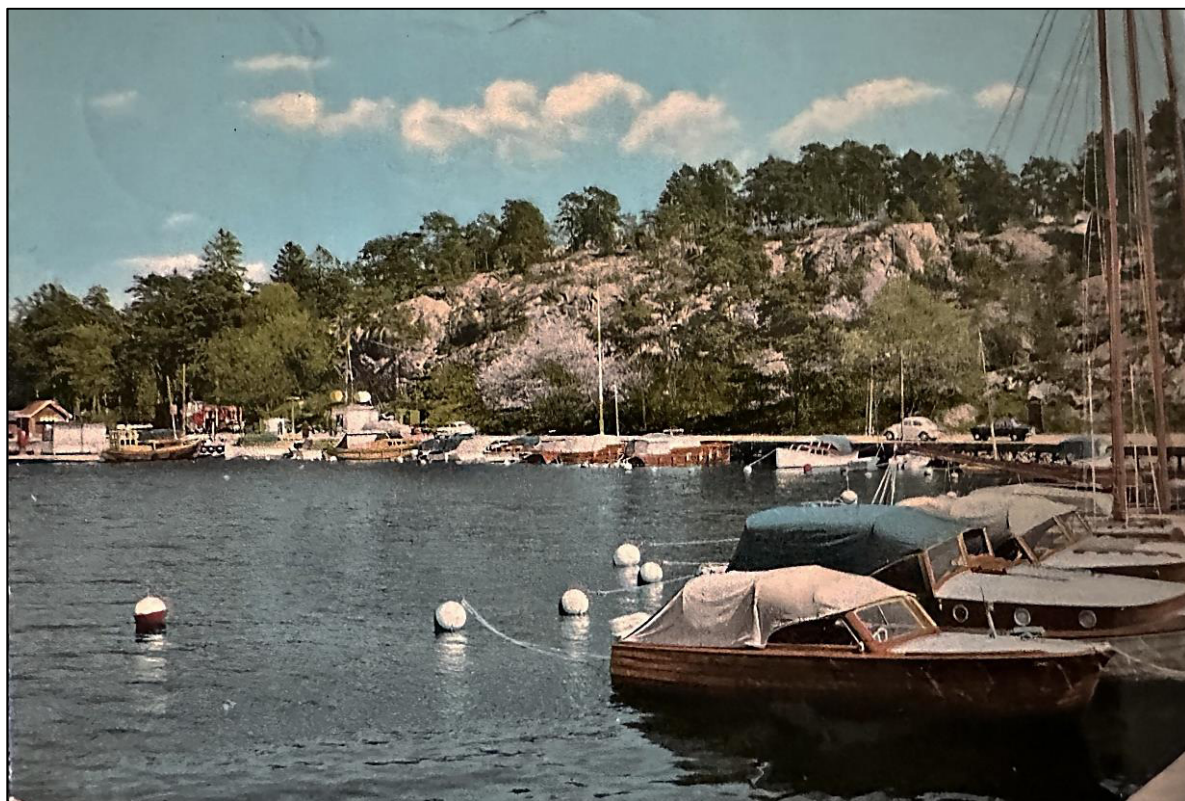

**På bilden är det
Bistro Solsidan
år 2014.**

**Ebba hade stolar och bord både framför kiosken och på
andra sidan vägen och vid dåvarande tennisbanan.**

Bilder från 1950-talet tagna från piren mot Askfatsberget.

Dalarö båtklubb förlägger sin verksamhet till Askfatshamnen 1947.

2018

Se även Året Var 1947 Dalarö båtklubb och DHF:s bildanalys 4675, 8018 Och 8038.

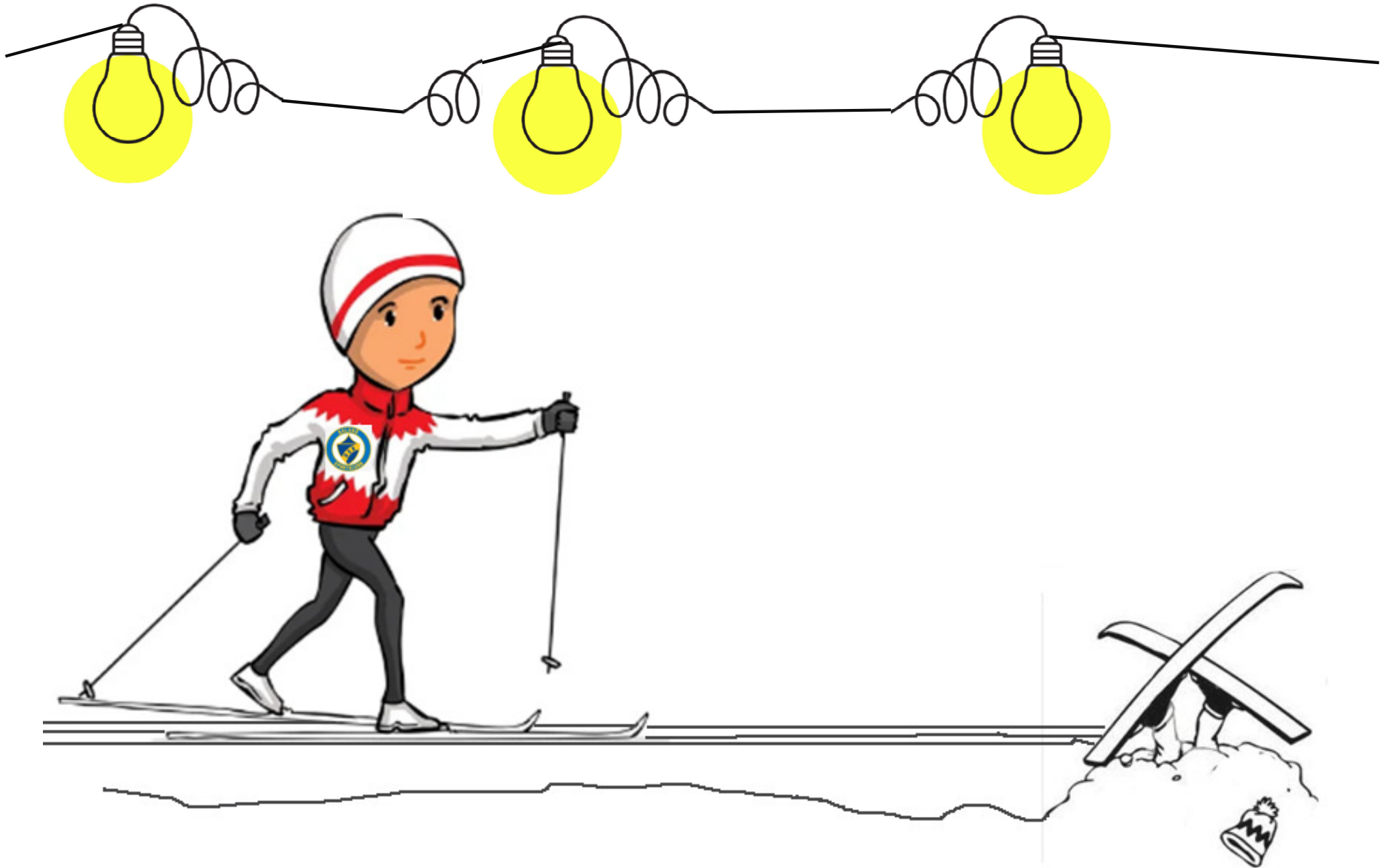
I Askfatshamnen finns förutom DBK:s båtplatser, klubbhus och seglarskola.

Bilder från 2009 och 2018.

1981

Dalarö sportklubb anlägger ett 1.2 km långt elljusspår i Schweizerdalen.

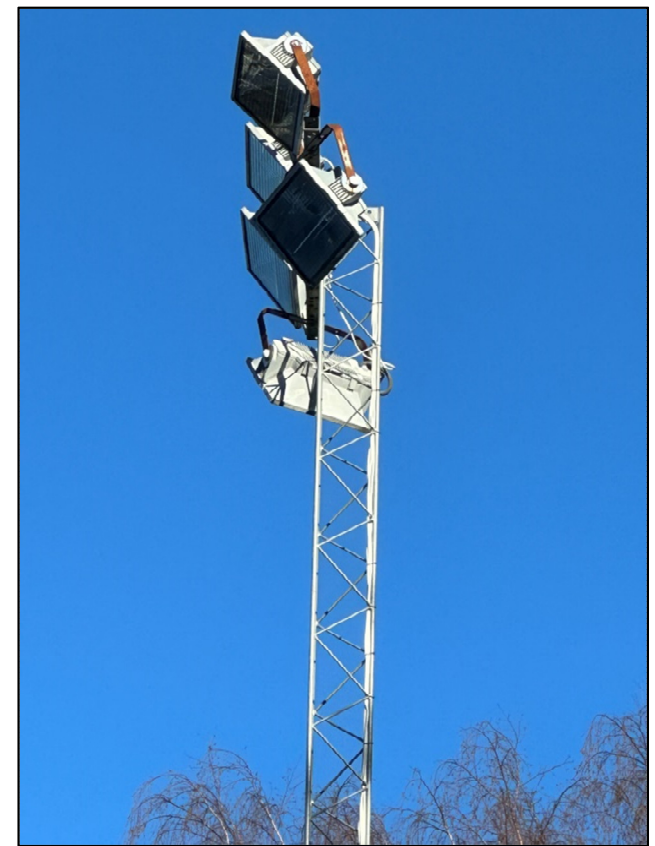
När nuvarande idrottsplatsen var en grusplan användes den ibland som festplats.
I annonserna benämndes den då som >> Festplats Askfatshamnen <<.

2009 var cirkus Wictoria här.
Man kunde då möta kameler
bakom cirkustältet.

Dalarö IP hade grusplan fram till 2014 då den fick konstgräs.
Några år tidigare kom även bra belysning.

Dalarö IP / Konstgräs

Typ av plan: 11-spelplan på konstgräs.

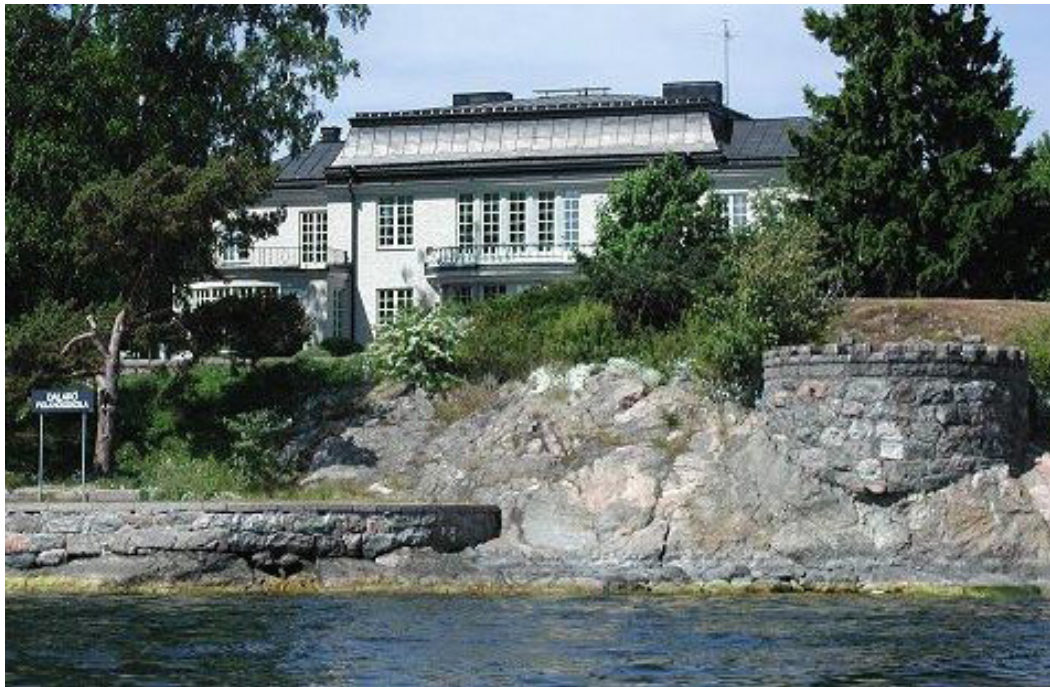
Längd: 100 meter.

Bredd: 60 meter.

Området som tillhörde Sandemar exploaterades under 1940-talet för fritidsbebyggelse.

Det var den förmögne Dalaröbon direktör Sture Persson, som då bebodde villa Lyngsåsa, som tillsammans med chefen för Europafilm, Gustav Scheutz samt sin styvson Ingmar Matsgård som kom att förvärva området och bildade Dalarö Havsbad AB. Direktör Persson kallades "södra Sveriges biografkung" och var även stor delägare i Europafilm, samt i Dalarö Rederi AB, ett rederi som bedrev sjöfart med tankfartyg på världshaven. Det första man gjorde var att avverka mängder av skog, som såldes på den Holländska marknaden.

1954

Marken i Schweizerdalen började säljas 1947 och tomtägarna anslöt sig efterhand till Schweizerdalens Tomtägare Ekonomisk Förening som bildades 1952.

TOMTER SÄLJES

SE UT ER TOMT
i orörd skärgårdsnatur

— 55 min. resa från Stockholm.

Er önsketomt inom bekvämt räckhåll finner Ni i SCHWEIZERDALEN vid Dalarö. Stora landsvägen Stockholm — Dalarö skär tomtområdet, och bussresan tar endast 55 minuter. Strandbältet vid Askfatet och parken innanför blir friområde. Samtliga tomtägare har fiskerätt. Förmånliga betalningsvillkor. Upplysningar och prospekt genom

DALARÖ HAVSBAD AB
Norrländsgatan 18. Tel. 20 36 58.

Ett begränsat antal
TOMTER

I Schweizerdalen på Dalarö — ett paradisi i skärgården — kommer under året att försäljas ett begränsat antal skogs-, bergs- och ängstomter på mycket förmånliga betalningsvillkor. Goda, täta och snabba kommunikationer med Stockholm. Fiskevatten och båtplatser. Bra dricksvatten från ett flertal allmänna brunnar. Närmare upplysningar och prospekt genom

DALARÖ HAVSBAD AB
Norrländsgatan 18. Tel. 20 36 58.

Schweizerdalens Tomtägare Ekonomisk Förening bildades 1952.

Schweizerdalens Tomtägare Ekonomisk Förening, 2023.

Markområde består av vägar, park, parkmark, skog, badstränder, hamnar och två vattenområden, ett i Vadviken och ett i Sandemarsfjärden. Vi har också den lilla ön Sumpholmen och Sandvikssjön.

Föreningen äger även några enstaka obebyggda tomter.

Området består av stamfastigheterna Vadet 3: 1 och Sandemar 6: 1 som exploaterades i början av 1950-talet av Dalarö Havsbad AB för fritidsbebyggelse.

Nuvarande tomtägarförening ansvarar för vägar mm.

I området finns 328 fastigheter av vilka ca. drygt hälften bebos permanent.

Några fastigheter nyttjas för kommunal verksamhet.

Mer om föreningen finns på deras hemsida.

https://r.search.yahoo.com/_ylt=AwrlQde76gZkEC4AX04_Ogx.;_ylu=Y29sbwMEcG9zAzEEdnRpZAMEc2VjA3Ny/RV=2/RE=1678203707/RO=10/RU=https%3a%2f%2fschweizerdalen.se%2f/RK=2/RS=Sk7ZkhF4LNiS3ogESHv25L0toBo-

FÖRSTA FÖRENINGSTÄMMAN

hålls i HSB-salen på Fleminggatan med 43 av 202 tomtägare närvarande.

Uppdrag och frågor som behandlades vid första möte var:

Fastställdes årsavgiften.

Kontakta Dalarö elektriska distributionsförening för att få information om möjligheten till att få elström framdraget till området.

Kontakta Telegrafstyrelsen för att få en telefonkiosk.

Utdikning av Sandvikssjön.

Dispositionsrätten över badplatserna.

Dansbanans framtida belägenhet.

Problemet med motorcyklar på stranden är så besvärande att det tas upp redan i detta tidiga skede av föreningens verksamhet.

Viss text som berör Schweizerdalens tomägareförening under 50 år är tagna ur den sammanfattning som är gjord av *Jan Wärme*.
Se DHF:s artikel nr A601.

Dalaröhallen.

Hallen stod färdig i augusti 2006.

Första spadtaget till hallbygget togs tisdagen den 25 oktober 2005.

Idrottshallen är 37x18 meter.

Se även DHF:s bildanalys 435.

2005-11

2017 invigdes motorikbanan i Schweizerdalen.

**Belägen mellan Ute-Gymmet och
Boulebanan i angränsning till Dalarö IP.**

Se även DHF:s bildanalys 4826.

PARKOUR KLÄTTRING SKATEBOARD

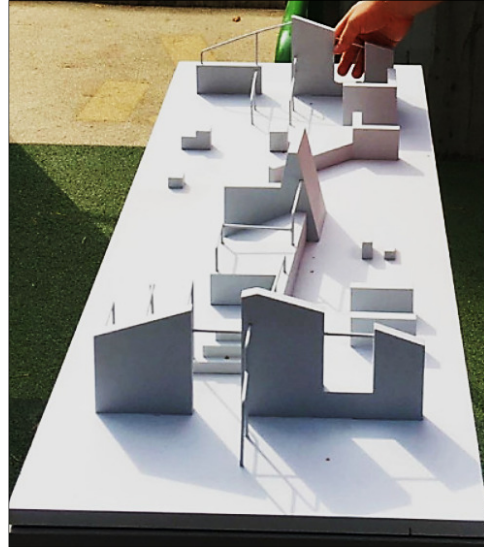
Byggdes 2019 vid IP.

Se även DHF:s bildanalys 4825.

Invigning 2019-09-01.

Se även DHF:s bildanalys 4825.

Surfcenter startade sin verksamhet på Dalarö 2016.

Se även DHF:s bildanalys 8055.

Några andra sätt att färdas på vattnet utanför Schweizerdalen.

Triathlon Light har ordnats varje år sedan 2015.

Simning längs Dalarö kanal, cykling ut på Smådalarö och tillbaka, för att sedan springa en slinga på Dalarö by.

Simning: 600 m / Cykling: 9.5 km / Löpning: 2.5 km.

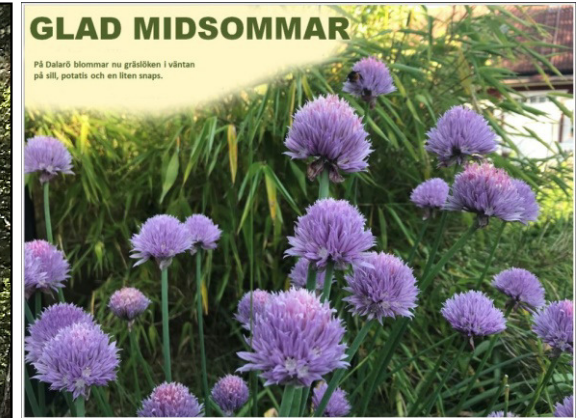
Bistro Solsidan öppnar 2011.

De startade 2011, i en båtverkstad och klubblokal som ägdes av Dalarö båtklubb. Innan Bistro Solsidan etablerade sig var det en liten enklare bistro som drevs ett år. Tidigare var det Dalarö Kajak som skötte gästhamnen och ett enkelt café.

Se även Året Var 2012 Bistro Solsidan.

Midsommarfirande på nuvarande plats.

2022

I Askfatshamnen finns Dalarö Kajak sedan 2004.

Här kan man hyra kajak, köpa kajak, följa med på guidade turer och beställa paddlingspaket, kurser, företagspaddling.

Skötsel av badstränder, skogsmark, vägar etc.

Finansieras bl.a. genom parkeringsavgifter.

Dricksvattenanslutningen till Dalarö går genom Schweizerdalen, 2010.

Arbetet med förläggning av sjövattnsledningen inkluderar även markarbeten vid Schweizerdalen.

Förläggning av dricksvattenledning från fartyget som ankrat upp vid Schweizerdalen, 2010. Vid markarbeten vid Schweizerdalen tillämpades schaktningsfri förläggning genom styrd borrhning.

En spillbit från vattenröret räckte till ett kanonrör till Dalarö Minigolf.

Läs mer om dricksvattendragningen till Dalarö i DHF:s bildanalys T47.

Schweizerdalen är ett område för rekreation i alla former.

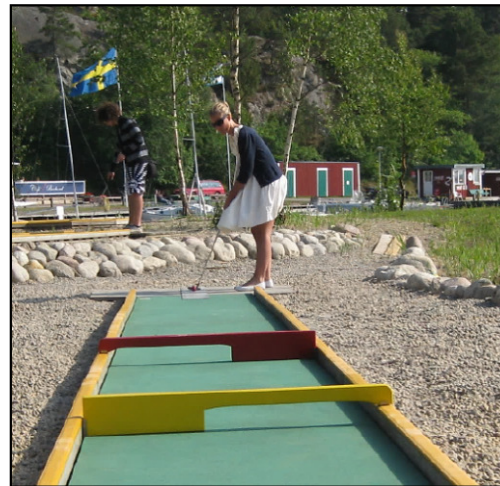
Volleyboll invid minigolfen.

Schweizerdalen är ett område för rekreation i alla former.

Bara skönt eller för mycket vin.

Bangolfen / Minigolfen som invigdes 2010.

Se även Året Var 2010 Golfbanan.

Kiosken vid det borte badet.

Här som Café Hawaii.

Lång och kort kö.

Gästbryggan i Askfatshamnen där även Dalarö Information finns. (Tidigare Dalarö Turistbyrå.)

**Klubbhamn vid Dalarö kanals södra mynning med 40 gästplatser.
Djupet i gästhamnen är 3-5 meter. Säsongen för gästhamnen är 15/5 - 15/9.**

Sandvikssjön.

2020

Gamla Dalarövägen.

Vägen gick tidigare lite söder om nuvarande Dalarövägen.

Vid den gamla vägen står denna milsten.

Karta från 1805.

Bilden är troligen tagen i närheten av Schweizerdalen 1907.

Boulebanan.

Den nuvarande iordningsställdes när det lades konstgräs på idrottsplanen 2014.

Lekparken på Askfatsberget etablerades 2003.

Uppställning i Askfatshamnen av husbilar.

🚐 Platsens faciliteter

- El
- Färskvatten
- Toalett
- Handikaptoalett
- Sopkärl

Schweizerdalen är ett område för rekreation i alla former.

Elljusspår 1,25 km. Rundslinga.

Motionsspår 10 km.

Enskild eller i gruppträning.

Olika former av fysisk och mental träning vid Schweizerdalen.

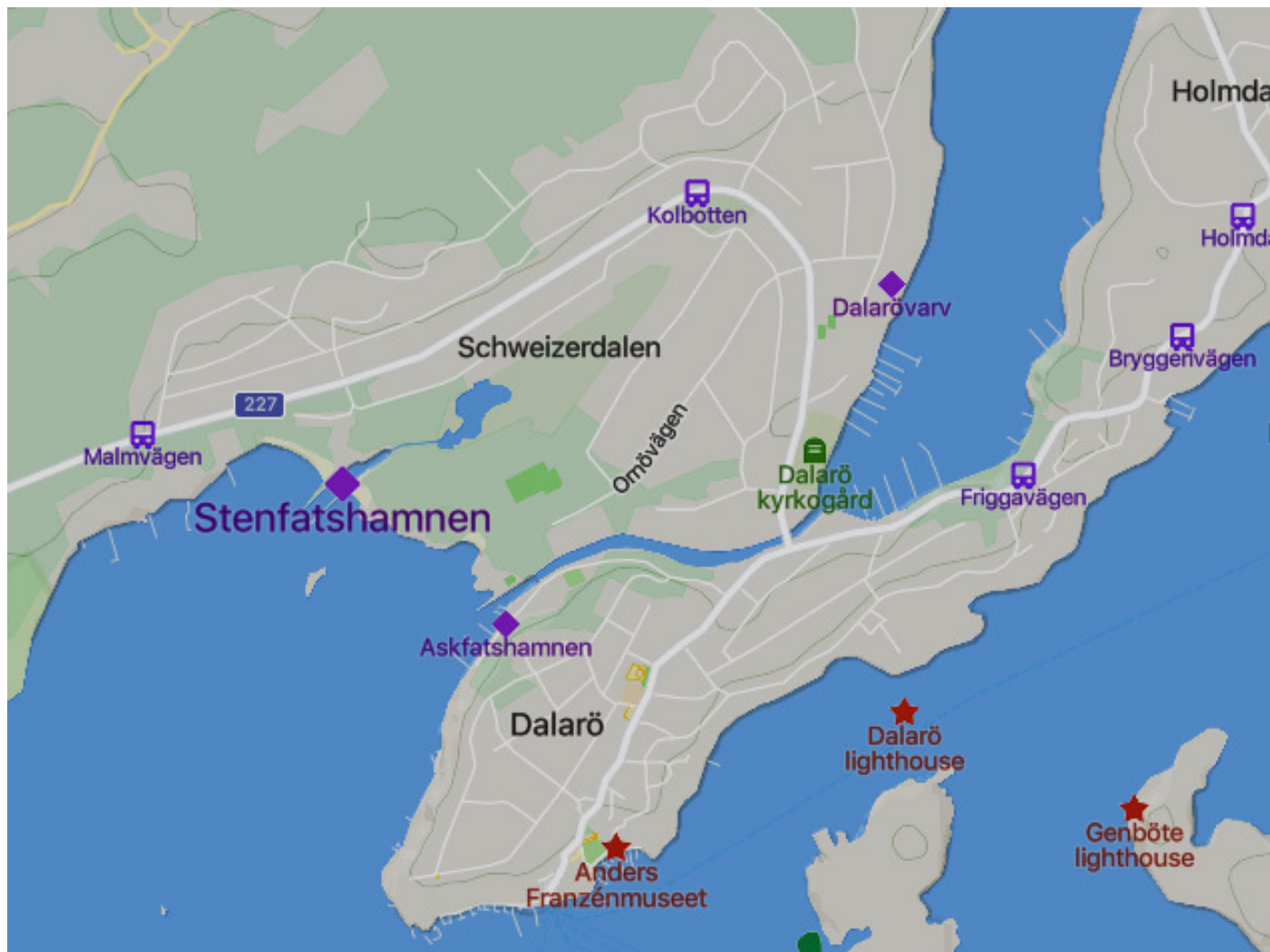

Utegygmet i Schweizerdalen.

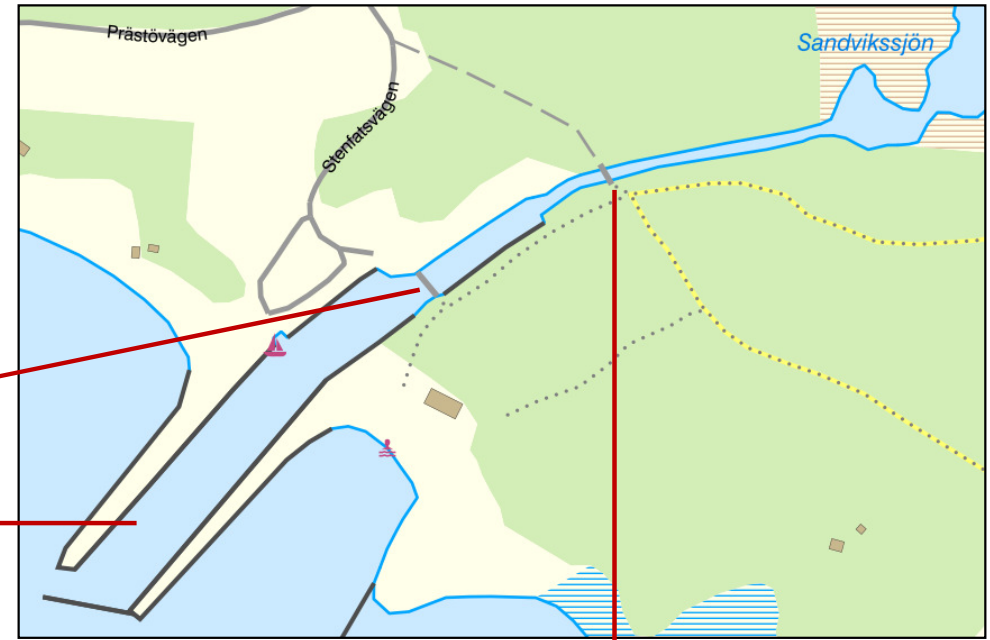
Ur Schweizerdalens Tomtägarförenings verksamhetsplan 1957.

De första båtplatserna anordnas nu spontant i den uppgrävda kanalen till Sandviksjön.

Man försökte få en fartbegränsning på Dalarövägen där det då var fri fart.

Broarna över kanalen mot Sandvikssjön.

Broarna kom troligtvis till i samband med att man anlade en hamn i Schweizerdalen.

1959 bildades en båtklubb med ett 25-tal medlemmar och hamnen grävs ur 1960.

När kanal grävdes sänktes vattennivån i Sandvikssjön med ungefär 30 cm samtidigt som saltvatten trängde in.

Parkeringen används vintertid för båtupläggning.

På parkeringen gäller sommartid parkeringsavgift sedan 2017.

Sagostigen.

Det finns sedan flera år tillbaks någon som placerar ut föremål längs stigen mellan Utövägen och bron mot Sandvikssjön.

Dalarö Gym finns på Kanalvägen 6 sedan 2018.

Bilder från invigningen 2018.

Befintlig byggnad byggdes på med en våning för att rymma Dalarö Gym.

Det finns nu skyltar på flera platser som orienterar besökarna.

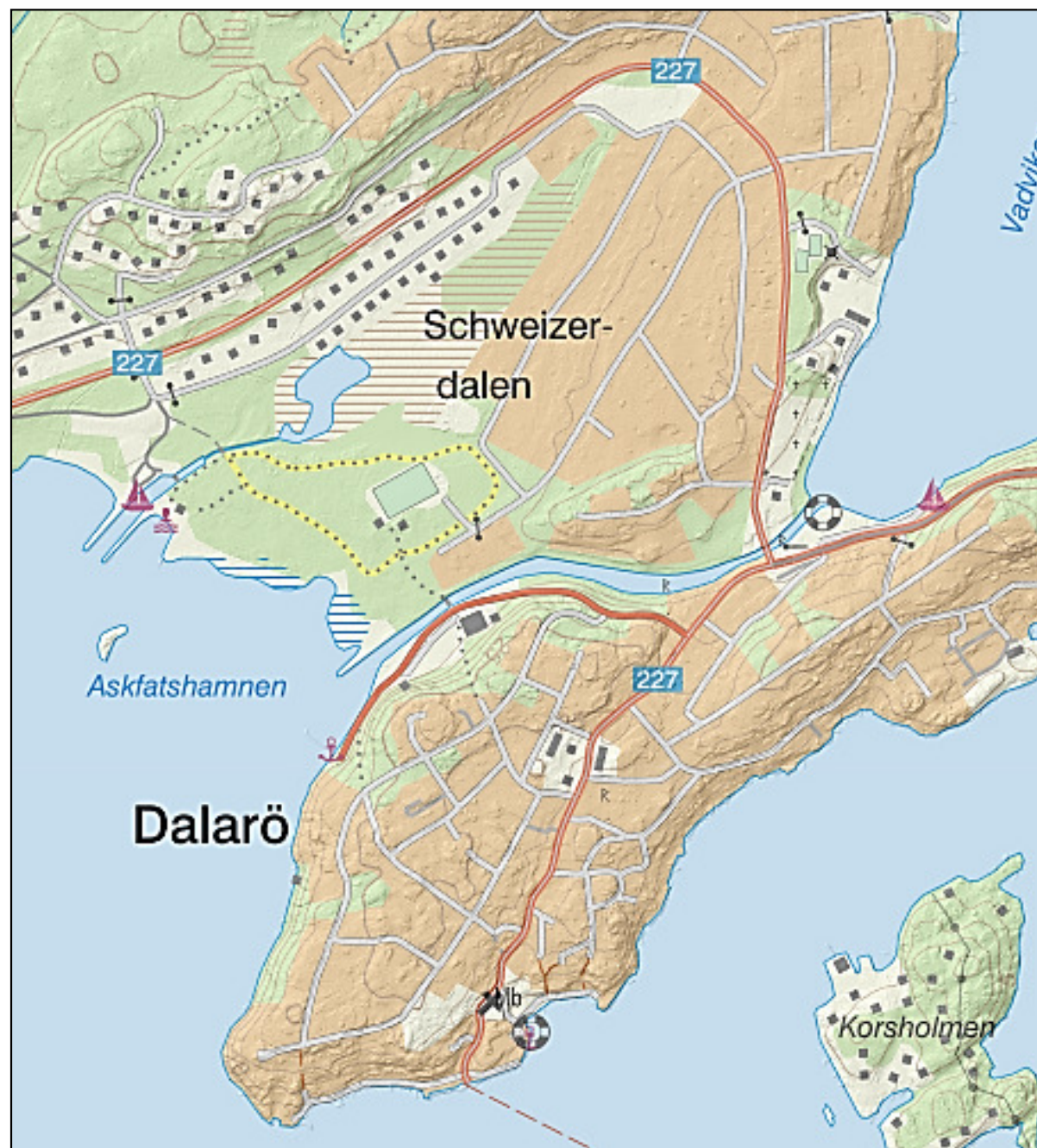
Välkommen till Schweizerparken

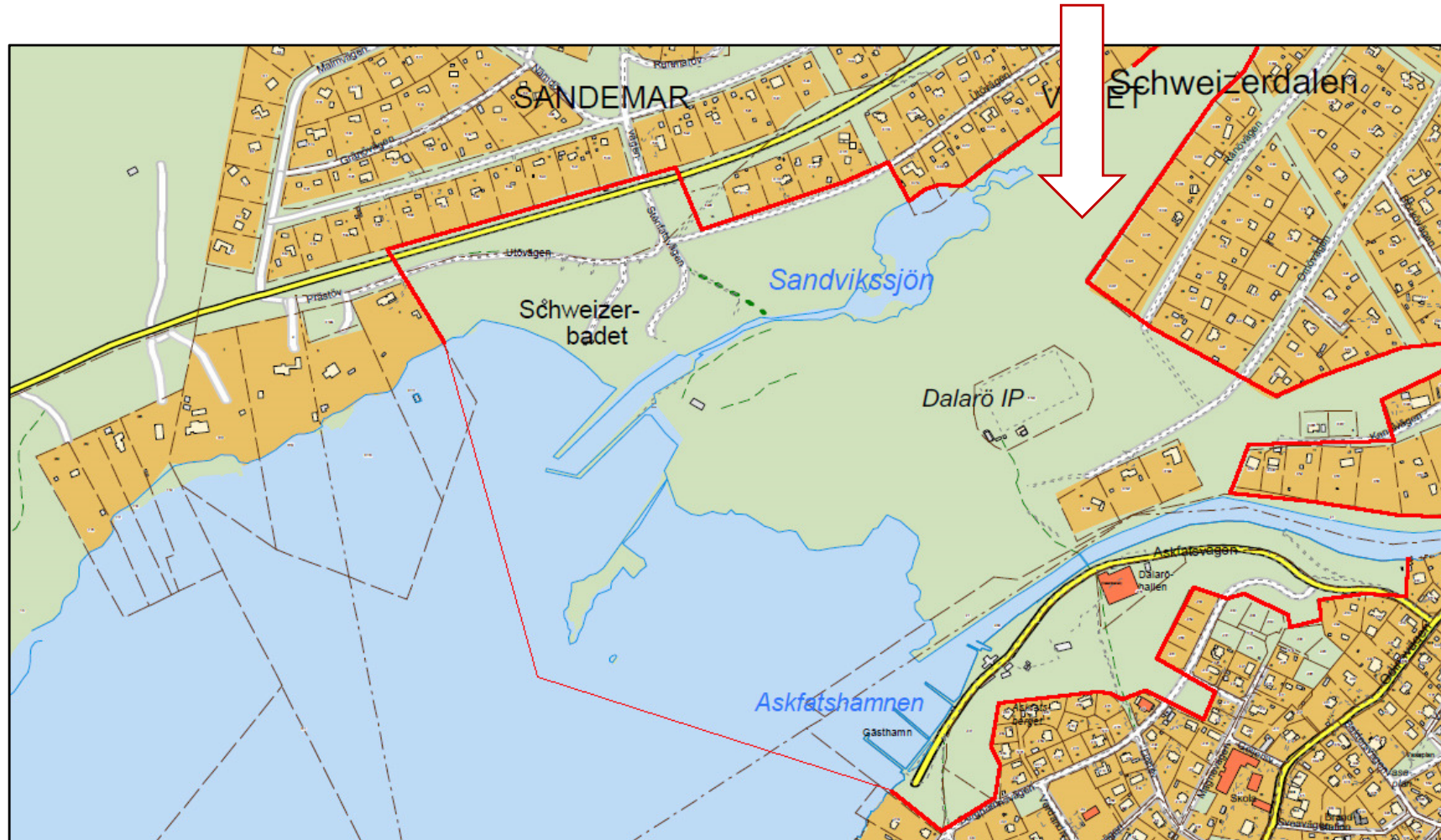
Vy mot Askfatsberget från Schweizerdalen, 2023.

Sammanställt 2023.

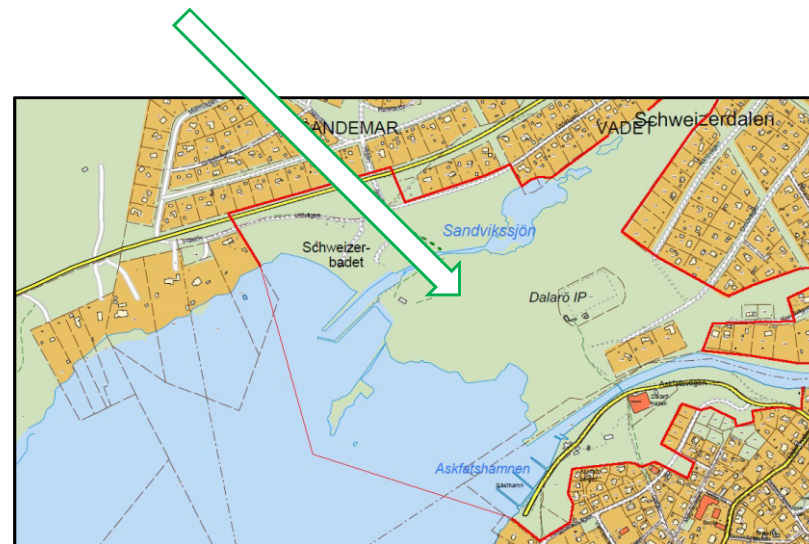
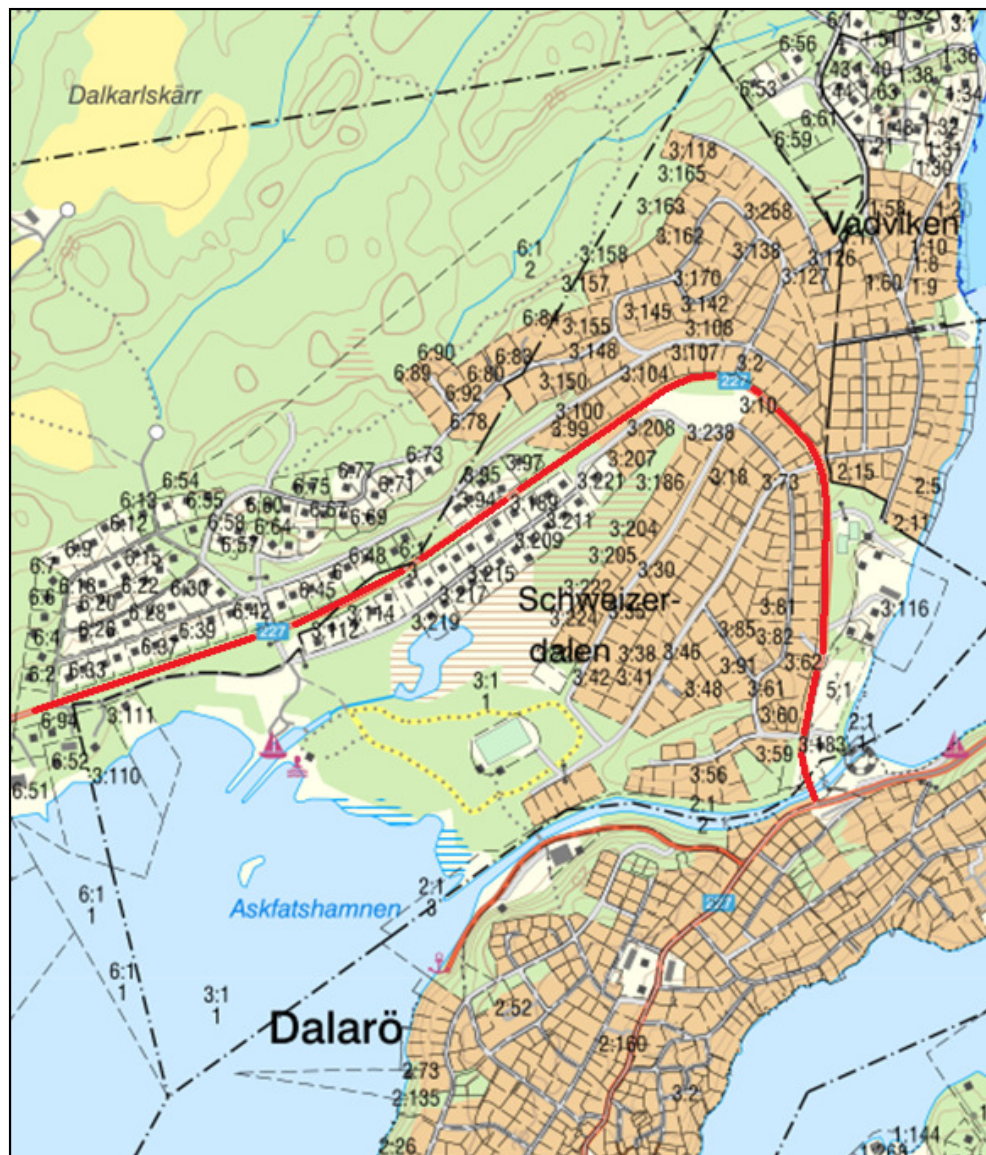

Se även Schweizerstil SC286, som är en kort beskrivning av några byggnader på Dalarö i denna stil.

Vad vet du om inringat grönområde
där det genom åren har hänt en del.
Värt att berätta om.

Denna presentation omfattar inte hela det område som tillhör Schweizerdalens tomägarförening. Detta område är större än det grönområden som här avses.

Schweizerdalens tomägarförening består av två stamfastigheter. Vadet 3:1 som bildades 1941 och tillhörde Dalarö socken samt det år 1946 avstyckade Sandemar 6:1 som låg i Österhaninge socken. En gemensam byggplan upprättades 1948 med 200 tomter i Vadet och ca 80 i Sandemarsområdet.

Nedan är hämtat ur områdesbeskrivningen upprättad 1948 av den arkitekt som exploatören Dalarö Havsbad AB anlitat.

”Vid områdets planering har utgångspunkten varit att skapa ett område för i huvudsak fritidsstugor i sammanhang med hotell och restaurant, ett fåtal handelsbodas samt service för bilister, seglare och motorbåtsfolk. I områdets centrum ligger den nu av vass nästan igenvuxna Sandvikssjön närmast omgiven av ängsmark. Avsikten är att genom en kanal förbinda Sandvikssjön med Askfatet samt att genom muddring rensa upp sjön, som utefter en ny strandlinje, kring sin norra del får en rad strandtomter. Hela delen söder om sjön ned till Askfatet är reserverad som allmänt område med plats för idrott, promenader, bad och dylikt. Tanken är även att genom en hamnanläggning utanför den blivande kanalens utlopp bereda plats för de boendes båtar. I områdets östra del (*nu Ornövägen 31-35*) finns plats reserverad för hotell och restaurant. Vid kanalbron är en servicestation för bilar och motorbåtar placerad.”

**Första tomterna köps i området Vadet med början 1949 och var avsedda som
egnahemstomter.**

**Mycket var reglerat i köpekontraktets 28 paragrafer. Man fick således inte fälla fler
träd än vad som behövdes för byggnadens uppförande. Man fick inte heller forsla
material med häst eller bil så att vägarna skadades. Vidare skulle man själv underhålla
vägtrumman och diket.**

Anm.

Viss text som berör Schweizerdalens tomägarförening under 50 år
är tagna ur den sammanfattning gjord av *Jan Wärme*.

Se DHF:s artikel nr A601.

Först en tillbakablick
mer än 125 år bakåt

Några tidningsklipp
från
1871 - 1899

1868 Dalarö badsällskap besöks av sommargäster från Waxholm.

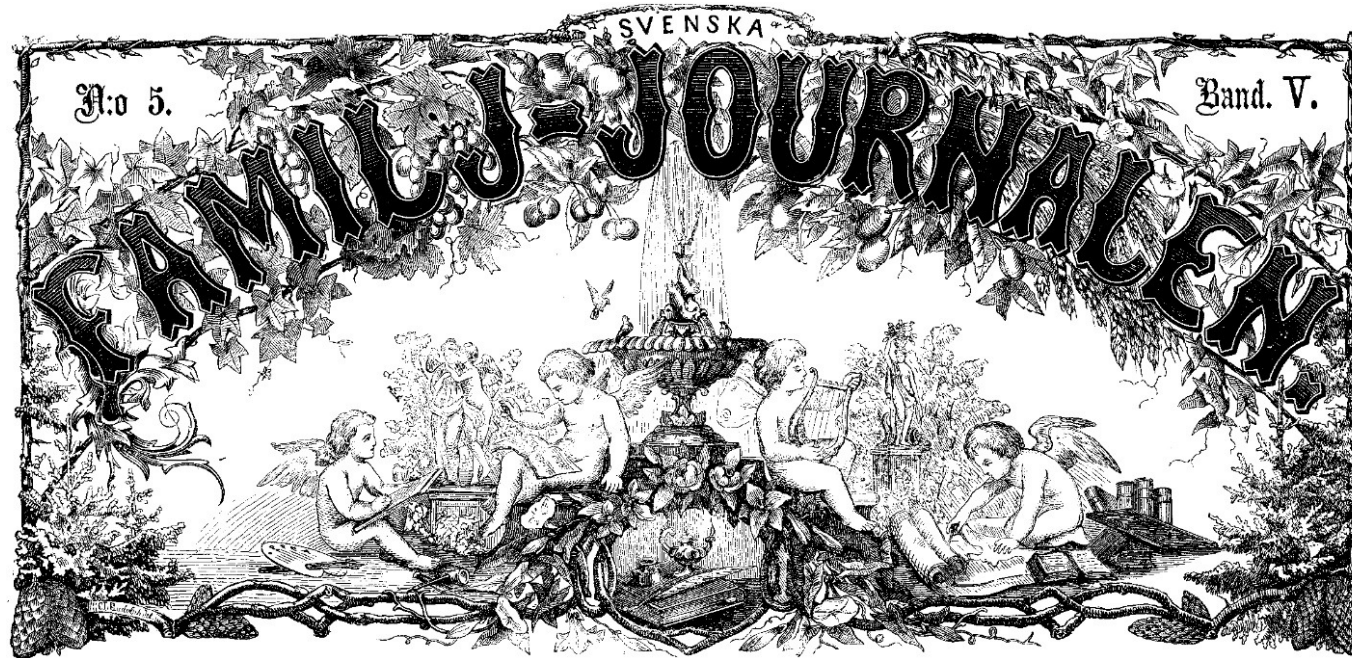
I en tidningsartikel kan man läsa:

Anlända till Dalarö besågs alla villorna derstädes, somliga resande njöto af bad i saltvattnet, andra promenerade till **den vackra schweizer-dalen** m. fl. ställen, eller helsade på bekanta.

Se även DHF:s bildanalys 2801.

Lustresa. (Bref till D. N.). Omkring 60 personer af sommargästerna i Waxholm företogo förl. tisdag en lustresa med ångaren Waxholm till Dalarö. Efter halfannan timmas färd möttes de resande af tveane ledamöter af Dalarö societet, hvilka gingo ombord och bjödo Waxholmsgästerna vara välkomna. Anlända till Dalarö besågs alla villorna derstädes, somliga resande njöto af bad i saltvattnet, andra promenerade till den vackra schweizer-dalen m. fl. ställen, eller helsade på bekanta. Sedan sällskapet intagit middag, bjöds det af Dalarö badgäster på kaffe m. m., och slutligen tog man äfven några danser i den vackra societetssalen, hvarefter alla samlades i trädgården utanför densamma, der en bål framsattes. Herr Aug. Blanche föreslog en skål för Waxholmsboerna, skålar tömdes sedan för Dalarö badsällskap och för hr Blanche, hvarefter sällskapet styrde kosan till Waxholm kl. $\frac{1}{2}$ 5 och anlände hem kl. $\frac{1}{2}$ 9. Färden gynnades af det herrligaste väder, lagom blåst, och glädjen var ett troget sällskap under resan.

I Familj - Journalen från 1871 kan man läsa om Schweizerdalen

Sidan 147-151.

Ledsnar man vid att se sjelfva köpingens märkvärdigheter, bland hvilka klockstapeln eller det så kallade >>basfiolfodralet<< samt den stora >>kungörelse-eken<< icke få glömmas, så kan man göra sina utflykter i den närmaste omgifningen, som äfven erbjuder åtskilligt både vackert och märkvärdigt.

Bland de vackra nämna vi särskilt, utom den bekanta, alldeles invid liggande, så kallad **Schweizerdalen**, den stora egendomen Sandemar, belägen omkring en half mil sydvest om Dalarö och tillhörig den Braunerhjelska släkten, till hvilken den gått i arf från den Wattringska.

Sandemar är ett gammalt ståtligt gods med ofantlig ägovidd, ännu sparda, skogar, i hvilka det icke är ovanligt att träffa vårt lands stoltaste högdjur, elgen. Man ser den ofta i allt lugn promenera öfver landsvägen, när man tager sig en promenad i den vackra, rikt kuperade trakten.

1876 Gefleposten.

Han hade under natten försvunnit från sitt logis, der han endast kvarlemnade en stövel, hvars make man sedermera återfann en tiondels mil derifrån i **Schweizerdalen**. Först den 8 dennes påträffades berörda person naken liggande död i Sandvikssjön.

Wanfinne och död. Den 30 augusti ankom från Stockholm med ångbåt till Dalarö en några och 20 år gammal mansperson, som befanns vara något sinnesrubbad. Då kommunalnämndsordföranden af sådan anledning dagen derpå skulle låta återföra honom till hemorten kunde mannen imellertid ej igenfinnas. Han hade under natten försvunnit från sitt logis, der han endast kvarlemnade en stövel, hvars make sedermera återfann $\frac{1}{10}$ mil derifrån i **Schweizerdalen**. Först den 8 d:s påträffades berörda person alldeles naken, liggande död i Sandvikssjön nära Dalarö. Den döde igenkändes hafva varit Carl Fredrik Thelander, som förliden vinter haft anställning i Stockholms enskilda bank.

1879 Schweizerdalen är omnämnt i brev hem till Stockholm.

Icke såsom vid andra badorter tvungen att inskrifva sig i någon s. k. societé och utan påverkan af någon »direktion för nytta och nöje», försöker hvar och en på sitt sätt att draga nytta af sin sommar och **förskaffa sig nöje medelst promenader till fots till Schweizerdalen**.

1890 Hvetlanda.

Jag hyrde mig en liten hydda i en mycket vacker dal vid en vik af Genevsjön. Jag har aldrig träffat så vacker trakt, undantaget vid mitt besök i Sverige; trakten liknar omgifningen i **Schweizerdalen**.

1899 Morgonbladet.

Efter ankomsten till Dalarö **styrdes kosan till Schweizerdalen** där predikanten Wahlkvist å Dalarö missionsförenings vägnar hälsade oss välkomna.

1888 Nyaste Förposten.

Den bazar, som i lördags var avsedd till förmån för de brandskadade orterna äga rum å Dalarö i den s.k. **Schweizerdalen**.

1903 Vårt land.

Världsutställning å Dalarö. Dalaröklubben anordnar i dag i **Schweizerdalen** å Dalarö sin sedvanliga sommarfest, som i år försigår under formen af en världsutställning, där på ett humoristiskt och karaktäristiskt de olika länderna framställs.

1899 Tidningen fri idrott.

I Dalarö synes lawn-tennis vara den förhärskande sporten. Vid lawn-tennisplanen, som har ett friskt läge i den s. k. **Schweizerdalen**, är spelet i gång från tidig morgon till sen afton utan afbrott. Hr Gunnar Settervall, den från tennistäflingarne i våras bekante spelaren ur H. K. H. Kronprinsens lawn-tennisklubb, synes här hvarje afton tränera sig till vintersäsongen. (gräsmatta tennis)

1898 Mora tidning.

Det var åter afton, sommarafton i **Schweizerdalen**.

Sångerskorna slogo ännu en och annan drill i den dunkla barrskogen.

Törnsnåret, Anders Zorn 1886, akvarell. "Skogsparti i Schweizerdalen".
I buskarna skymtar Emma Lamms kusin Elin Lamm.

Se även DHF:s bildanalys K417.

Elin Lamm som som hukar sig i buskarna på Zorns målning 1886.

Elin Lamm
F. 1865 D. 1931.

Robert Thegerström gifte sig 1887 med Elin Lamm, som antas vara den som avbildats på målningen, "Lättja".

Askfatet Dalarö

Målat av Roberth Thegerström 1888.

Oil in canvas 55 x 43 cm

R. Thegerström 1857 – 1919.

Illustration i tidningen Familj - Journal 1890.

Utflykt till Schweizerdalen 1890.

Carl Anton Avén och Sophie Louisa Avén född Hedström.
Familjen bodde på tomt nr 34B, Stadsäga 37.
Nu är adressen Odinsvägen 23, Dalarö 2:105.

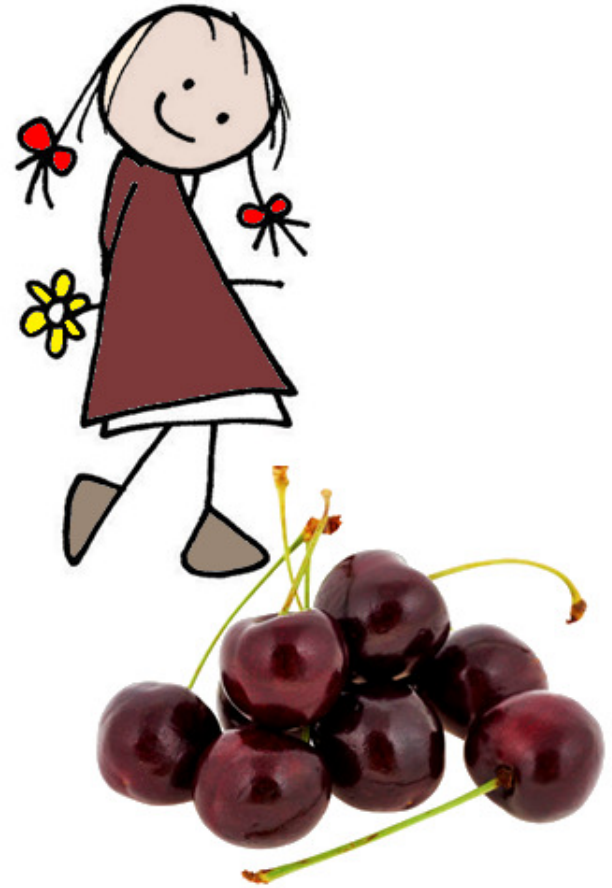

Se även DHF:s bildanalys 4374.

Sällskap där man har roligt.

Världsutställningen i **Dalarö** gick i lördags af stapeln å **Dalarö**. Fru Augusta Lindberg arrangerade det hela, och resultatet blef en storartad världsutställning nere i den s. k. Schweizerdalen, där jordens alla nationer voro representerade från geishor och turkinnor till italienskor och indianpojkar. Skönhetspriset tillerkände herrarna en liten mörkögd flicka, som sålde bigarrärer. Deras förvåning blef stor, när de erforo att de slösat sina artigheter på en yngling.

Längre bort i dalen hade man rest en varietéteater, där världens skickligaste artister visade sina storslagna prestationer. Där fick man bl. a. se det lilla musikaliska underbarnet Amanda samt den sköna italienaren Dominos, som sjöng sitt hemlands vackra sånger. Direktör Tandpétaré visade sina tre söta dockor, som kunde prata och sjunga. Sedan fyra par rokokoklädda damer och herrar dansat menuett, afslutades den glada festen med dans.

I DN från 1954 skrivs om filmen Luffar-Petter där vissa scener spelades in 1922 på Dalarö.

Greta Gustavsson "Greta Garbo", Irene Zetterberg och Tyra Ryman i Schweizerdalen. Det var första långfilmen med "Greta Garbo".

filmen "Luffar-Petter", som hade premiär den 26 december 1922. Filmen hade fem akter och gick samtidigt på tre Stockholmsbiografer

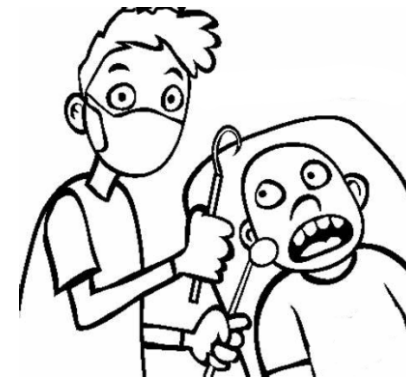
Greta Garbo 1931.

Se även DHF:s bildanalys T394.

Lisen Bonnier var den som anordnade den första simskolan på Dalarö och såg till att Dalaröbarnen fick tandvård. Troligtvis var det i Schweizerdalen som hon ordnade så att barnen fick simundervisning.

Familjen Karl-Otto och Lisen Bonnier i slutet av 1890-talet.

1954 har simskolan under året haft 100 elever som kom både från sommarboende familjer och från centrala Dalarö.

Kung Sommar och midsommar då färden gick till Schweizerdalen.

I väntan vid Hotellbryggan på Kung Sommars ankomst, 1902.

Här anländer han med båt för vidare färd till Schweizerdalen.

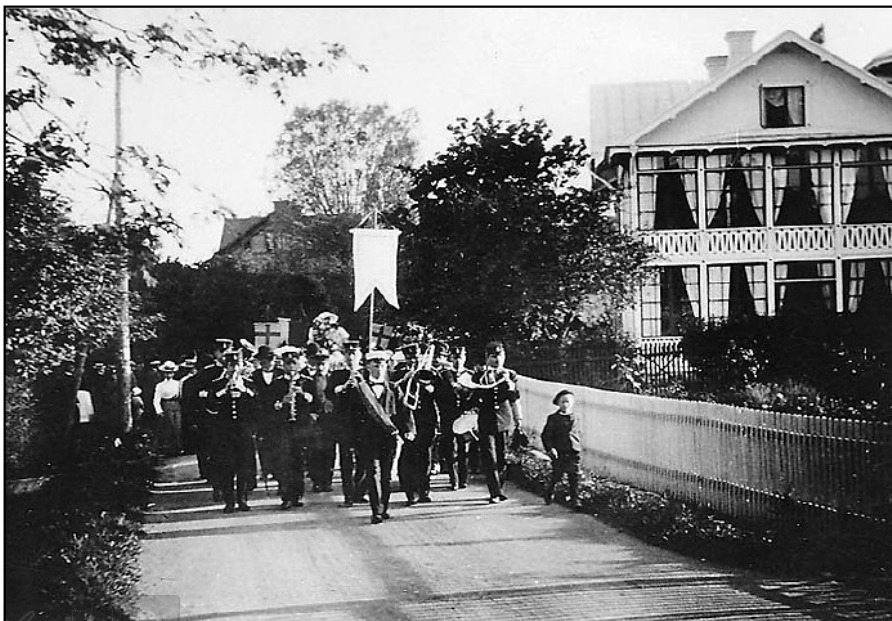
Kung Sommar och midsommar då färden gick till Schweizerdalen.

Här en bild på Riddarföljet 1902.
De som inte ville promenera till Schweizerdalen
kunde få åka hästdragen vagn.

Kung Sommar.

Triumftåget på väg mot Schweizerdalen.

Trappan ned till Schweizerdalen och Askfatshamnen.

På denna karta
från 1893 finns
trappan inritad.

Exakt när den anlades vet vi inte.
Konstateras kan att många gått de 75
trappstegen upp och ned under mer än
130 år.

1890-1893 Lawn-tennibana anläggs i Schweizerdalen.

Författaren skriver: Efter att ha gjort en rekognoscering, fann jag att den natursköna s.k. Schweizerdalen bjöd på ingalunda oävna förutsättningar för iordningställandet av en tennisplan.

Hela texten om Lawn-tennisbanan finns återgiven i DHF:s artikel A62.

Svensk Tennis, historiskt samlingsverk utgivet under samverkan med Svenska Lawntennisförbundet.

Dalarö kanal byggdes först 1939, innan dess var Schweizerdalen och Askfatshamnen ett sammanhängande markområde.

Tennisplanen på bilden iordningställdes redan 1890-1893 som Lawn-tennisbana som sedan blev en tennisbana på hårdgjort underlag.

Tennisbanan blev sedan kvar intill dess att marken behövdes för båtuppställning och parkering 1966/67.

1969 är Dalarö tennisklubb en av de första i Sverige och har 170 medlemmar. Klubben erbjudes mark för nya tennisbanor, varvid en ny tennisbana iordningställdes på mark ovanför Marinan vid Vadviken. Ett 30-årigt arrendeavtal med klubben kommer till stånd.

Basar på Dalarö.

Dagen Nyheter 1910-08-14.

Dessa basarer anordnades under många år för att samla in pengar till verksamheter på Dalarö.

Inkomsten från basaren skulle täcka en skuld för de tre av förbundet anlagda tennisplanerna.

Dalaröförbundet är en sammanslutning af sommargäster ute vid den friska badorten. Förbundet har de senare åren kommit att föra en något slapp tillvaro, hvilket vållat saknad bland många gäster. I år har emellertid förbundet åter ryckts upp, och i går gick en af detsamma anordnad basar af stapeln på **Dalarö** hotell. Initiativtagarna härtill voro tandläkare Ling, fröken Christiansson och hofmästare Frithiof Sund, hvilka äfven haft arrangemangen om hand. Vid basaren, som var ovanligt talrikt besökt, förekommo de vanliga nöjena med blomsterstånd, post, fiskdamm etc. För trefnaden i öfrigt var sörjdt genom bl. a. en amerikansk bar.

På aftonen intogs supé å hotellet af omkring 150 basarbesökande, hvarefter bal vidtog.

Inkomsten af basaren är afsedd att betäcka en skuld för de tre af förbundet anlagda tennisplanerna. Skulle öfverskott sedan uppstå, kapitaliseras detta för underhåll af banorna eller möjligen anläggande af nya sådana.

Dagens Nyheter 1910-08-27.

Dalarö tennisklubb har under de två senaste veckorna anordnat pristäflingar, som afslutades på torsdagen med en animerad fest på **Dalarö** hotell.

Prisen, som utgjordes af silfverbägare, skänkta af för tennissporten intresserade sommargäster, utdelades af fröken Jenny Bonnier.

I enkelspel för herrar eröfrades första pris af kapten I. Wallin, andra pris af hr Blomberg och tredje af stud. E. Svensson, hvarjämte ännu ett tredje pris togs af stud. Alf Wigert.

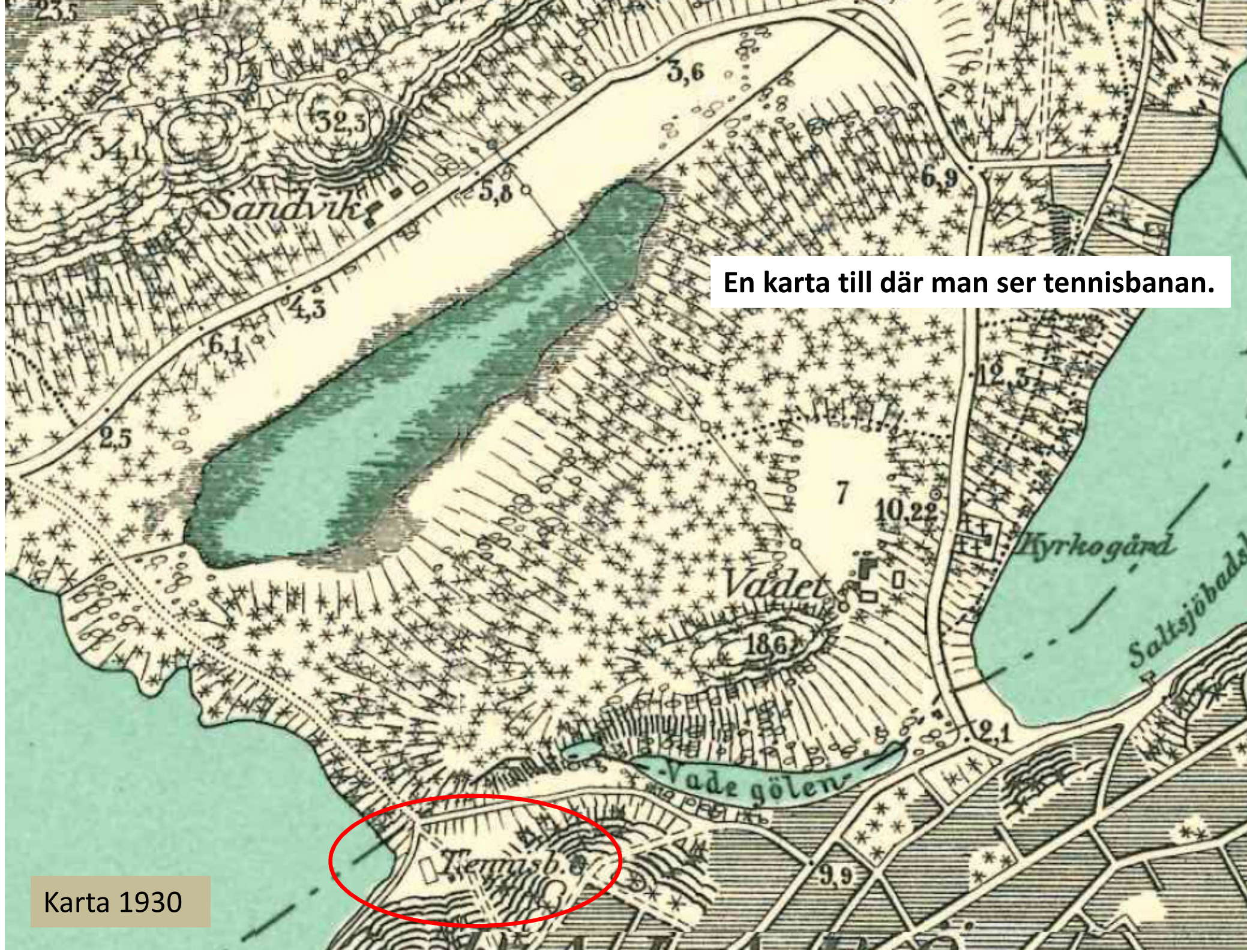
I dubbelspel för herrar tillföll första pris kapten I. Wallin och gymnastikdirektör A. Wigert, andra hrr E. Svensson och af Donner.

I dubbelspel för damer och herrar togs första pris af fru Herlitz och stud. Alf Wigert, andra af fröken Ellen Svensson och kand. Bergman.

Dessutom tilldelades kand. Bergman ett umpirepris för godt prisdömskap.

Uteplanen i Schweizerdalen har i sommar varit i synnerligen godt skick och intresset för den stärkande friluftsidrotten har i år varit lifligare än vanligt. Det har beslutats att nästa sommar anlägga två förstklassiga tennisplaner.

Beslut om att anlägga två förstklassiga tennisplaner.

En karta till där man ser tennisbanan.

Karta 1930

Vadegölen innan Dalarö kanal byggdes.

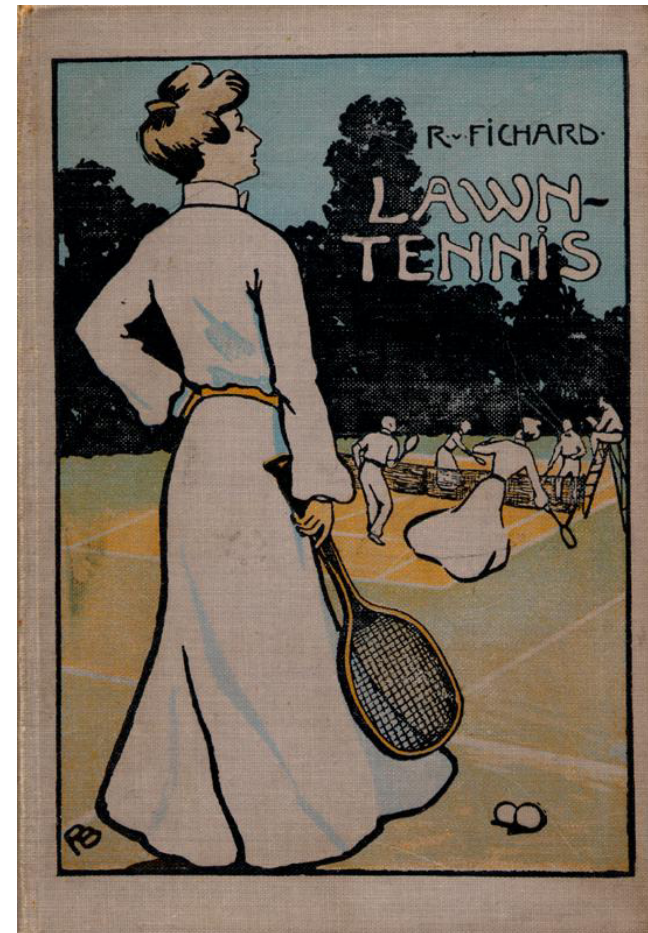

Se även DHF:s bildanalyser
4323 och 3366.

Text ur broschyren för "Dalarö Hafsbad" 1903.

Sällskapslif och nöjen. Societetslif i en badorts vanliga stil förekommer ej men ett fritt och otvunget sällskapslif med tillfällen med förströelser af många slag. Societetshuset som disponeras af *Dalaröklubben* erbjuder en treflig och välbelägen samlingslokal med tidnings- och skrifrum för herrar och damer, telefon, piano, schack- och brädspel; musikaftnar och dansnöjen vid lämpliga tillfällen. Lawn-tennisplan finns i Schweizerdalen och en spel- och lekplan för barn anläggs till sommaren.

Fortsättning tennis.

Foto från 1921.

Invid tennisbanan fanns det även en servering.

Foto från 1930.

I början av 1900-talet planerades en järnväg via Dalarö till Smådalarö,

Ritningar utarbetade av F. Enbom vid Väg- och vattenbyggnadskåren. Här syns järnvägsbanken vid **Schweizerdalen** och tunneln genom berget vid Dalarö Udd fram till ändstationen vid Hotellbryggan.

Se DHF:s bildanalys 3037.

Bild från Nordiska Museet: Romsk boplats. "Zigenarlägret på Dalarö sommaren 1903".

De slog läger här bl.a. 1911 och 1913.

Vi vet inte var lägren låg, kanske var det olika platser i närheten av [Schweizerdalen](#).

Se även DHF:s bildanalys 4590.

Flygplanshangar i Askfatshamnen, 1915.

Flygplan Farman HF 23
framför tälthangar vid Dalarö.

Löjtnant Olle Dahlbeck och hans me-
kaniker vid Dalarö 1914.

enmuseum

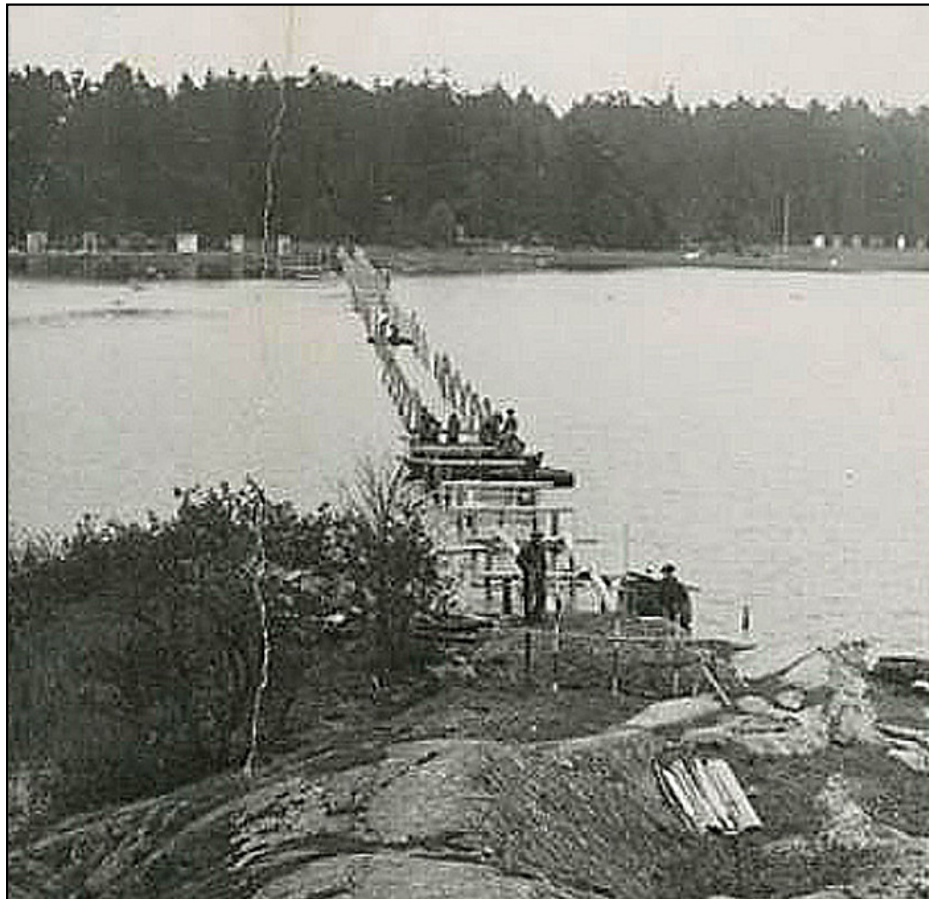
Se även DHF:s bildanalys 2836 och Året Var 1915.

Bron till Sumpholmen.

Svea Livgarde bygger den första bron mellan stranden vid **Schweizerdalen** ut till Sumpholmen 1936.

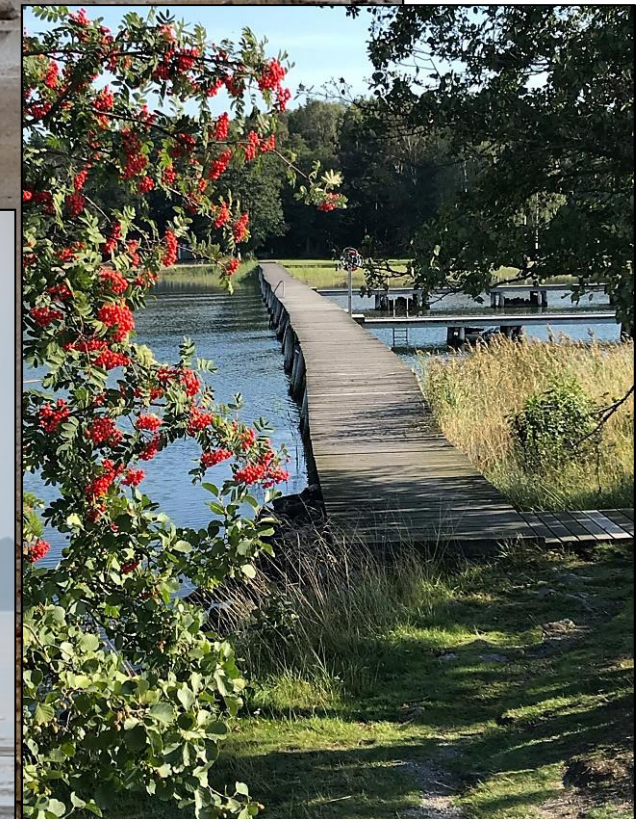
Allt materiel hade gratis ställts till förfogande av överste Braunerhjelm på Sandemar. Bilden är tagen från Sumpholmen av Stockholmstidningens fotograf.

Landfästet vid **Schweizerdalen** för denna bro låg lite närmare Dalarö än nuvarande bros landfäste.

Se även DHF:s bildanalys 3487 + May Eks bilder.

**Den bro som militären byggde tog isen efter några år.
Den ersattes av en bättre bro enl. beslut i Schweizerdalens tomtägarförening 1953.**

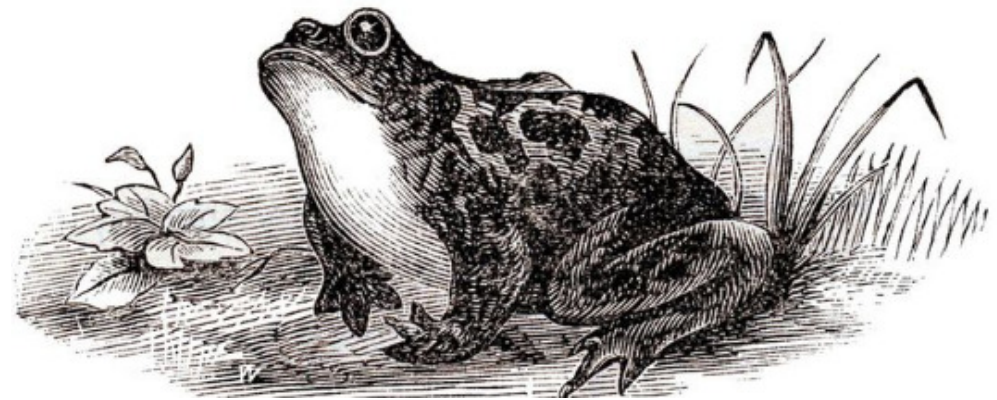
Verksamhetsåret 1953 Schweizerdalens tomtägarförening.

En kanal skall grävas till Sandvikssjön som nu bara rinner ut i ett dike.

Ett av syftena med detta lär ha varit att få in saltvatten och därmed bli av med alla grodorna. Det fanns också planer från Tomtbolaget på en båthamn i Sandvikssjön. Våra allmänna pumpar liksom de två telefonkiosker som ställs upp blir en naturlig mötesplats. Kön till telefon kunde på kvällarna vara lång och gott om mygg var det.

Det framkom från Tomtbolaget att vissa egnahemsägares avlopp kommer att dras till Sandvikssjön.

Här ser man hur tiden har förändrat vår syn på vattenfrågor nu år 2002 när hela Dalarö tar sitt vatten från detta område och ett vattenskyddsområde planeras.

Anm.

Viss text som berör Schweizerdalens tomtägarförening under 50 år är tagna ur den sammanfattning som är gjord av *Jan Wärme*. Se DHF:s artikel nr A601.

På badbryggan ut mot Sumpholmen.

Badet är EU-klassat vilket kräver regelbunden provtagning av vattenkvalitet.

Landstormens män slår läger, bl.a. i Schweizerdalen, 1924.

Se även DHF:s bildanalys 3526.

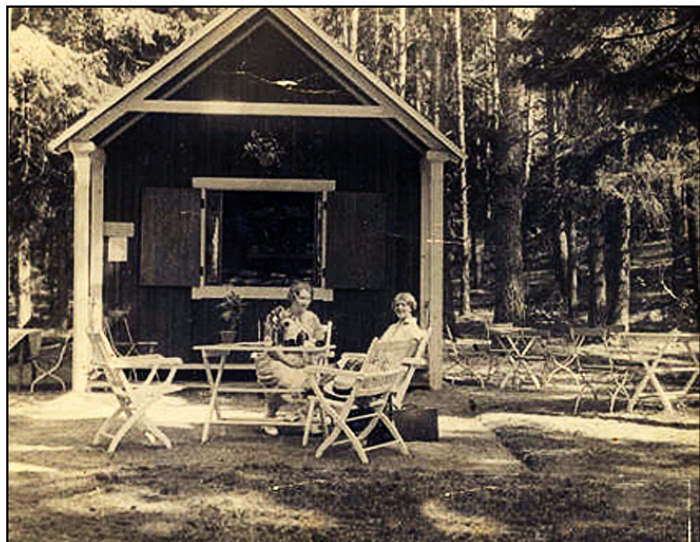
Landstormens män tillsammans med kvinnlig personal, kanske är det lottor.

Den svenska lottarörelsen bildades detta år, 1924, som en gren inom landstormen. Det är kanske mat eller vatten i trätunnorna där den lilla flickan står.

Även 1965 genomförs en militärövning som berör Schweizerdalen men befarade markskador blir minimala.

Vid tennisbanan i Askfatshamnen fanns en kiosk/servering.

1930-talet.

Kiosken/serveringen försvann i slutet av 1940-talet när tennisbana nr 2 anlades.

1966/67 flyttades tennisverksamheten till Vadviken så att marken kunde nyttjas av båtklubben.

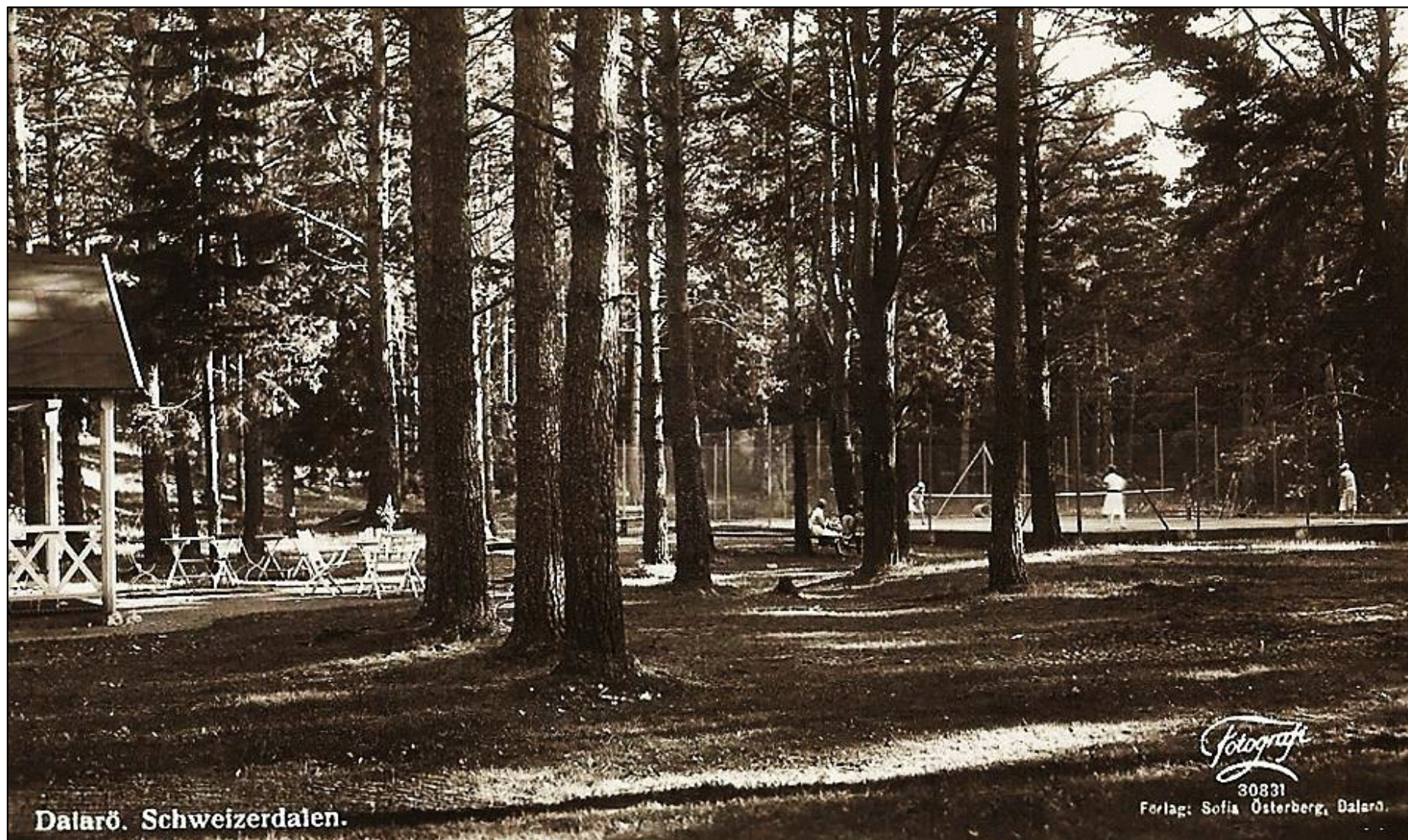
Dalarö tennisklubb bildades 1963.

Se även DHF:s bildanalys 4839 och 3150.
Tillägg på slutet "Sveriges äldsta tennisklubb".

I Dalaröhallen finns denna tavla som Bo Tilliander målat.
Till vänster på tavlan visas festplatsen och till höger syns tennisbanan.

Kiosken/serveringen och tennisbanan, 1930-talet.

Dalarö. Schweizerdalen.

Fotografie

30831

Forlag: Sofia Österberg, Dalarö.

Dalarö kanal.

1934 beslöt Dalarö kommunalnämnd att söka bidrag för behövliga åtgärder och 1935 kunde Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen presentera ett förslag som enhälligt antogs samma år. Regeringen beviljade därefter pengar 1936 och arbetena kunde påbörjas.

Se även DHF:s bildanalys 214, 304, 956, 964, 215 och 3366.

Dalarö kanal.

Den färdigställda kanalen invigdes av kronprins Gustav Adolf och kronprinsessan Louise den 21 maj 1939.

På bilden tackar kronprinsen Dalaröfiskaren Alfred Sandberg, då 81 år, för den fina invigningsturen.

Se även DHF:s bildanalyser 214, 304, 956, 215, 3366, 188 och 3889 och Året Var 1939.

1939.

I Askfatet anlades även en yttre hamn skyddad av en pir.

Se även DHF:s bildanalys 954 och 8053.

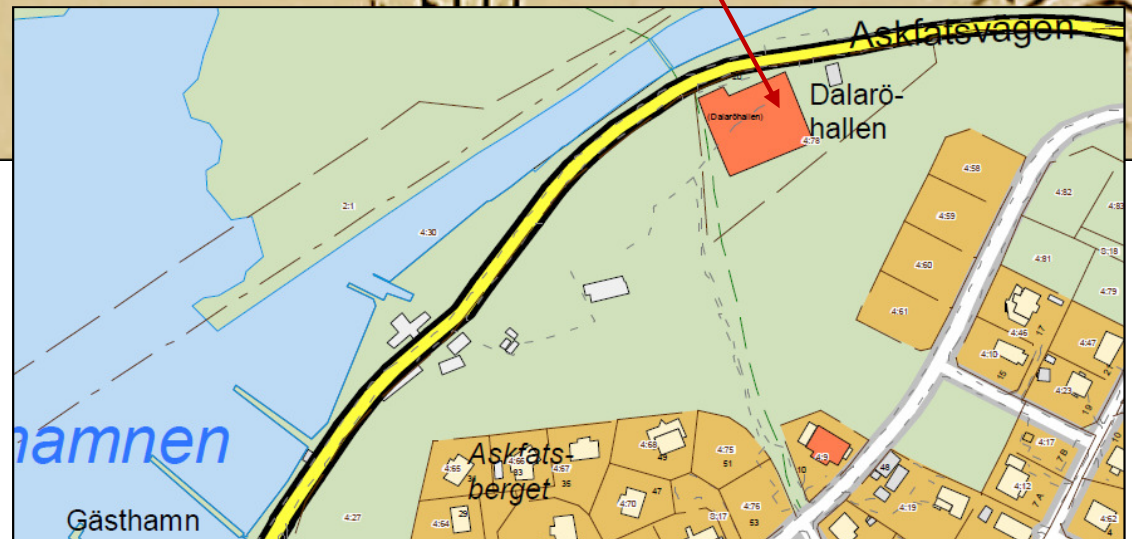
2018 genomfördes ett stort renoveringsarbete av piren.

Se även DHF:s bildanalys 8053 och Året Var 1939.

Innan kanalen byggdes, karta från 1893.

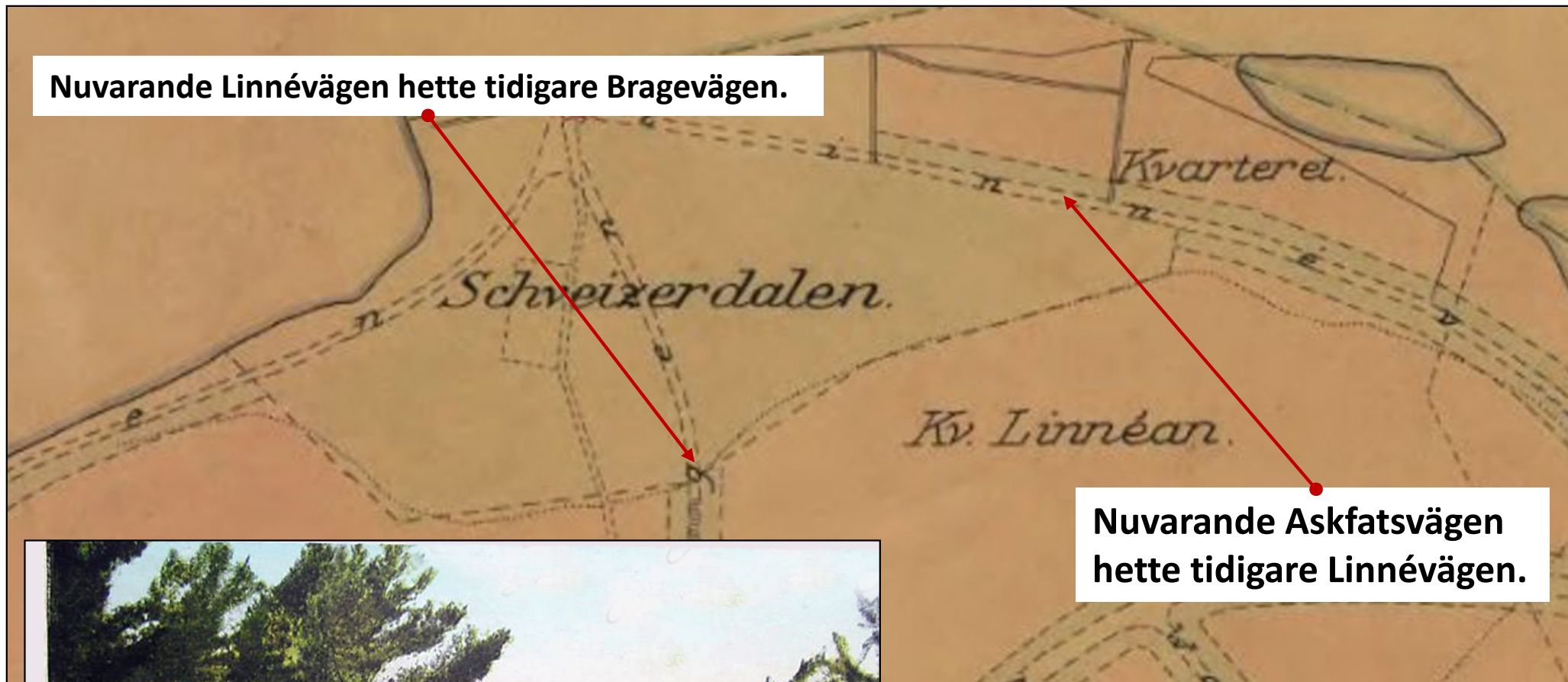
Området som benämns som Schweizerdalen börjar redan nedanför trapporna mot Schweizerdalen.
Området som vi nu benämner som Askfatet.

Namnet *Askfatet* finns upptecknat år 1931 som en vik och en strandremsa på Sandemars ägor i västra Dalarö. Kvarternamnet *Askfatet* finns dock dokumenterat från tidigt 1900-tal.

Besättningen på ångdrivna fartyg lär förr ha tömt ångmaskinens aska i viken.

Nuvarande Linnévågen hette tidigare Bragevågen.

Nuvarande Askfatsvågen hette tidigare Linnévågen.

Våg till Schweizerdalen

Dalarö

Promenad längs tidigare Linnévågen mot Schweizerdalen, 1905.

Se även DHF:s bildanalys 4003.

Gångbron över kanalen.

Även en enkel bro byggdes över kanalen 1939.

Den bron var öppningsbar.

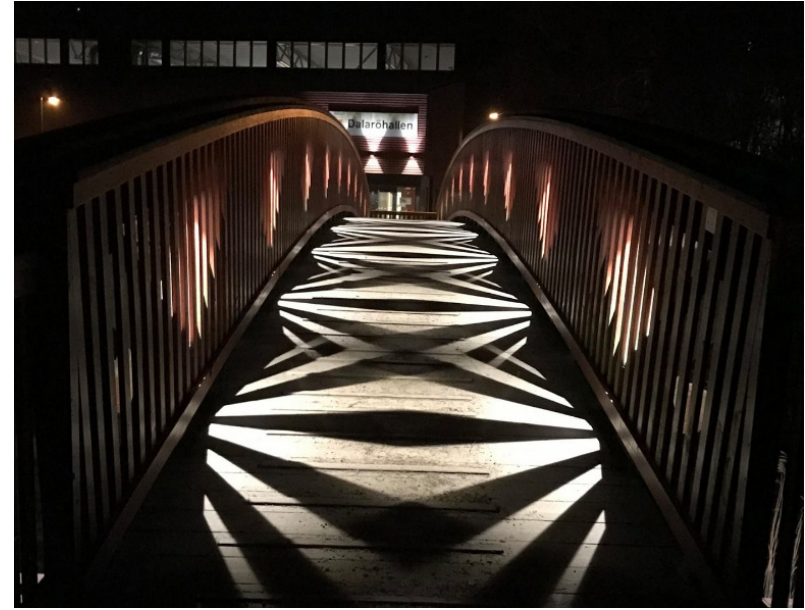

Se även DHF:s bildanalys 8003, 2662 och 3977.

Den gamla gångbron som ersattes av en ny 2008.

Den gamla bron var hårt angripen av rost.

Den nya bron har ett högre brospann än den gamla öppningsbara bron.

Se även DHF:s bildanalys 3977.

Se även Året Var 2008, Ny gångbro.

Dalarö kanal, 2023.

Omklädnadspaviljongen på 60 kvm är byggd 1958 och tillbyggd 1972.

Intervju med fröken Agnes Engel f. 1875.

Fröken Elsa Norselius var den som började bada strandbad i Schweizerdalen. Det var på 1890-talet och vi tyckte det var förskräckligt. 13 - 14 år var jag då vi skulle bada, det var så kallt, så jag fick springa till Vadet och tillbaka för att hålla mig varm. Sedan har jag aldrig badat.

Intervju med Doktorinnan Agnes Sutthoff f. 1879.

Vi brukade ro ut och bada vid Korsholmen, men vi kunde aldrig tänka oss att bada nedanför vår egen villa i farleden. "Askfatet" är ju badplatsen numera.

Dansbanan fanns vid Vadvikens södra spets från slutet av 1920-talet, men eftersom den störde den närliggande begravningsplatsen, flyttades dansbanan till Schweizerdalen i början av 1940-talet.

I medlemsbladet Shimmyn, december 2007, finns fler bilder och text om den gamla dansbanan.

Entrén till dansbanan när den låg i Schweizerdalen.

Det var Sigurd och Berta Leidert som drev dansbanan och festplatsen som fanns i Schweizerdalen.

Där fanns även en scen för uppträdande, en skyttebana, servering och lotterier.

Se även DHF:s bildanalys 214, 3512 och 3347.

Se även Året Var 1940 och 1952.

Festplatsen tvingades flytta en gång till, det var när marken i Schweizerdalen fick ny ägare.

Det var Schweizerdalens Tomtägare Ekonomisk förening som bildades den 15 maj 1952. Nöjesplatsen fick då en ny plats straxt nedanför trapporna till höger, lite ovanför där Dalaröhallen nu ligger. Det är troligt att namnet Berget då tillkom. Här fanns sedan nöjesplatsen tills den stängdes i början av 1960-talet.

1959.

1960-talet.

Bo Tillander skrev: Dansbanan drevs av en familj i Handen som arrenderade området av kommunen. Familjens båda söner skötte det mesta av driften på dansbanan. Tony var den äldre av bröderna. De unga pojkarna bodde under somrarna ofta enkelt i en mindre bod som stod placerad direkt till höger då man kom in genom huvudentrén.

Se även DHF:s bildanalyser: 3347, 214 och 3512.

Innan nuvarande idrottsplats togs i bruk.

Då låg idrottsplatsen på andra sidan Sandvikssjön.

Där Utövägen nu går nära Sandvikssjön, vid den forna gården Sandvik låg Dalarös gamla idrottsplats på gammal åkermark.

Här fanns gräsplan för fotboll och löparbanor samt hoppgropar. Även ett par läktare för publiken.

Midsommarfirande skedde då här. En skicklig speleman var Oskar Törngren från Tegelbruket, som på fiol spelade nu bortglömda låtar.

Citat Bo Tilliander.

Bilder från 1940- och 1950-talet.

Se även DHF bildanalys 4821 och Bo Tillianders minnen från Schweizerdalen A534.

Enligt Schweizerdalens Tomtägarförenings verksamhetsplan 1956.

Ett gåvobrev upprättas där Dalarö Fastighets Aktiebolag utan vederlag överlåter ett område 11458 kvm av Vadet 3:1 till Haninge kommun att iordningställas som idrottsplats enligt gällande byggnadsplan.
(Nuvarande idrottsplanen)

Detta avtal har visat sig att bli föremål för diskussioner även i dag.

Överenskommen gåva mot hjälp med skötsel av föreningens badstränder för evinnerlig tid.
Idrottsplatsen nyttjas och sköts idag av Dalarö Sportklubb.

Nu följer jag Odinsvägen utför »Göthbergs backe» ned till Schweizerdalen, där hela Dalarö förr firade midsommar. Det var en riktig folkfest det!

Barberare Rollenhagen var arrangör, uppfinningsrik och outtröttlig och bokförläggare K. O. Bonnier frikostig mecenat. Åtföljd av lilla fru Lisen, barnen och hunden King, stor som en kalv, syntes hans resliga gestalt med det röda skägget över mängden. Det bjöds, förutom på majstång, även på andra förnöjelser som springa kapp i säck eller med fyllda vattenhinkar, hoppa efter korv, klättra på såpad stång eller andra harmlösa upptåg.

Text ur

1943.

Med » Göthbergs backe » avses del av Odinsvägen vid Baldersvägen nr 1.

Se även DHF:s bildanalys 978 med hela tidningsreportaget.

Badhytter

På stranden vid Schweizerdalen på Dalarö fanns enkel- och dubbelhytter, målade i kulörta färger. De första kom i slutet av 1920-talet och fanns sedan kvar en bit in på 1950-talet. De försvann efter att marken bytte ägare 1952, då även festplatsen i samma område flyttades.

Bild från 1940-talet.

Se även DHF:s redovisning SC265 "Badhytter på Dalarö".

Enligt Schweizerdalens Tomtägarförening 1954.

Vid badet ordnas ett hopptorn och de 21 outhyrda badhytterna avser man nu sälja.

Ur Schweizerdalens Tomtägarförenings verksamhetsplan 1956.

En parkeringsplats för 50 bilar planeras utefter gamla Dalarö landsväg som gick vid Prästövägen och rakt igenom vår nuvarande parkering för badet.

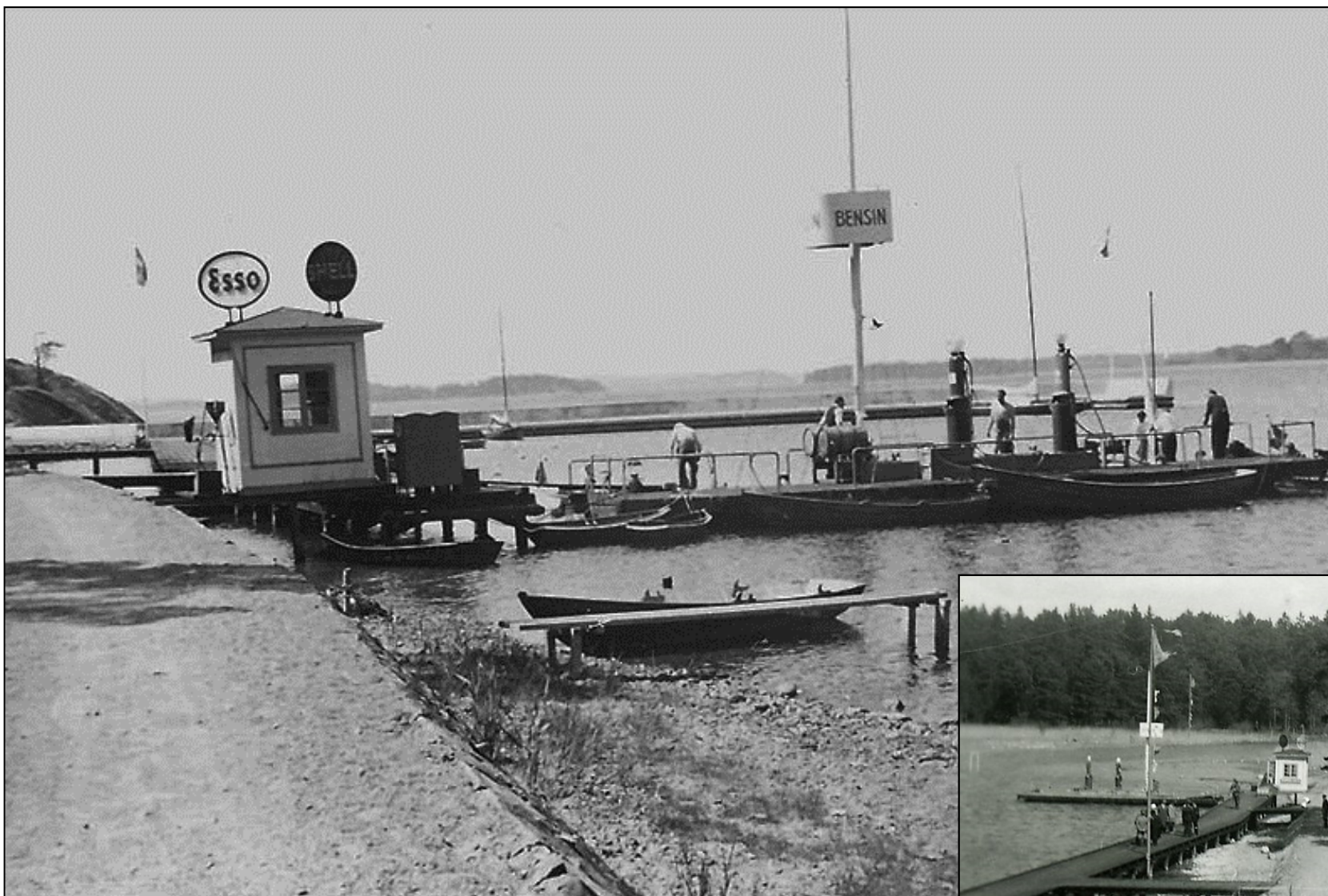
Mellan Prästövägen och parkeringen stod en milsten vilken försvann i samband med grävarbeten för en ny vattenledning från Sandemar till Dalarö.

Där kom senare en betongstolpe att resas.

Bensinstation i Askfatshamnen.

På 1940- och 1950-talet fanns denna bensinstation i Askfatshamnen, den konkurrerade med macken i Fiskarhamnen. Bensinstationen i Askfatshamnen ägdes av Dalaröbröderna Evert och Edvard Jansson. Under vilka år bensinstationen fanns här är i nuläget inte känt.

Se även DHF:s bildanalys 954 och 222.

SCHWEIZERDALENS TOMTÄGARFÖRENING VERKSAMHETSÅRET 1969

Ett utredningsarbete pågår om förläggning av ett atomkraftverk nordväst om Sandemar. Kylvattnet som skulle gå ut hitom Gälö ansågs ge möjlighet för fiskodling och förlängd badsäsong!
Som bekant blev det inget av.

Ebba Holmbergs kiosk och servering i Askfatshamnen, bild från 1960-talet.

Ebba hade kiosk och servering i Askfatshamnen på somrarna från ca 1946 till 1969/-70.

Ebba Holmbergs kiosk och servering i Askfatshamnen låg här.

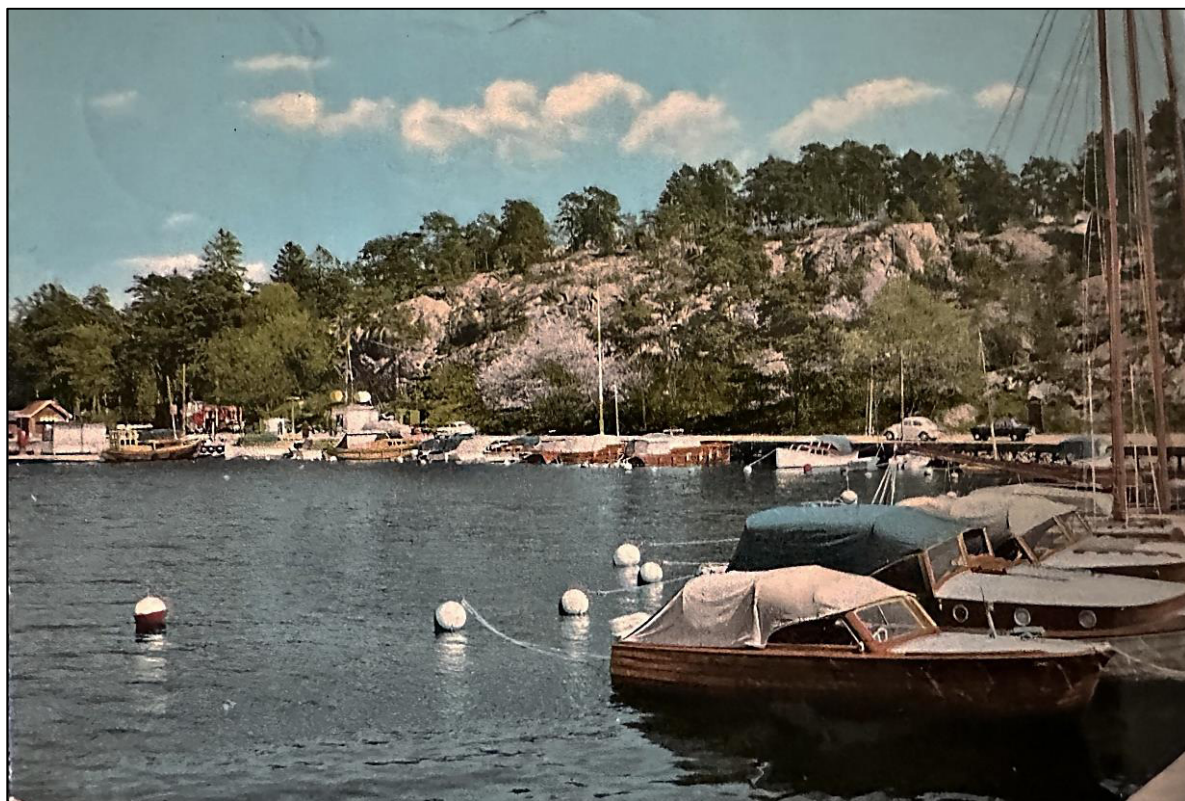

**På bilden är det
Bistro Solsidan
år 2014.**

**Ebba hade stolar och bord både framför kiosken och på
andra sidan vägen och vid dåvarande tennisbanan.**

Bilder från 1950-talet tagna från piren mot Askfatsberget.

Dalarö båtklubb förlägger sin verksamhet till Askfatshamnen 1947.

2018

Se även Året Var 1947 Dalarö båtklubb och DHF:s bildanalys 4675, 8018 Och 8038.

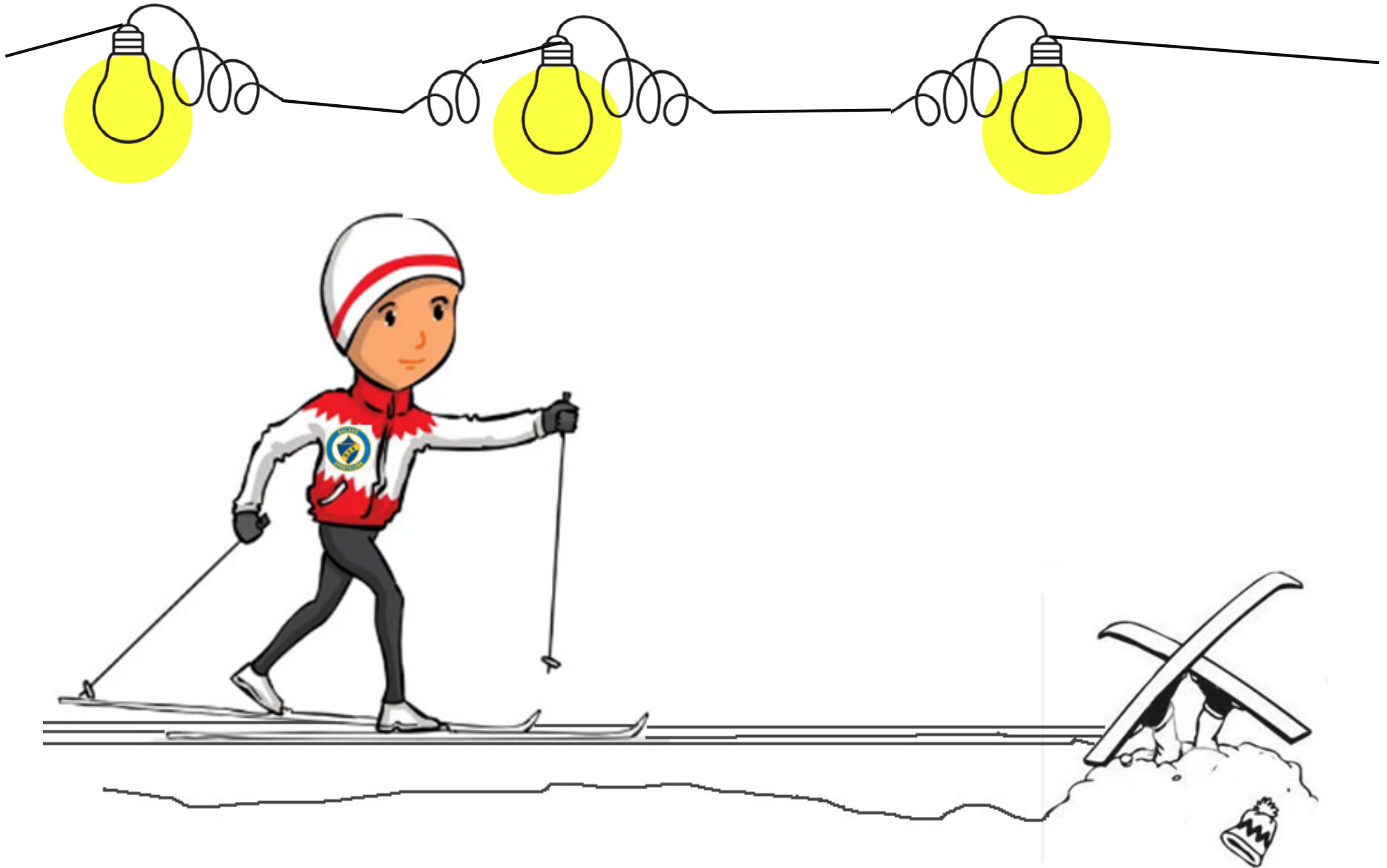
I Askfatshamnen finns förutom DBK:s båtplatser, klubbhus och seglarskola.

Bilder från 2009 och 2018.

1981

Dalarö sportklubb anlägger ett 1.2 km långt elljusspår i Schweizerdalen.

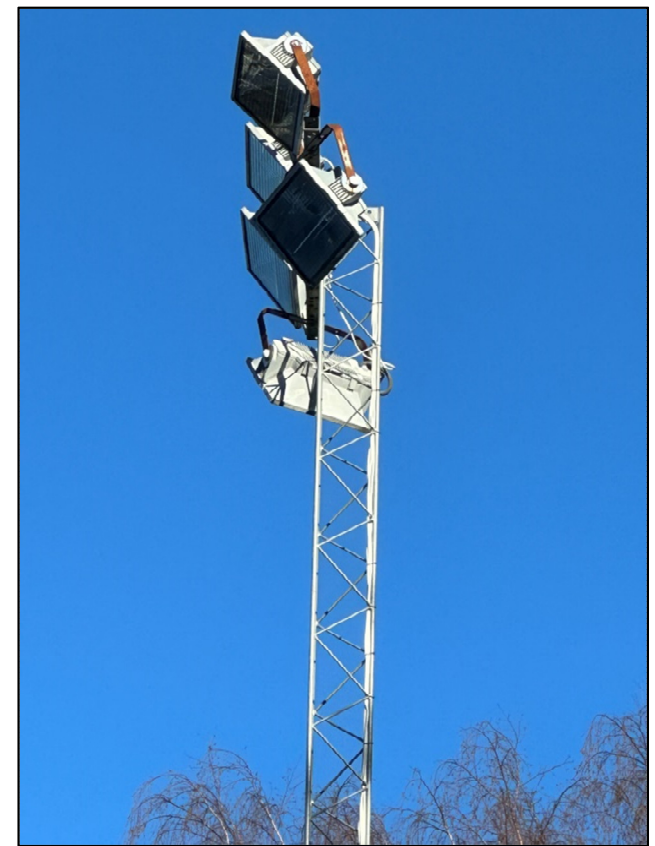
När nuvarande idrottsplatsen var en grusplan användes den ibland som festplats.
I annonserna benämndes den då som >> Festplats Askfatshammen <<.

2009 var cirkus Wictoria här.
Man kunde då möta kameler
bakom cirkustältet.

Dalarö IP hade grusplan fram till 2014 då den fick konstgräs.
Några år tidigare kom även bra belysning.

Dalarö IP / Konstgräs

Typ av plan: 11-spelplan på konstgräs.

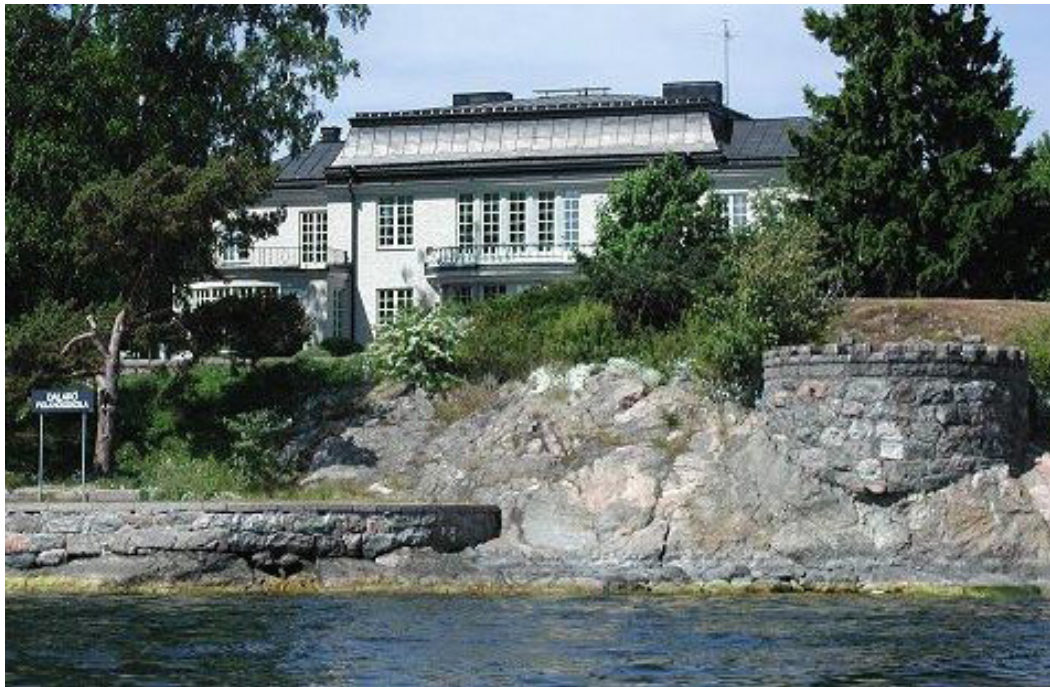
Längd: 100 meter.

Bredd: 60 meter.

Området som tillhörde Sandemar exploaterades under 1940-talet för fritidsbebyggelse.

Det var den förmögne Dalaröbon direktör Sture Persson, som då bebodde villa Lyngsåsa, som tillsammans med chefen för Europafilm, Gustav Scheutz samt sin styvson Ingmar Matsgård som kom att förvärva området och bildade Dalarö Havsbad AB. Direktör Persson kallades "södra Sveriges biografkung" och var även stor delägare i Europafilm, samt i Dalarö Rederi AB, ett rederi som bedrev sjöfart med tankfartyg på världshaven. Det första man gjorde var att avverka mängder av skog, som såldes på den Holländska marknaden.

1954

Marken i Schweizerdalen började säljas 1947 och tomtägarna anslöt sig efterhand till Schweizerdalens Tomtägare Ekonomisk Förening som bildades 1952.

TOMTER SÄLJES

SE UT ER TOMT
i orörd skärgårdsnatur

— 55 min. resa från Stockholm.

Er önsketomt inom bekvämt räckhåll finner Ni i SCHWEIZERDALEN vid Dalarö. Stora landsvägen Stockholm — Dalarö skär tomtområdet, och bussresan tar endast 55 minuter. Strandbältet vid Askfatet och parken innanför blir friområde. Samtliga tomtägare har fiskerätt. Förmånliga betalningsvillkor. Upplysningar och prospekt genom

DALARÖ HAVSBAD AB
Norrländsgatan 18. Tel. 20 36 58.

Ett begränsat antal
TOMTER

I Schweizerdalen på Dalarö — ett paradisi i skärgården — kommer under året att försäljas ett begränsat antal skogs-, bergs- och ängstomter på mycket förmånliga betalningsvillkor. Goda, täta och snabba kommunikationer med Stockholm. Fiskevatten och båtplatser. Bra dricksvatten från ett flertal allmänna brunnar. Närmare upplysningar och prospekt genom

DALARÖ HAVSBAD AB
Norrländsgatan 18. Tel. 20 36 58.

Schweizerdalens Tomtägare Ekonomisk Förening bildades 1952.

Schweizerdalens Tomtägare Ekonomisk Förening, 2023.

Markområde består av vägar, park, parkmark, skog, badstränder, hamnar och två vattenområden, ett i Vadviken och ett i Sandemarsfjärden. Vi har också den lilla ön Sumpholmen och Sandvikssjön.

Föreningen äger även några enstaka obebyggda tomter.

Området består av stamfastigheterna Vadet 3: 1 och Sandemar 6: 1 som exploaterades i början av 1950-talet av Dalarö Havsbad AB för fritidsbebyggelse.

Nuvarande tomtägarförening ansvarar för vägar mm.

I området finns 328 fastigheter av vilka ca. drygt hälften bebos permanent.

Några fastigheter nyttjas för kommunal verksamhet.

Mer om föreningen finns på deras hemsida.

https://r.search.yahoo.com/_ylt=AwrlQde76gZkEC4AX04_Ogx.;_ylu=Y29sbwMEcG9zAzEEdnRpZAMEc2VjA3Ny/RV=2/RE=1678203707/RO=10/RU=https%3a%2f%2fschweizerdalen.se%2f/RK=2/RS=Sk7ZkhF4LNiS3ogESHv25L0toBo-

FÖRSTA FÖRENINGSTÄMMAN

hålls i HSB-salen på Fleminggatan med 43 av 202 tomtägare närvarande.

Uppdrag och frågor som behandlades vid första möte var:

Fastställdes årsavgiften.

Kontakta Dalarö elektriska distributionsförening för att få information om möjligheten till att få elström framdraget till området.

Kontakta Telegrafstyrelsen för att få en telefonkiosk.

Utdikning av Sandvikssjön.

Dispositionsrätten över badplatserna.

Dansbanans framtida belägenhet.

Problemet med motorcyklar på stranden är så besvärande att det tas upp redan i detta tidiga skede av föreningens verksamhet.

Viss text som berör Schweizerdalens tomägareförening under 50 år är tagna ur den sammanfattning som är gjord av *Jan Wärme*.
Se DHF:s artikel nr A601.

Dalaröhallen.

Hallen stod färdig i augusti 2006.

Första spadtaget till hallbygget togs tisdagen den 25 oktober 2005.

Idrottshallen är 37x18 meter.

Se även DHF:s bildanalys 435.

2005-11

2017 invigdes motorikbanan i Schweizerdalen.

**Belägen mellan Ute-Gymmet och
Boulebanan i angränsning till Dalarö IP.**

Se även DHF:s bildanalys 4826.

PARKOUR KLÄTTRING SKATEBOARD

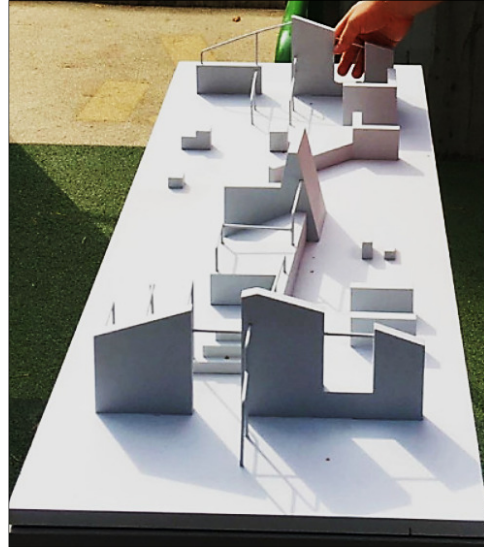
Byggdes 2019 vid IP.

Se även DHF:s bildanalys 4825.

Invigning 2019-09-01.

Se även DHF:s bildanalys 4825.

Surfcenter startade sin verksamhet på Dalarö 2016.

Se även DHF:s bildanalys 8055.

Några andra sätt att färdas på vattnet utanför Schweizerdalen.

Triathlon Light har ordnats varje år sedan 2015.

Simning längs Dalarö kanal, cykling ut på Smådalarö och tillbaka, för att sedan springa en slinga på Dalarö by.

Simning: 600 m / Cykling: 9.5 km / Löpning: 2.5 km.

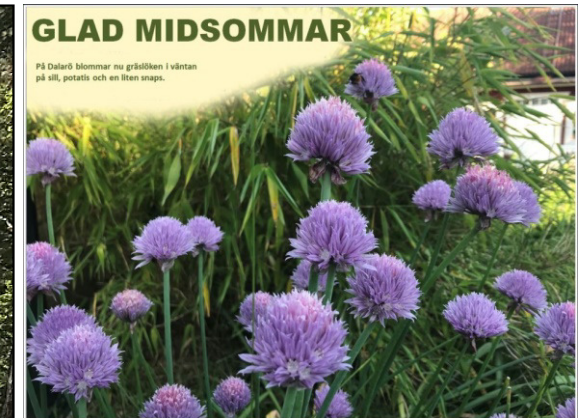
Bistro Solsidan öppnar 2011.

De startade 2011, i en båtverkstad och klubblokal som ägdes av Dalarö båtklubb. Innan Bistro Solsidan etablerade sig var det en liten enklare bistro som drevs ett år. Tidigare var det Dalarö Kajak som skötte gästhamnen och ett enkelt café.

Se även Året Var 2012 Bistro Solsidan.

Midsommarfirande på nuvarande plats.

2022

I Askfatshamnen finns Dalarö Kajak sedan 2004.

Här kan man hyra kajak, köpa kajak, följa med på guidade turer och beställa paddlingspaket, kurser, företagspaddling.

Skötsel av badstränder, skogsmark, vägar etc.

Finansieras bl.a. genom parkeringsavgifter.

Dricksvattenanslutningen till Dalarö går genom Schweizerdalen, 2010.

Arbetet med förläggning av sjövattnenledningen inkluderar även markarbeten vid Schweizerdalen.

Förläggning av dricksvattenledning från fartyget som ankrat upp vid Schweizerdalen, 2010. Vid markarbeten vid Schweizerdalen tillämpades schaktningsfri förläggning genom styrd borrhning.

En spillbit från vattenröret räckte till ett kanonrör till Dalarö Minigolf.

Läs mer om dricksvattendragningen till Dalarö i DHF:s bildanalys T47.

Schweizerdalen är ett område för rekreation i alla former.

Volleyboll invid minigolfen.

Schweizerdalen är ett område för rekreation i alla former.

Bara skönt eller för mycket vin.

Bangolfen / Minigolfen som invigdes 2010.

Se även Året Var 2010 Golfbanan.

Kiosken vid det borte badet.

Här som Café Hawaii.

Lång och kort kö.

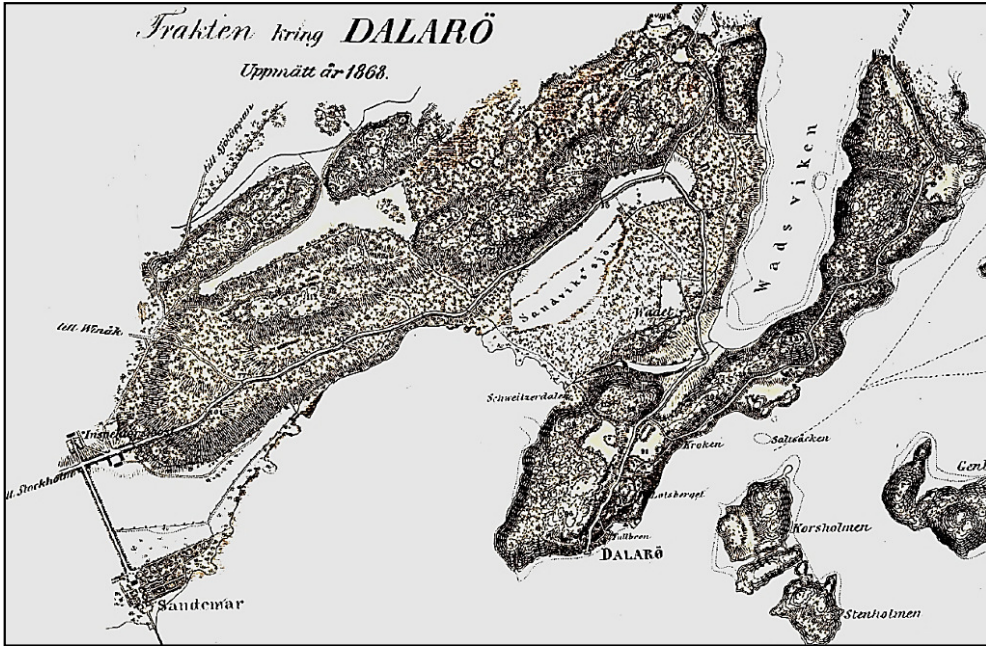

Gästbryggan i Askfatshamnen där även Dalarö Information finns. (Tidigare Dalarö Turistbyrå.)

Klubbhamn vid Dalarö kanals södra mynning med 40 gästplatser.
Djupet i gästhamnen är 3-5 meter. Säsongen för gästhamnen är 15/5 - 15/9.

Sandvikssjön.

2020

Gamla Dalarövägen.

Vägen gick tidigare lite söder om nuvarande Dalarövägen.

Vid den gamla vägen står denna milsten.

Karta från 1805.

Bilden är troligen tagen i närheten av Schweizerdalen 1907.

Boulebanan.

Den nuvarande iordningsställdes när det lades konstgräs på idrottsplanen 2014.

Lekparken på Askfatsberget etablerades 2003.

Uppställning i Askfatshamnen av husbilar.

Platsens faciliteter

- El
- Färskvatten
- Toalett
- Handikaptoalett
- Sopkärl

Schweizerdalen är ett område för rekreation i alla former.

Elljusspår 1,25 km. Rundslinga.

Motionsspår 10 km.

Enskild eller i gruppträning.

Olika former av fysisk och mental träning vid Schweizerdalen.

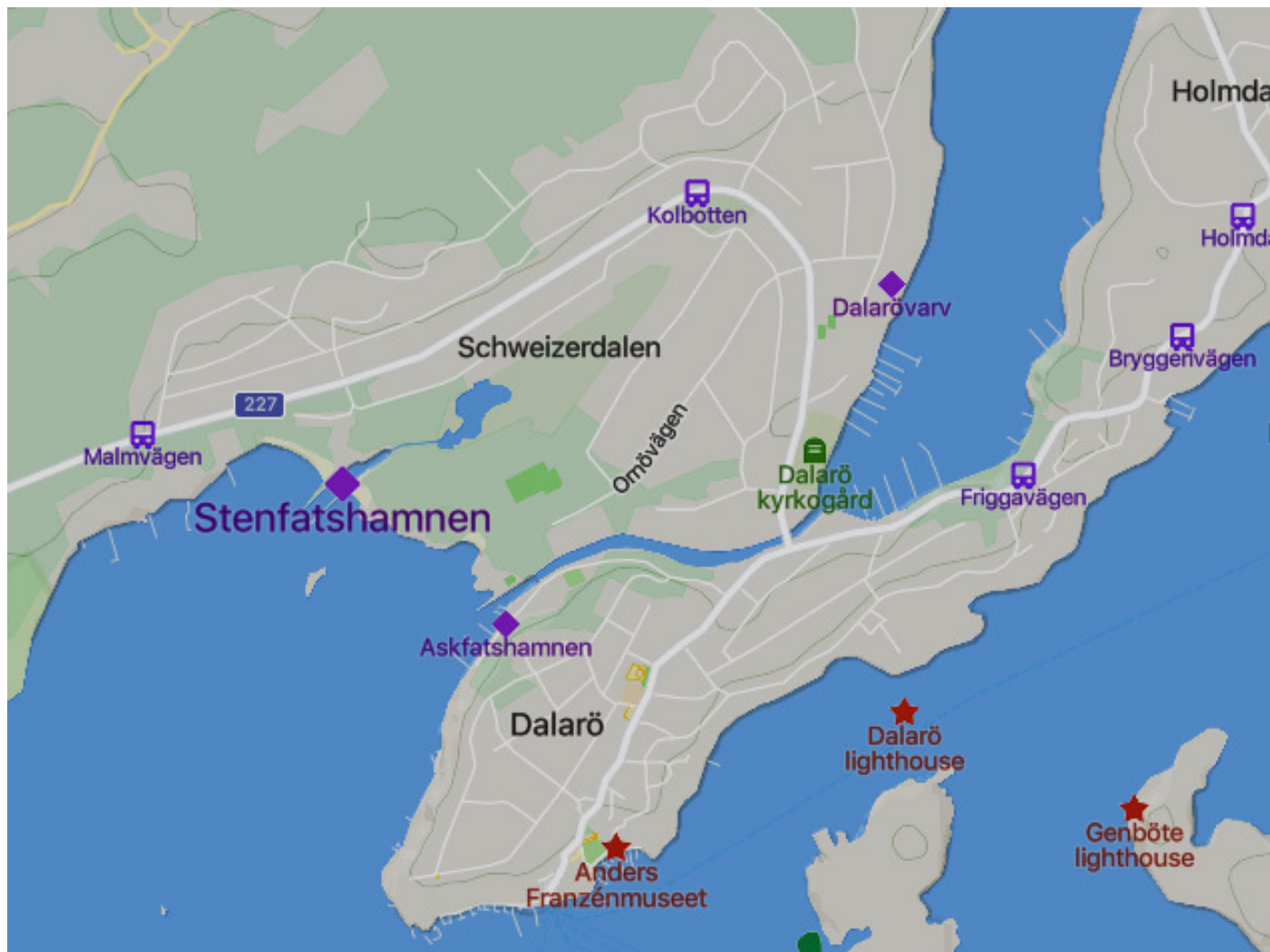

Utegygmet i Schweizerdalen.

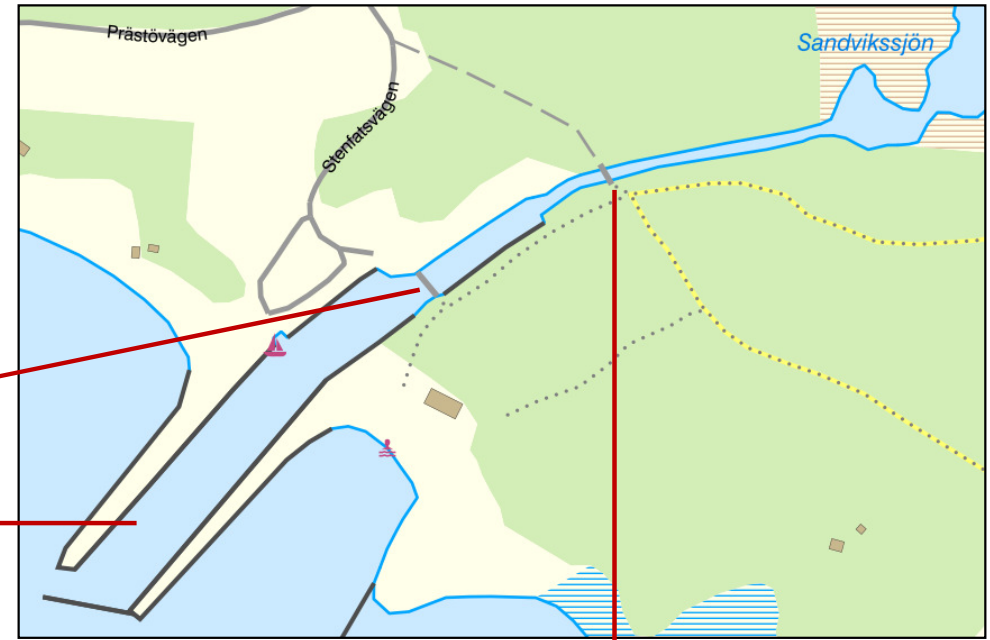
Ur Schweizerdalens Tomtägarförenings verksamhetsplan 1957.

De första båtplatserna anordnas nu spontant i den uppgrävda kanalen till Sandviksjön.

Man försökte få en fartbegränsning på Dalarövägen där det då var fri fart.

Broarna över kanalen mot Sandvikssjön.

Broarna kom troligtvis till i samband med att man anlade en hamn i Schweizerdalen.

1959 bildades en båtklubb med ett 25-tal medlemmar och hamnen grävs ur 1960.

När kanal grävdes sänktes vattennivån i Sandvikssjön med ungefär 30 cm samtidigt som saltvatten trängde in.

Parkeringen används vintertid för båtupläggning.

På parkeringen gäller
sommartid parkeringsavgift
sedan 2017.

Sagostigen.

Det finns sedan flera år tillbaks någon som placerar ut föremål längs stigen mellan Utövägen och bron mot Sandvikssjön.

Dalarö Gym finns på Kanalvägen 6 sedan 2018.

Bilder från invigningen 2018.

Befintlig byggnad byggdes på med en våning för att rymma Dalarö Gym.

Det finns nu skyltar på flera platser som orienterar besökarna.

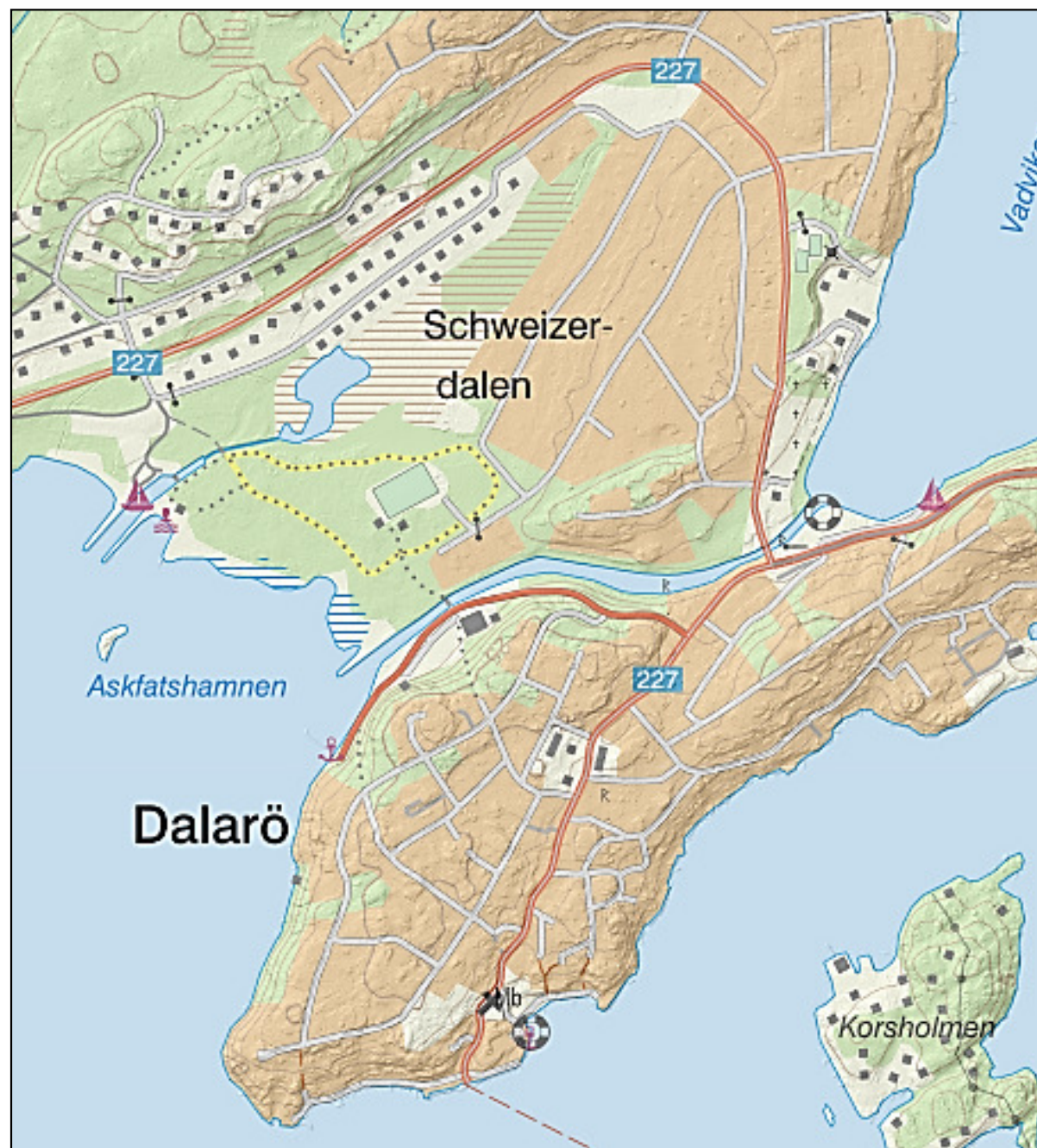
Välkommen till Schweizerparken

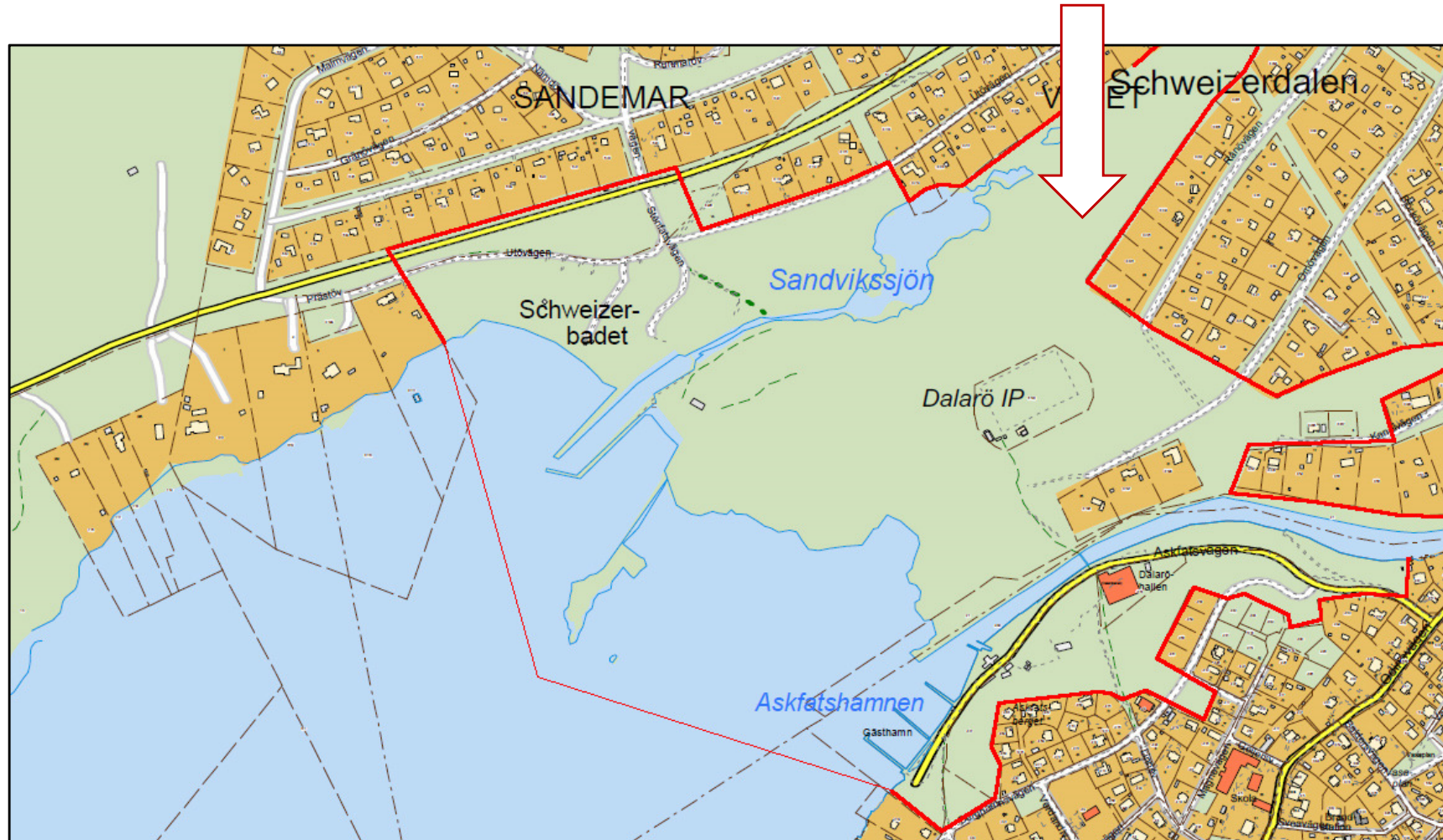
Vy mot Askfatsberget från Schweizerdalen, 2023.

Sammanställt 2023.

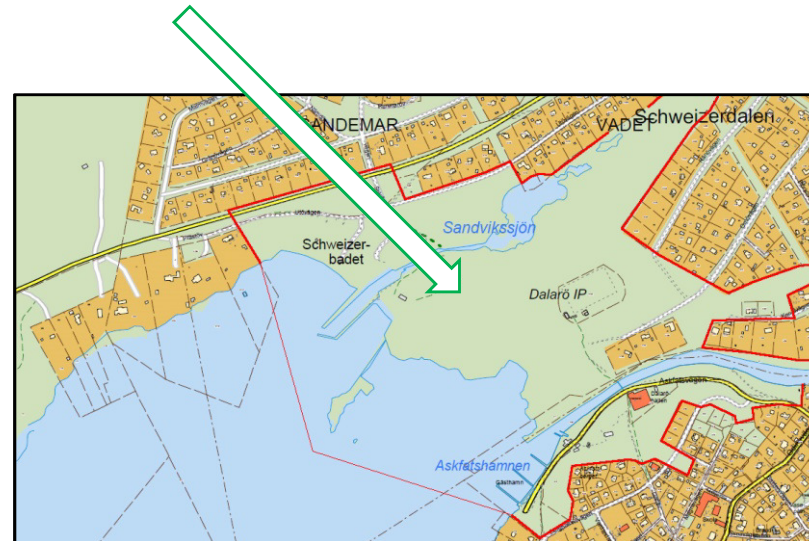
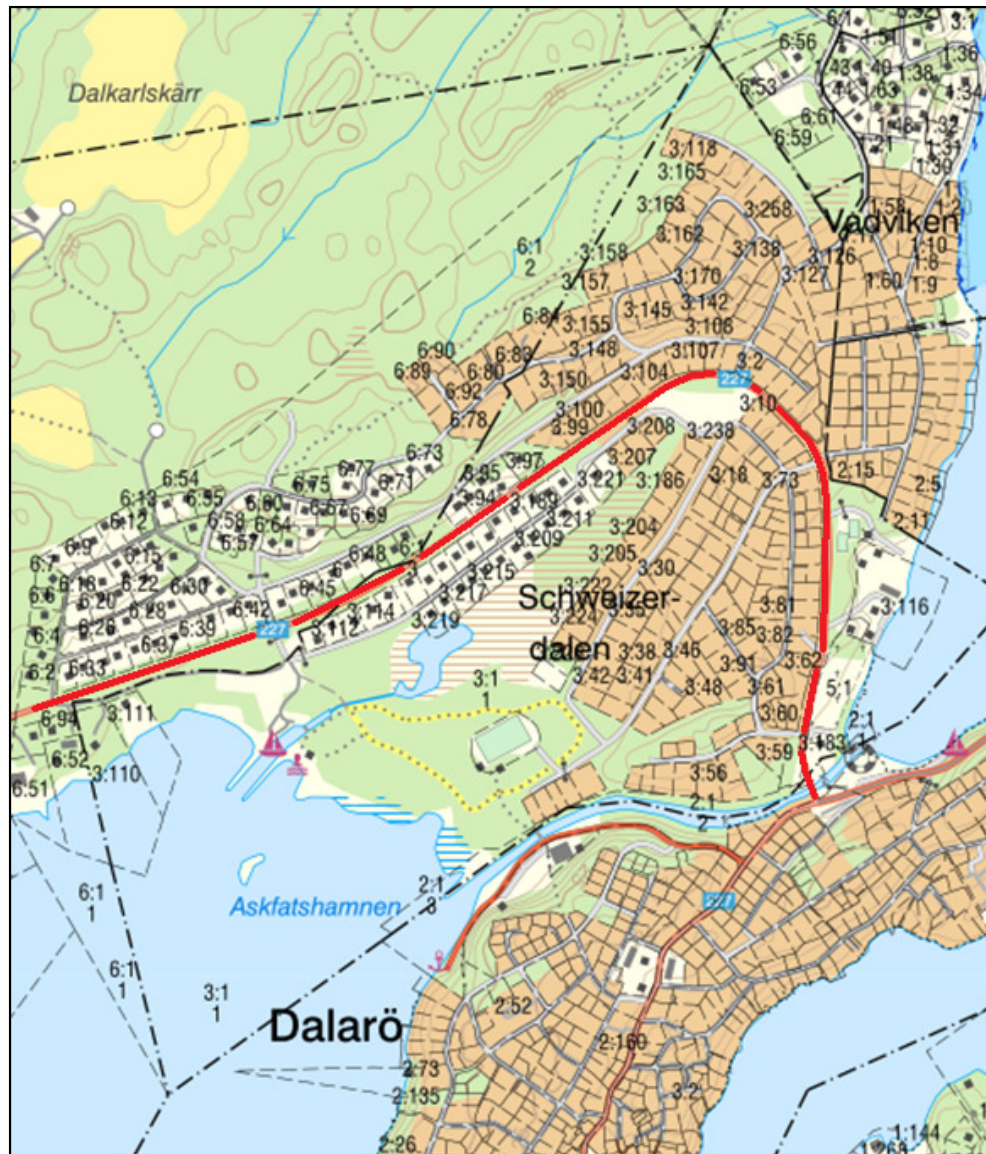

Se även Schweizerstil SC286, som är en kort beskrivning av några byggnader på Dalarö i denna stil.

Vad vet du om inringat grönområde
där det genom åren har hänt en del.
Värt att berätta om.

Denna presentation omfattar inte hela det område som tillhör Schweizerdalens tomägarförening. Detta område är större än det grönområden som här avses.

Schweizerdalens tomägarförening består av två stamfastigheter. Vadet 3:1 som bildades 1941 och tillhörde Dalarö socken samt det år 1946 avstyckade Sandemar 6:1 som låg i Österhaninge socken. En gemensam byggplan upprättades 1948 med 200 tomter i Vadet och ca 80 i Sandemarsområdet.

Nedan är hämtat ur områdesbeskrivningen upprättad 1948 av den arkitekt som exploatören Dalarö Havsbad AB anlitat.

”Vid områdets planering har utgångspunkten varit att skapa ett område för i huvudsak fritidsstugor i sammanhang med hotell och restaurant, ett fåtal handelsbodas samt service för bilister, seglare och motorbåtsfolk. I områdets centrum ligger den nu av vass nästan igenvuxna Sandvikssjön närmast omgiven av ängsmark. Avsikten är att genom en kanal förbinda Sandvikssjön med Askfatet samt att genom muddring rensa upp sjön, som utefter en ny strandlinje, kring sin norra del får en rad strandtomter. Hela delen söder om sjön ned till Askfatet är reserverad som allmänt område med plats för idrott, promenader, bad och dylikt. Tanken är även att genom en hamnanläggning utanför den blivande kanalens utlopp bereda plats för de boendes båtar. I områdets östra del (*nu Ornövägen 31-35*) finns plats reserverad för hotell och restaurant. Vid kanalbron är en servicestation för bilar och motorbåtar placerad.”

**Första tomterna köps i området Vadet med början 1949 och var avsedda som
egnahemstomter.**

**Mycket var reglerat i köpekontraktets 28 paragrafer. Man fick således inte fälla fler
träd än vad som behövdes för byggnadens uppförande. Man fick inte heller forsla
material med häst eller bil så att vägarna skadades. Vidare skulle man själv underhålla
vägtrumman och diket.**

Anm.

Viss text som berör Schweizerdalens tomägarförening under 50 år
är tagna ur den sammanfattning gjord av *Jan Wärme*.

Se DHF:s artikel nr A601.

Först en tillbakablick
mer än 125 år bakåt

Några tidningsklipp
från
1871 - 1899

1868 Dalarö badsällskap besöks av sommargäster från Waxholm.

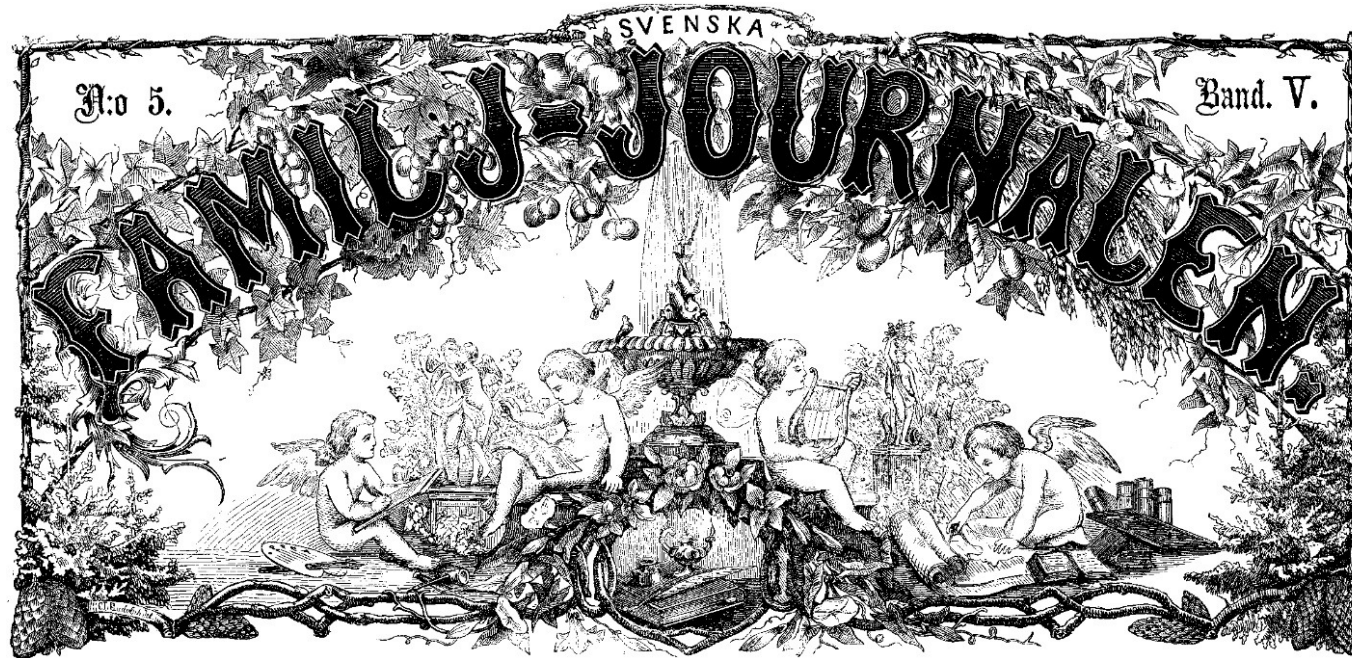
I en tidningsartikel kan man läsa:

Anlända till Dalarö besågs alla villorna derstädes, somliga resande njöto af bad i saltvattnet, andra promenerade till **den vackra schweizer-dalen** m. fl. ställen, eller helsade på bekanta.

Se även DHF:s bildanalys 2801.

Lustresa. (Bref till D. N.). Omkring 60 personer af sommargästerna i Waxholm företogo förl. tisdag en lustresa med ångaren Waxholm till Dalarö. Efter halfannan timmas färd möttes de resande af tveane ledamöter af Dalarö societet, hvilka gingo ombord och bjödo Waxholmsgästerna vara välkomna. Anlända till Dalarö besågs alla villorna derstädes, somliga resande njöto af bad i saltvattnet, andra promenerade till den vackra schweizer-dalen m. fl. ställen, eller helsade på bekanta. Sedan sällskapet intagit middag, bjöds det af Dalarö badgäster på kaffe m. m., och slutligen tog man äfven några danser i den vackra societetssalen, hvarefter alla samlades i trädgården utanför densamma, der en bål framsattes. Herr Aug. Blanche föreslog en skål för Waxholmsboerna, skålar tömdes sedan för Dalarö badsällskap och för hr Blanche, hvarefter sällskapet styrde kosan till Waxholm kl. $\frac{1}{2}$ 5 och anlände hem kl. $\frac{1}{2}$ 9. Färden gynnades af det herrligaste väder, lagom blåst, och glädjen var ett troget sällskap under resan.

I Familj - Journalen från 1871 kan man läsa om Schweizerdalen

Sidan 147-151.

Ledsnar man vid att se sjelfva köpingens märkvärdigheter, bland hvilka klockstapeln eller det så kallade >>basfiolfodralet<< samt den stora >>kungörelse-eken<< icke få glömmas, så kan man göra sina utflykter i den närmaste omgifningen, som äfven erbjuder åtskilligt både vackert och märkvärdigt.

Bland de vackra nämna vi särskilt, utom den bekanta, alldeles invid liggande, så kallad **Schweizerdalen**, den stora egendomen Sandemar, belägen omkring en half mil sydvest om Dalarö och tillhörig den Braunerhjelska släkten, till hvilken den gått i arf från den Wattringska.

Sandemar är ett gammalt ståtligt gods med ofantlig ägovidd, ännu sparda, skogar, i hvilka det icke är ovanligt att träffa vårt lands stoltaste högdjur, elgen. Man ser den ofta i allt lugn promenera öfver landsvägen, när man tager sig en promenad i den vackra, rikt kuperade trakten.

1876 Gefleposten.

Han hade under natten försvunnit från sitt logis, der han endast kvarlemnade en stövel, hvars make man sedermera återfann en tiondels mil derifrån i **Schweizerdalen**. Först den 8 dennes påträffades berörda person naken liggande död i Sandvikssjön.

Wanfinne och död. Den 30 augusti ankom från Stockholm med ångbåt till Dalarö en några och 20 år gammal mansperson, som befanns vara något sinnesrubbad. Då kommunalnämndsordföranden af sådan anledning dagen derpå skulle låta återföra honom till hemorten kunde mannen imellertid ej igenfinnas. Han hade under natten försvunnit från sitt logis, der han endast kvarlemnade en stövel, hvars make sedermera återfann $\frac{1}{10}$ mil derifrån i **Schweizerdalen**. Först den 8 d:s påträffades berörda person alldeles naken, liggande död i Sandvikssjön nära Dalarö. Den döde igenkändes hafva varit Carl Fredrik Thelander, som förliden vinter haft anställning i Stockholms enskilda bank.

1879 Schweizerdalen är omnämnt i brev hem till Stockholm.

Icke såsom vid andra badorter tvungen att inskrifva sig i någon s. k. societé och utan påverkan af någon »direktion för nytta och nöje», försöker hvar och en på sitt sätt att draga nytta af sin sommar och **förskaffa sig nöje medelst promenader till fots till Schweizerdalen**.

1890 Hvetlanda.

Jag hyrde mig en liten hydda i en mycket vacker dal vid en vik af Genevsjön. Jag har aldrig träffat så vacker trakt, undantaget vid mitt besök i Sverige; trakten liknar omgifningen i **Schweizerdalen**.

1899 Morgonbladet.

Efter ankomsten till Dalarö **styrdes kosan till Schweizerdalen** där predikanten Wahlkvist å Dalarö missionsförenings vägnar hälsade oss välkomna.

1888 Nyaste Förposten.

Den bazar, som i lördags var avsedd till förmån för de brandskadade orterna äga rum å Dalarö i den s.k. **Schweizerdalen**.

1903 Vårt land.

Världsutställning å Dalarö. Dalaröklubben anordnar i dag i **Schweizerdalen** å Dalarö sin sedvanliga sommarfest, som i år försigår under formen af en världsutställning, där på ett humoristiskt och karaktäristiskt de olika länderna framställs.

1899 Tidningen fri idrott.

I Dalarö synes lawn-tennis vara den förhärskande sporten. Vid lawn-tennisplanen, som har ett friskt läge i den s. k. **Schweizerdalen**, är spelet i gång från tidig morgon till sen afton utan afbrott. Hr Gunnar Settervall, den från tennistäflingarne i våras bekante spelaren ur H. K. H. Kronprinsens lawn-tennisklubb, synes här hvarje afton tränera sig till vintersäsongen. (gräsmatta tennis)

1898 Mora tidning.

Det var åter afton, sommarafton i **Schweizerdalen**.

Sångerskorna slogo ännu en och annan drill i den dunkla barrskogen.

Törnsnåret, Anders Zorn 1886, akvarell. "Skogsparti i Schweizerdalen".
I buskarna skymtar Emma Lamms kusin Elin Lamm.

Se även DHF:s bildanalys K417.

Elin Lamm som som hukar sig i buskarna på Zorns målning 1886.

Elin Lamm
F. 1865 D. 1931.

Robert Thegerström gifte sig 1887 med Elin Lamm, som antas vara den som avbildats på målningen, "Lättja".

Askfatet Dalarö

Målat av Roberth Thegerström 1888.

Oil in canvas 55 x 43 cm

R. Thegerström 1857 – 1919.

Illustration i tidningen Familj - Journal 1890.

Utflykt till Schweizerdalen 1890.

Carl Anton Avén och Sophie Louisa Avén född Hedström.
Familjen bodde på tomt nr 34B, Stadsäga 37.
Nu är adressen Odinsvägen 23, Dalarö 2:105.

Se även DHF:s bildanalys 4374.

1904-08-04

Dalaröklubbens Sommarfest.

Världsutställning å **Dalarö** öppnas Lördagen den 6 Aug.
kl. 6 e. m. i Schweizerdalen.

Dalaröklubben anordnar på lördag afon sommarfest i Schweizerdalen. Stor marknad arrangeras med allehanda slags förlustelser och under deltagande af flera framstående förmågor. Meningen är att åstadkomma en fond, hvilken kommer att användas för att rycka upp **Dalarö** såsom badort. Tillfälle finnes till återresa med extrabåt kl. 11 e. m.

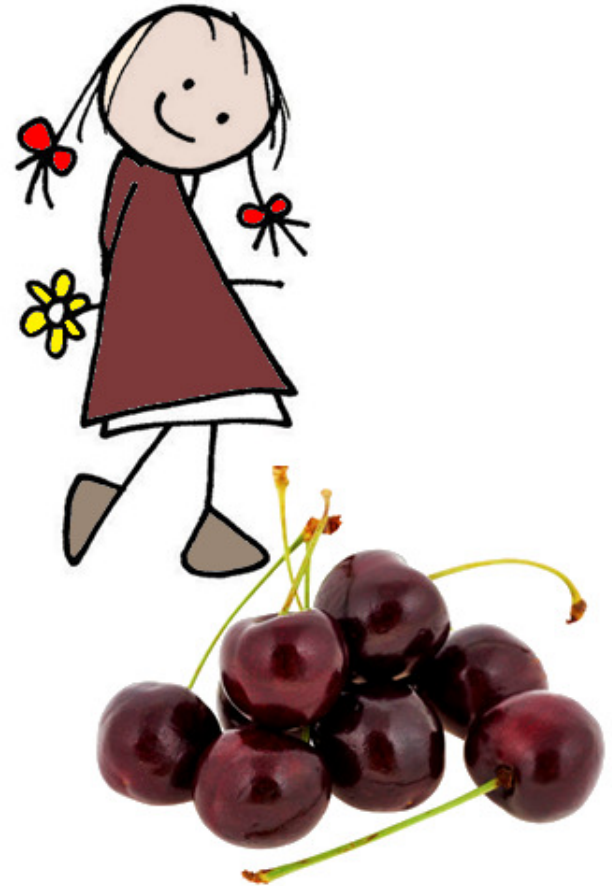
För att åstadkomma en fond för att rycka upp Dalarö som badort.

Sällskap där man har roligt.

Världsutställningen i **Dalarö** gick i lördags af stapeln å **Dalarö**. Fru Augusta Lindberg arrangerade det hela, och resultatet blef en storartad världsutställning nere i den s. k. Schweizerdalen, där jordens alla nationer voro representerade från geishor och turkinnor till italienskor och indianpojkar. Skönhetspriset tillerkände herrarna en liten mörkögd flicka, som sålde bigarråer. Deras förvåning blef stor, när de erforo att de slösat sina artigheter på en yngling.

Längre bort i dalen hade man rest en varietéteater, där världens skickligaste artister visade sina storslagna prestationer. Där fick man bl. a. se det lilla musikaliska underbarnet Amanda samt den sköna italienaren Dominos, som sjöng sitt hemlands vackra sånger. Direktör Tandpétaré visade sina tre söta dockor, som kunde prata och sjunga. Sedan fyra par rokokoklädda damer och herrar dansat menuett, afslutades den glada festen med dans.

I DN från 1954 skrivs om filmen Luffar-Petter där vissa scener spelades in 1922 på Dalarö.

Greta Gustavsson "Greta Garbo", Irene Zetterberg och Tyra Ryman i Schweizerdalen. Det var första långfilmen med "Greta Garbo".

filmen "Luffar-Petter", som hade premiär den 26 december 1922. Filmen hade fem akter och gick samtidigt på tre Stockholmsbiografer

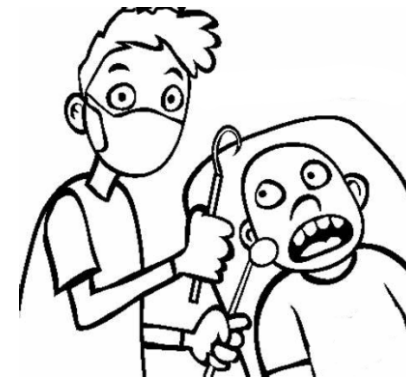
Greta Garbo 1931.

Se även DHF:s bildanalys T394.

Lisen Bonnier var den som anordnade den första simskolan på Dalarö och såg till att Dalaröbarnen fick tandvård. Troligtvis var det i Schweizerdalen som hon ordnade så att barnen fick simundervisning.

Familjen Karl-Otto och Lisen Bonnier i slutet av 1890-talet.

1954 har simskolan under året haft 100 elever som kom både från sommarboende familjer och från centrala Dalarö.

Kung Sommar och midsommar då färden gick till Schweizerdalen.

I väntan vid Hotellbryggan på Kung Sommars ankomst, 1902.

Här anländer han med båt för vidare färd till Schweizerdalen.

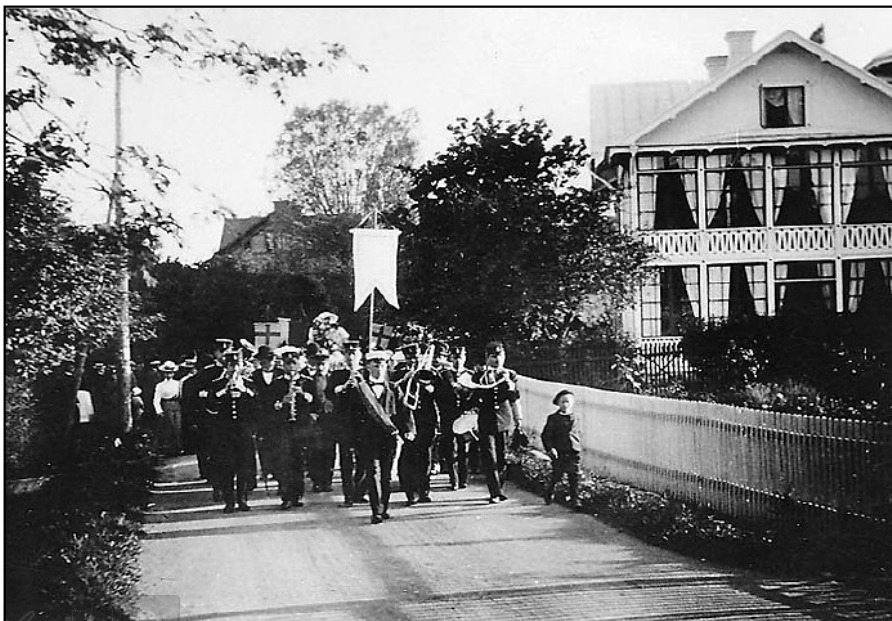
Kung Sommar och midsommar då färden gick till Schweizerdalen.

Här en bild på Riddarföljet 1902.
De som inte ville promenera till Schweizerdalen
kunde få åka hästdragen vagn.

Kung Sommar.

Triumftåget på väg mot Schweizerdalen.

Trappan ned till Schweizerdalen och Askfatshamnen.

På denna karta från 1893 finns trappan inritad.

Exakt när den anlades vet vi inte.
Konstateras kan att många gått de 75
trappstegen upp och ned under mer än
130 år.

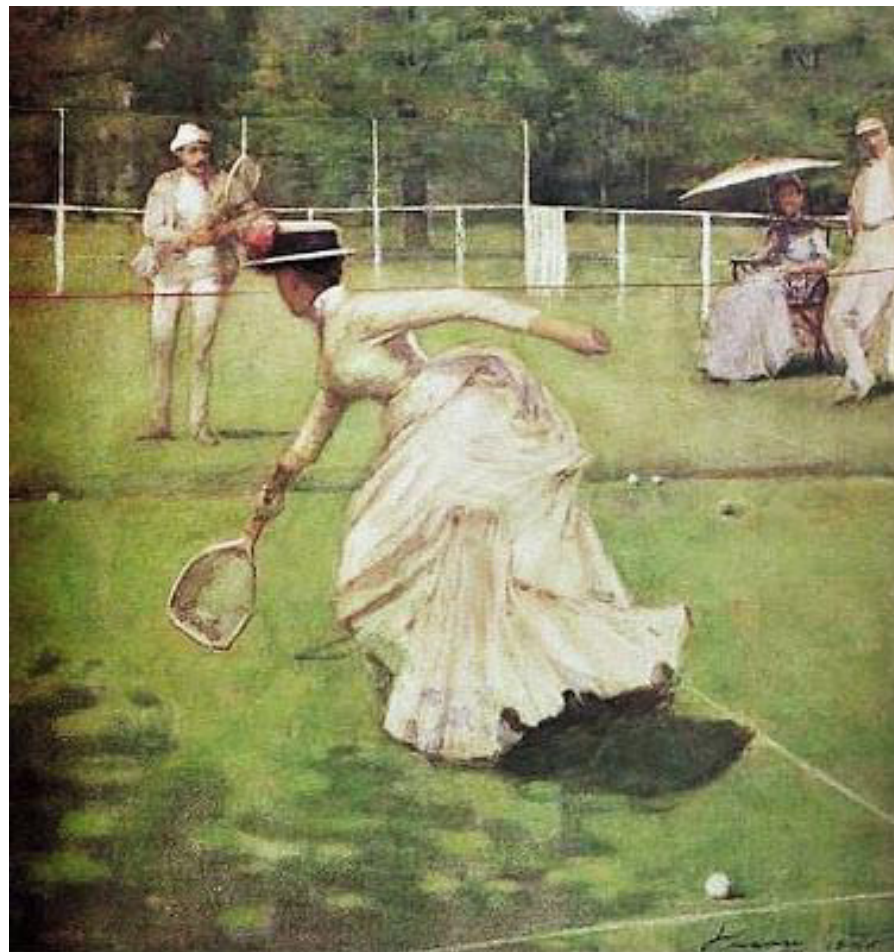

1890-1893 Lawn-tennibana anläggs i Schweizerdalen.

Författaren skriver: Efter att ha gjort en rekognoscering, fann jag att den natursköna s.k. Schweizerdalen bjöd på ingalunda oävna förutsättningar för iordningställandet av en tennisplan.

Hela texten om Lawn-tennisbanan finns återgiven i DHF:s artikel A62.

Svensk Tennis, historiskt samlingsverk utgivet under samverkan med Svenska Lawntennisförbundet.

Dalarö kanal byggdes först 1939, innan dess var Schweizerdalen och Askfatshamnen ett sammanhängande markområde.

Tennisplanen på bilden iordningställdes redan 1890-1893 som Lawn-tennisbana som sedan blev en tennisbana på hårdgjort underlag.

Tennisbanan blev sedan kvar intill dess att marken behövdes för båtuppställning och parkering 1966/67.

1969 är Dalarö tennisklubb en av de första i Sverige och har 170 medlemmar. Klubben erbjudes mark för nya tennisbanor, varvid en ny tennisbana iordningställdes på mark ovanför Marinan vid Vadviken. Ett 30-årigt arrendeavtal med klubben kommer till stånd.

Basar på Dalarö.

Dagen Nyheter 1910-08-14.

Dessa basarer anordnades under många år för att samla in pengar till verksamheter på Dalarö.

Inkomsten från basaren skulle täcka en skuld för de tre av förbundet anlagda tennisplanerna.

Dalaröförbundet är en sammanslutning af sommargäster ute vid den friska badorten. Förbundet har de senare åren kommit att föra en något slapp tillvaro, hvilket vållat saknad bland många gäster. I år har emellertid förbundet åter ryckts upp, och i går gick en af detsamma anordnad basar af stapeln på **Dalarö** hotell. Initiativtagarna härtill voro tandläkare Ling, fröken Christiansson och hofmästare Frithiof Sund, hvilka äfven haft arrangemangen om hand. Vid basaren, som var ovanligt talrikt besökt, förekommo de vanliga nöjena med blomsterstånd, post, fiskdamm etc. För trefnaden i öfrigt var sörjdt genom bl. a. en amerikansk bar.

På aftonen intogs supé å hotellet af omkring 150 basarbesökande, hvarefter bal vidtog.

Inkomsten af basaren är afsedd att betäcka en skuld för de tre af förbundet anlagda tennisplanerna. Skulle öfverskott sedan uppstå, kapitaliseras detta för underhåll af banorna eller möjligen anläggande af nya sådana.

Dagens Nyheter 1910-08-27.

Dalarö tennisklubb har under de två senaste veckorna anordnat pristäflingar, som afslutades på torsdagen med en animerad fest på **Dalarö** hotell.

Prisen, som utgjordes af silfverbägare, skänkta af för tennissporten intresserade sommargäster, utdelades af fröken Jenny Bonnier.

I enkelspel för herrar eröfrades första pris af kapten I. Wallin, andra pris af hr Blomberg och tredje af stud. E. Svensson, hvarjämte ännu ett tredje pris togs af stud. Alf Wigert.

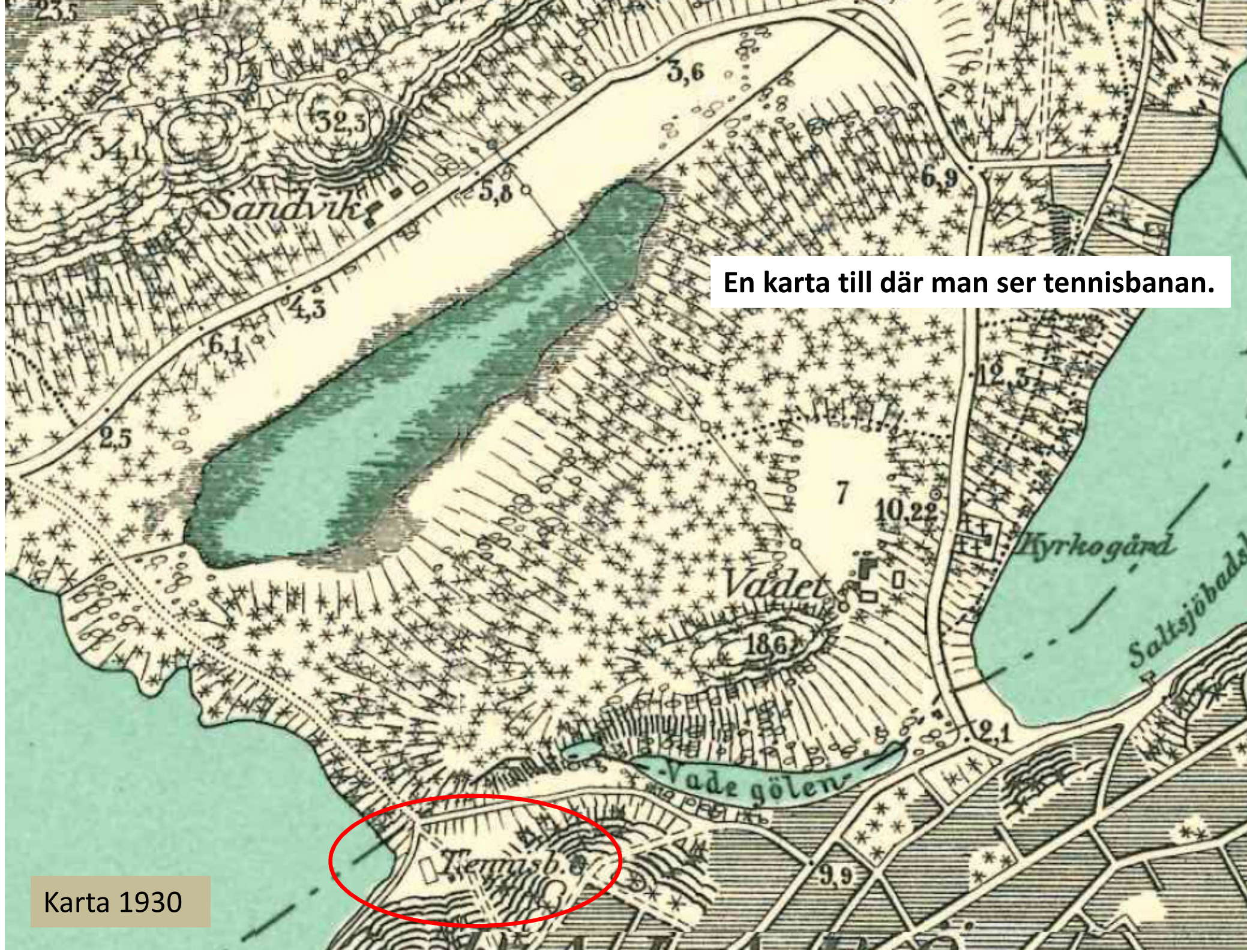
I dubbelspel för herrar tillföll första pris kapten I. Wallin och gymnastikdirektör A. Wigert, andra hrr E. Svensson och af Donner.

I dubbelspel för damer och herrar togs första pris af fru Herlitz och stud. Alf Wigert, andra af fröken Ellen Svensson och kand. Bergman.

Dessutom tilldelades kand. Bergman ett umpirepris för godt prisdömskap.

Uteplanen i Schweizerdalen har i sommar varit i synnerligen godt skick och intresset för den stärkande friluftsidrotten har i år varit lifligare än vanligt. Det har beslutats att nästa sommar anlägga två förstklassiga tennisplaner.

Beslut om att anlägga två förstklassiga tennisplaner.

En karta till där man ser tennisbanan.

Karta 1930

Vadegölen innan Dalarö kanal byggdes.

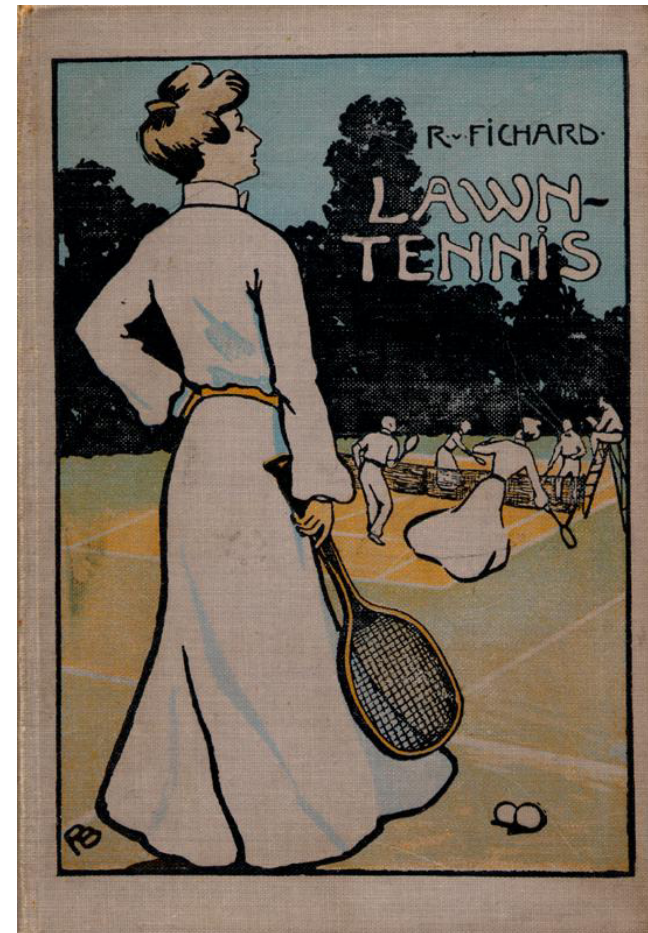
Se även DHF:s bildanalyser
4323 och 3366.

Vadegölen var en vattensamling som på längre och kortare sträckor breddade ut sig mellan nuvarande Vadviken och Askfatshamnen.

Text ur broschyren för "Dalarö Hafsbad" 1903.

Sällskapslif och nöjen. Societetslif i en badorts vanliga stil förekommer ej men ett fritt och otvunget sällskapslif med tillfällen med förströelser af många slag. Societetshuset som disponeras af *Dalaröklubben* erbjuder en treflig och välbelägen samlingslokal med tidnings- och skrifrum för herrar och damer, telefon, piano, schack- och brädspel; musikaftnar och dansnöjen vid lämpliga tillfällen. Lawn-tennisplan finns i Schweizerdalen och en spel- och lekplan för barn anläggs till sommaren.

Fortsättning tennis.

Foto från 1921.

Invid tennisbanan fanns det även en servering.

Foto från 1930.

I början av 1900-talet planerades en järnväg via Dalarö till Smådalarö,

Färglagd karta från 1902

Ritningar utarbetade av F. Enbom vid Väg- och vattenbyggnadskåren. Här syns järnvägsbanken vid **Schweizerdalen** och tunneln genom berget vid Dalarö Udd fram till ändstationen vid Hotellbryggan.

Se DHF:s bildanalys 3037.

Bild från Nordiska Museet: Romsk boplats. "Zigenarlägret på Dalarö sommaren 1903".

De slog läger här bl.a. 1911 och 1913.

Vi vet inte var lägren låg, kanske var det olika platser i närheten av [Schweizerdalen](#).

Se även DHF:s bildanalys 4590.

Flygplanshangar i Askfatshamnen, 1915.

Flygplan Farman HF 23
framför tälthangar vid Dalarö.

Löjtnant Olle Dahlbeck och hans me-
kaniker vid Dalarö 1914.

enmuseum

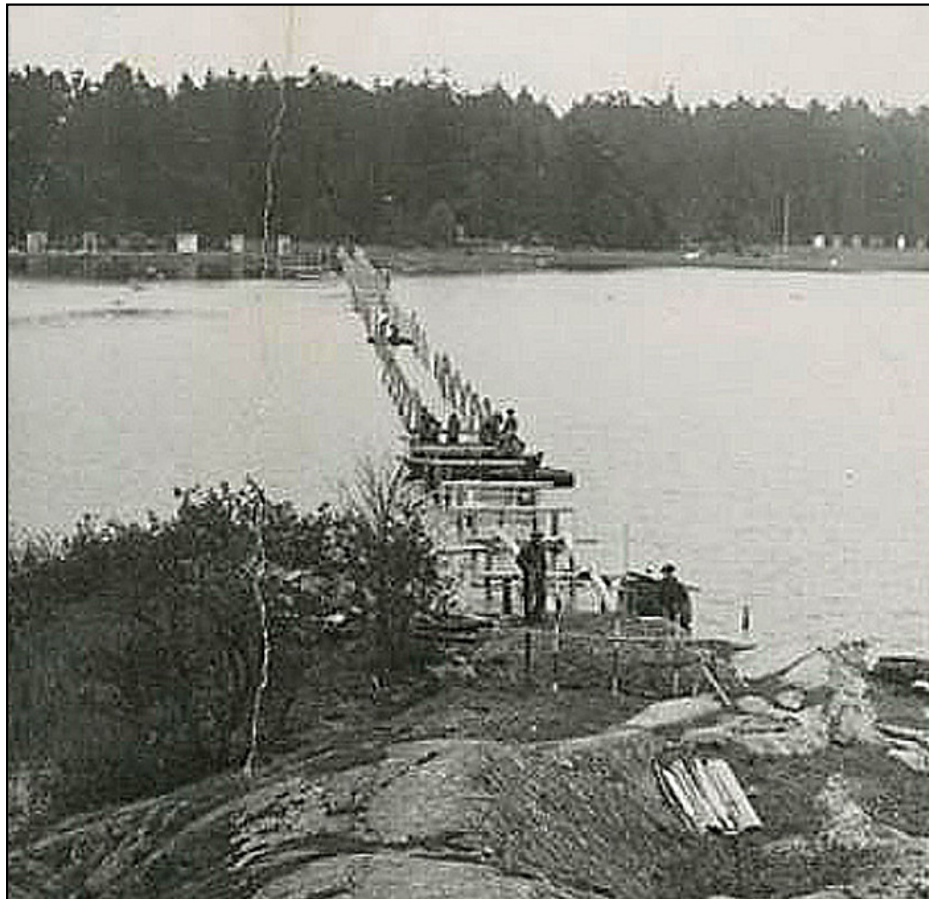
Se även DHF:s bildanalys 2836 och Året Var 1915.

Bron till Sumpholmen.

Svea Livgarde bygger den första bron mellan stranden vid **Schweizerdalen** ut till Sumpholmen 1936.

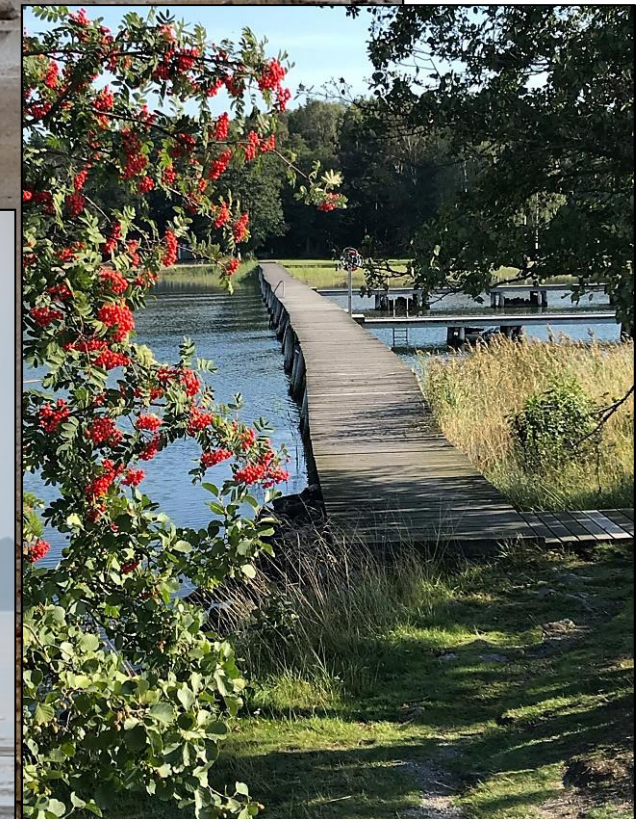
Allt materiel hade gratis ställts till förfogande av överste Braunerhjelm på Sandemar. Bilden är tagen från Sumpholmen av Stockholmstidningens fotograf.

Landfästet vid **Schweizerdalen** för denna bro låg lite närmare Dalarö än nuvarande bros landfäste.

Se även DHF:s bildanalys 3487 + May Eks bilder.

**Den bro som militären byggde tog isen efter några år.
Den ersattes av en bättre bro enl. beslut i Schweizerdalens tomtägarförening 1953.**

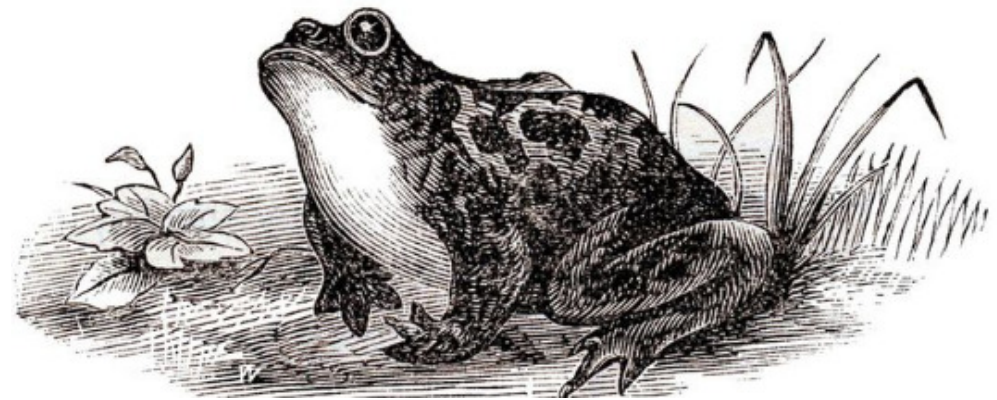
Verksamhetsåret 1953 Schweizerdalens tomtägarförening.

En kanal skall grävas till Sandvikssjön som nu bara rinner ut i ett dike.

Ett av syftena med detta lär ha varit att få in saltvatten och därmed bli av med alla grodorna. Det fanns också planer från Tomtbolaget på en båthamn i Sandvikssjön. Våra allmänna pumpar liksom de två telefonkiosker som ställs upp blir en naturlig mötesplats. Kön till telefon kunde på kvällarna vara lång och gott om mygg var det.

Det framkom från Tomtbolaget att vissa egnahemsägares avlopp kommer att dras till Sandvikssjön.

Här ser man hur tiden har förändrat vår syn på vattenfrågor nu år 2002 när hela Dalarö tar sitt vatten från detta område och ett vattenskyddsområde planeras.

Anm.

Viss text som berör Schweizerdalens tomtägarförening under 50 år är tagna ur den sammanfattning som är gjord av *Jan Wärme*. Se DHF:s artikel nr A601.

På badbryggan ut mot Sumpholmen.

Badet är EU-klassat vilket kräver regelbunden provtagning av vattenkvalitet.

Landstormens män slår läger, bl.a. i Schweizerdalen, 1924.

Se även DHF:s bildanalys 3526.

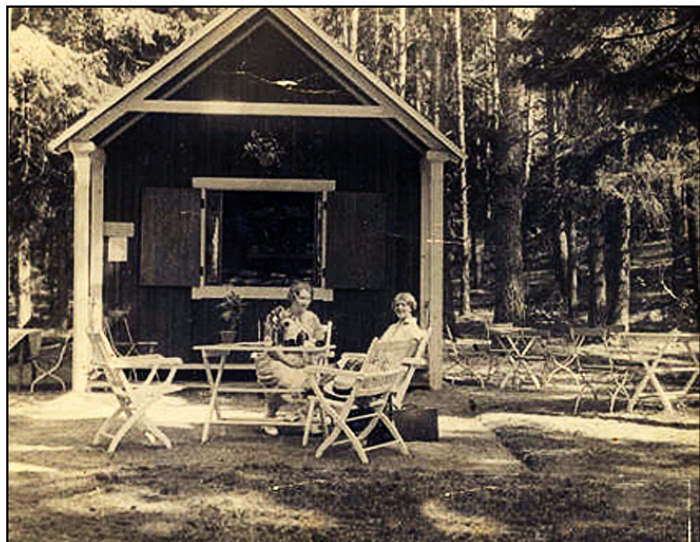
Landstormens män tillsammans med kvinnlig personal, kanske är det lottor.

Den svenska lottarörelsen bildades detta år, 1924, som en gren inom landstormen. Det är kanske mat eller vatten i trätunnorna där den lilla flickan står.

Även 1965 genomförs en militärövning som berör Schweizerdalen men befarade markskador blir minimala.

Vid tennisbanan i Askfatshamnen fanns en kiosk/servering.

1930-talet.

Kiosken/serveringen försvann i slutet av 1940-talet när tennisbana nr 2 anlades.

1966/67 flyttades tennisverksamheten till Vadviken så att marken kunde nyttjas av båtklubben.

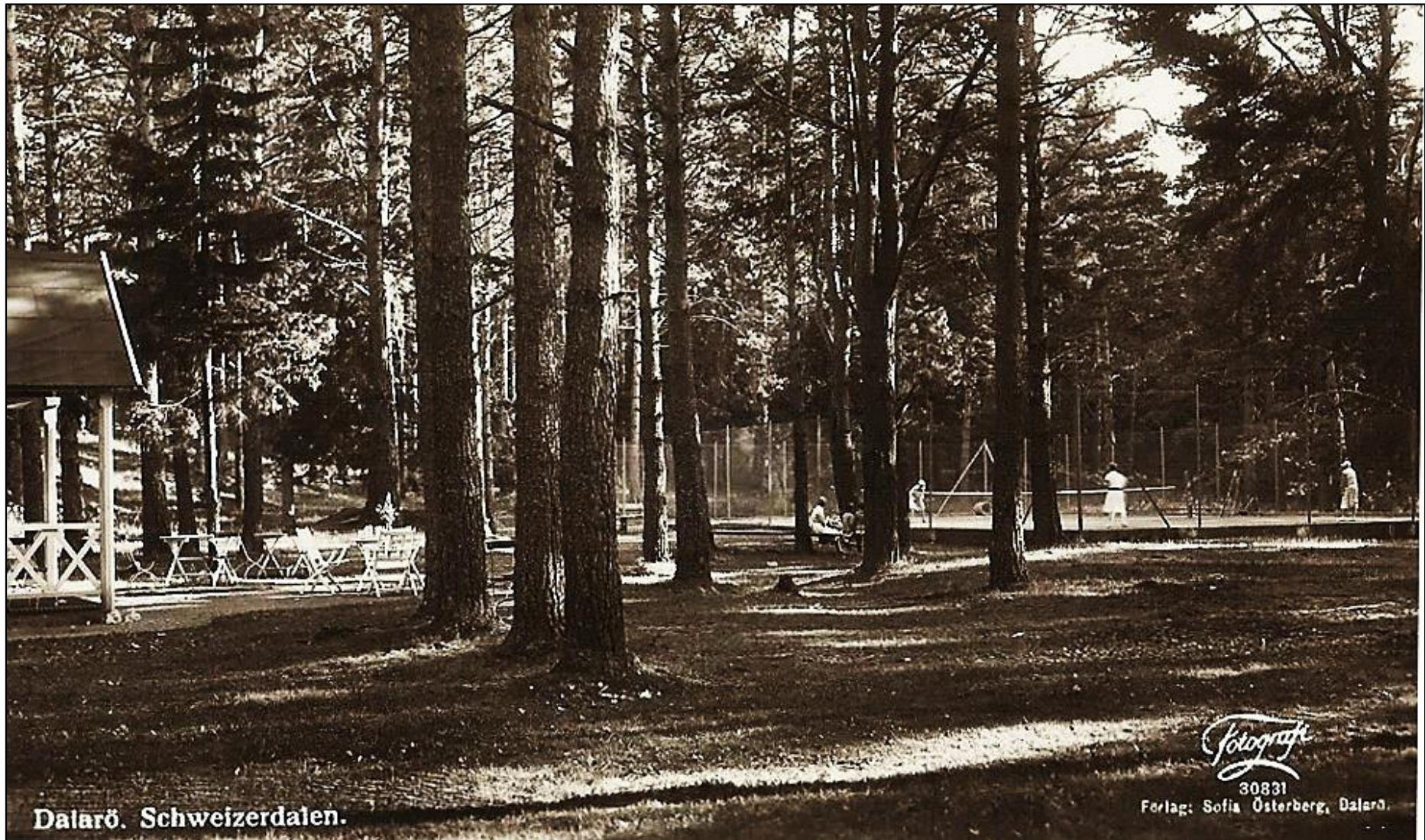
Dalarö tennisklubb bildades 1963.

Se även DHF:s bildanalys 4839 och 3150.
Tillägg på slutet "Sveriges äldsta tennisklubb".

I Dalaröhallen finns denna tavla som Bo Tilliander målat.
Till vänster på tavlan visas festplatsen och till höger syns tennisbanan.

Kiosken/serveringen och tennisbanan, 1930-talet.

Dalarö. Schweizerdalen.

Fotografie

30831

Forlag: Sofia Österberg, Dalarö.

Dalarö kanal.

1934 beslöt Dalarö kommunalnämnd att söka bidrag för behövliga åtgärder och 1935 kunde Väg- och Vattenbyggnadsstyrelsen presentera ett förslag som enhälligt antogs samma år. Regeringen beviljade därefter pengar 1936 och arbetena kunde påbörjas.

Se även DHF:s bildanalys 214, 304, 956, 964, 215 och 3366.

Dalarö kanal.

Den färdigställda kanalen invigdes av kronprins Gustav Adolf och kronprinsessan Louise den 21 maj 1939.

På bilden tackar kronprinsen Dalaröfiskaren Alfred Sandberg, då 81 år, för den fina invigningsturen.

Se även DHF:s bildanalyser 214, 304, 956, 215, 3366, 188 och 3889 och Året Var 1939.

1939.

I Askfatet anlades även en yttre hamn skyddad av en pir.

Se även DHF:s bildanalys 954 och 8053.

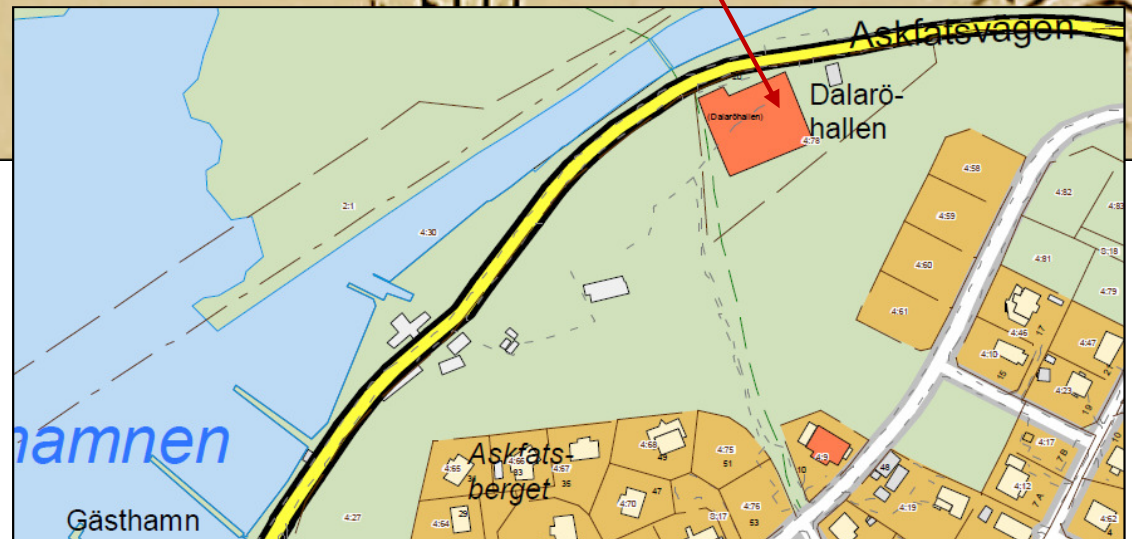
2018 genomfördes ett stort renoveringsarbete av piren.

Se även DHF:s bildanalys 8053 och Året Var 1939.

Innan kanalen byggdes, karta från 1893.

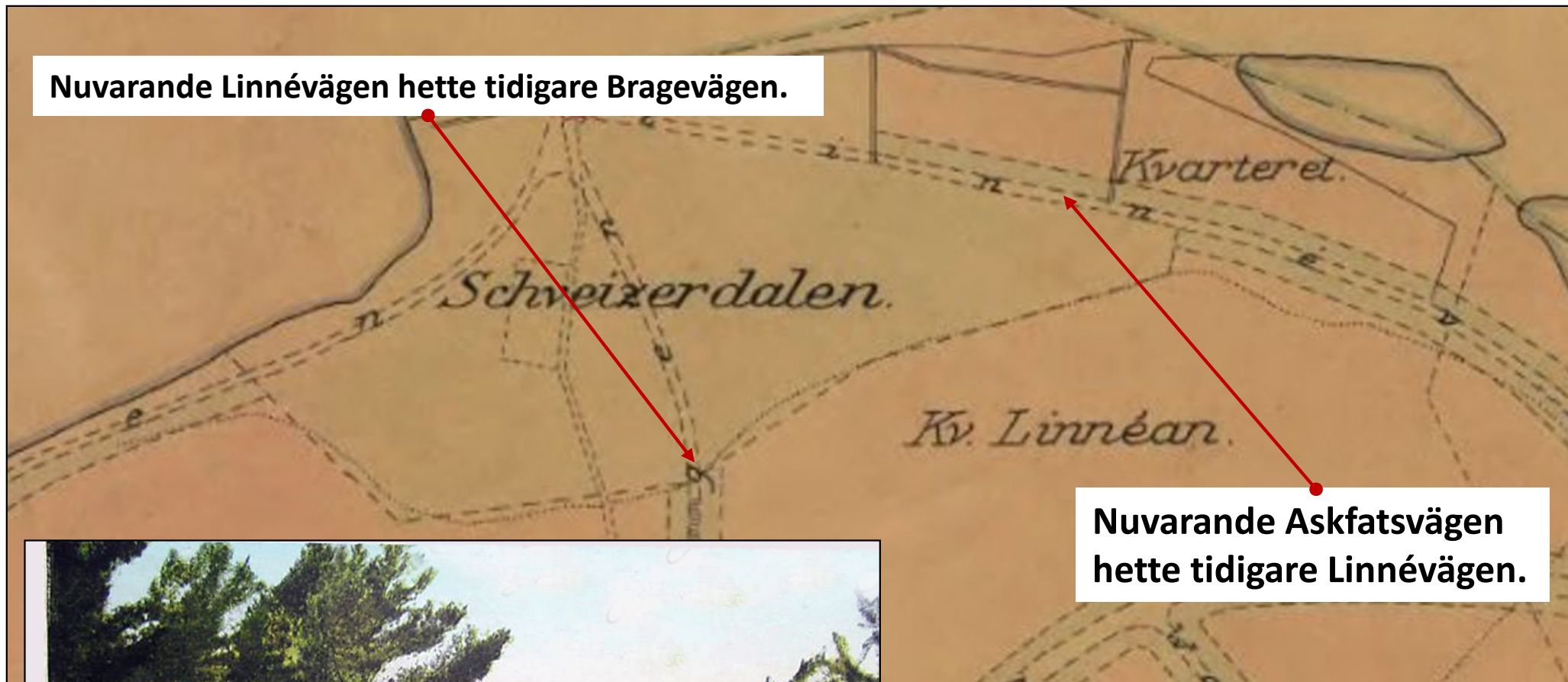
Området som benämns som Schweizerdalen börjar redan nedanför trapporna mot Schweizerdalen.
Området som vi nu benämner som Askfatet.

Namnet *Askfatet* finns upptecknat år 1931 som en vik och en strandremsa på Sandemars ägor i västra Dalarö. Kvarternamnet *Askfatet* finns dock dokumenterat från tidigt 1900-tal.

Besättningen på ångdrivna fartyg lär förr ha tömt ångmaskinens aska i viken.

Nuvarande Linnévågen hette tidigare Bragevågen.

Nuvarande Askfatsvågen hette tidigare Linnévågen.

Promenad längs tidigare Linnévågen mot Schweizerdalen, 1905.

Se även DHF:s bildanalys 4003.

Gångbron över kanalen.

Även en enkel bro byggdes över kanalen 1939.

Den bron var öppningsbar.

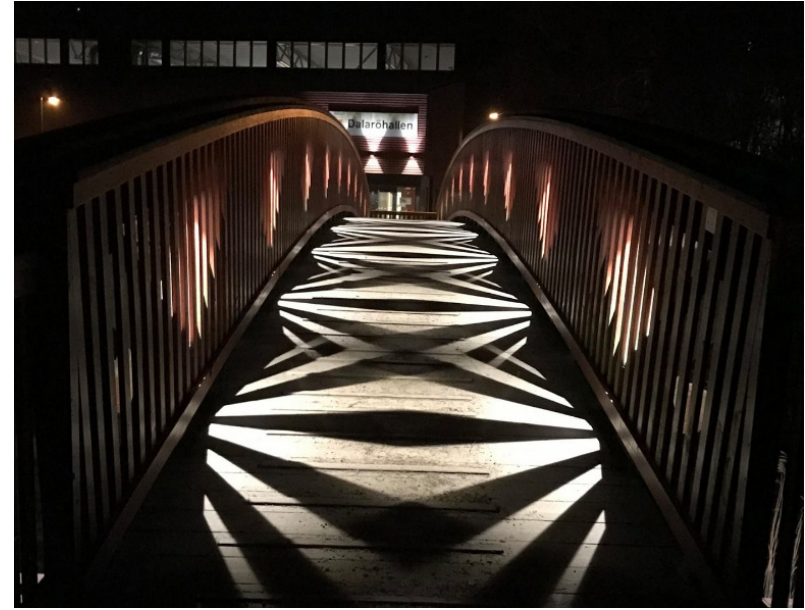

Se även DHF:s bildanalys 8003, 2662 och 3977.

Den gamla gångbron som ersattes av en ny 2008.

Den gamla bron var hårt angripen av rost.

Den nya bron har ett högre brospann än den gamla öppningsbara bron.

Se även DHF:s bildanalys 3977.

Se även Året Var 2008, Ny gångbro.

Dalarö kanal, 2023.

Omklädnadspaviljongen på 60 kvm är byggd 1958 och tillbyggd 1972.

Intervju med fröken Agnes Engel f. 1875.

Fröken Elsa Norselius var den som började bada strandbad i Schweizerdalen. Det var på 1890-talet och vi tyckte det var förskräckligt. 13 - 14 år var jag då vi skulle bada, det var så kallt, så jag fick springa till Vadet och tillbaka för att hålla mig varm. Sedan har jag aldrig badat.

Intervju med Doktorinnan Agnes Sutthoff f. 1879.

Vi brukade ro ut och bada vid Korsholmen, men vi kunde aldrig tänka oss att bada nedanför vår egen villa i farleden. "Askfatet" är ju badplatsen numera.

Dansbanan fanns vid Vadvikens södra spets från slutet av 1920-talet, men eftersom den störde den närliggande begravningsplatsen, flyttades dansbanan till Schweizerdalen i början av 1940-talet.

I medlemsbladet Shimmyn, december 2007, finns fler bilder och text om den gamla dansbanan.

Entrén till dansbanan när den låg i Schweizerdalen.

Det var Sigurd och Berta Leidert som drev dansbanan och festplatsen som fanns i Schweizerdalen.

Där fanns även en scen för uppträdande, en skyttebana, servering och lotterier.

Se även DHF:s bildanalys 214, 3512 och 3347.

Se även Året Var 1940 och 1952.

Festplatsen tvingades flytta en gång till, det var när marken i Schweizerdalen fick ny ägare.

Det var Schweizerdalens Tomtägare Ekonomisk förening som bildades den 15 maj 1952. Nöjesplatsen fick då en ny plats straxt nedanför trapporna till höger, lite ovanför där Dalaröhallen nu ligger. Det är troligt att namnet Berget då tillkom. Här fanns sedan nöjesplatsen tills den stängdes i början av 1960-talet.

1959.

1960-talet.

Bo Tillander skrev: Dansbanan drevs av en familj i Handen som arrenderade området av kommunen. Familjens båda söner skötte det mesta av driften på dansbanan. Tony var den äldre av bröderna. De unga pojkarna bodde under somrarna ofta enkelt i en mindre bod som stod placerad direkt till höger då man kom in genom huvudentrén.

Se även DHF:s bildanalyser: 3347, 214 och 3512.

Innan nuvarande idrottsplats togs i bruk.

Då låg idrottsplatsen på andra sidan Sandvikssjön.

Där Utövägen nu går nära Sandvikssjön, vid den forna gården Sandvik låg Dalarös gamla idrottsplats på gammal åkermark.

Här fanns gräsplan för fotboll och löparbanor samt hoppgropar. Även ett par läktare för publiken.

Midsommarfirande skedde då här. En skicklig speleman var Oskar Törngren från Tegelbruket, som på fiol spelade nu bortglömda låtar.

Citat Bo Tilliander.

Bilder från 1940- och 1950-talet.

Se även DHF bildanalys 4821 och Bo Tillianders minnen från Schweizerdalen A534.

Enligt Schweizerdalens Tomtägarförenings verksamhetsplan 1956.

Ett gåvobrev upprättas där Dalarö Fastighets Aktiebolag utan vederlag överlåter ett område 11458 kvm av Vadet 3:1 till Haninge kommun att iordningställas som idrottsplats enligt gällande byggnadsplan.
(Nuvarande idrottsplanen)

Detta avtal har visat sig att bli föremål för diskussioner även i dag.

Överenskommen gåva mot hjälp med skötsel av föreningens badstränder för evinnerlig tid.
Idrottsplatsen nyttjas och sköts idag av Dalarö Sportklubb.

Nu följer jag Odinsvägen utför »Göthbergs backe» ned till Schweizerdalen, där hela Dalarö förr firade midsommar. Det var en riktig folkfest det!

Barberare Rollenhagen var arrangör, uppfinningsrik och outtröttlig och bokförläggare K. O. Bonnier frikostig mecenat. Åtföljd av lilla fru Lisen, barnen och hunden King, stor som en kalv, syntes hans resliga gestalt med det röda skägget över mängden. Det bjöds, förutom på majstång, även på andra förnöjelser som springa kapp i säck eller med fyllda vattenhinkar, hoppa efter korv, klättra på såpad stång eller andra harmlösa upptåg.

Text ur

1943.

Med » Göthbergs backe » avses del av Odinsvägen vid Baldersvägen nr 1.

Se även DHF:s bildanalys 978 med hela tidningsreportaget.

Badhytter

På stranden vid Schweizerdalen på Dalarö fanns enkel- och dubbelhytter, målade i kulörta färger. De första kom i slutet av 1920-talet och fanns sedan kvar en bit in på 1950-talet. De försvann efter att marken bytte ägare 1952, då även festplatsen i samma område flyttades.

Bild från 1940-talet.

Se även DHF:s redovisning SC265 "Badhytter på Dalarö".

Enligt Schweizerdalens Tomtägarförening 1954.

Vid badet ordnas ett hopptorn och de 21 outhyrda badhytterna avser man nu sälja.

Ur Schweizerdalens Tomtägarförenings verksamhetsplan 1956.

En parkeringsplats för 50 bilar planeras utefter gamla Dalarö landsväg som gick vid Prästövägen och rakt igenom vår nuvarande parkering för badet.

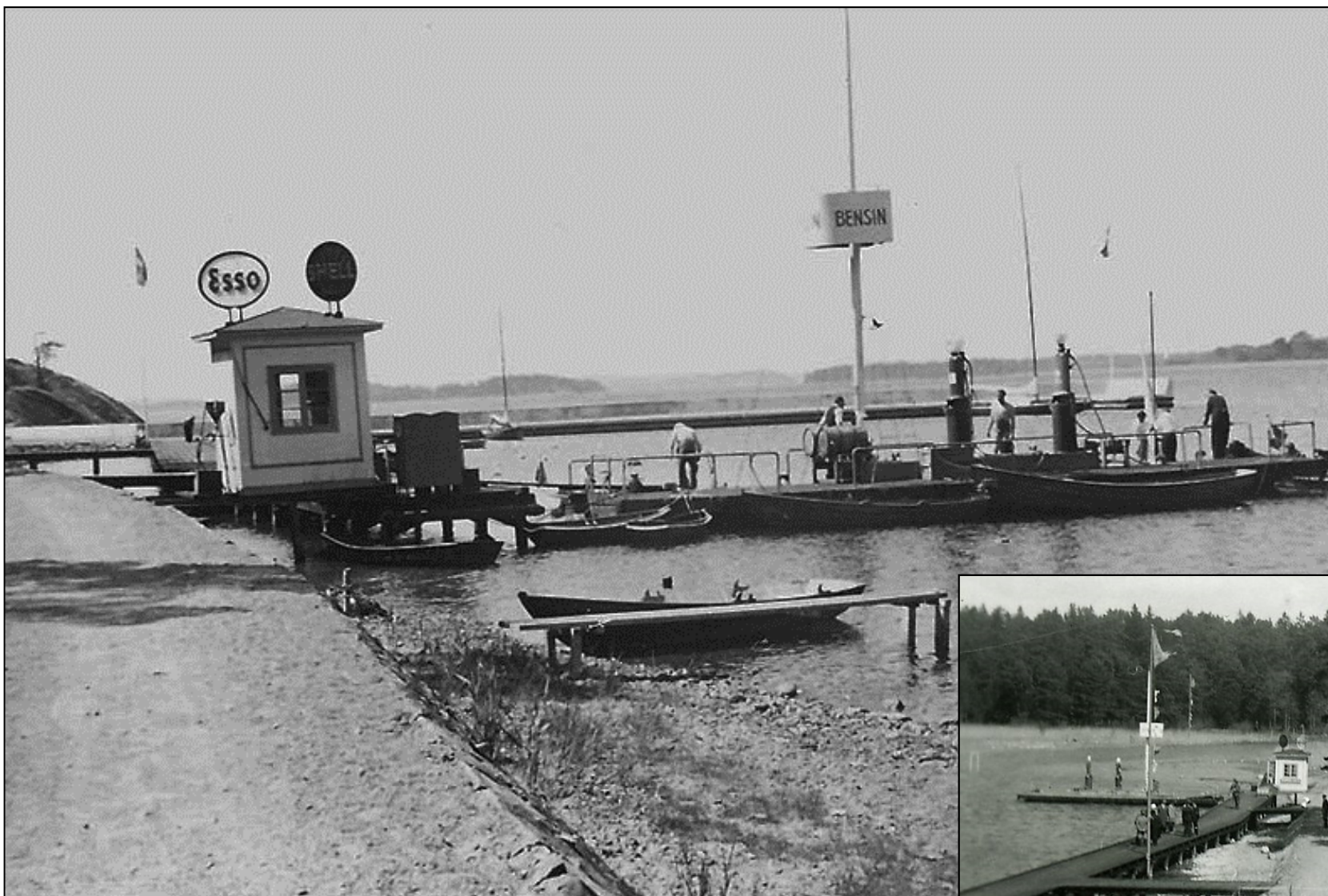
Mellan Prästövägen och parkeringen stod en milsten vilken försvann i samband med grävarbeten för en ny vattenledning från Sandemar till Dalarö.

Där kom senare en betongstolpe att resas.

Bensinstation i Askfatshamnen.

På 1940- och 1950-talet fanns denna bensinstation i Askfatshamnen, den konkurrerade med macken i Fiskarhamnen. Bensinstationen i Askfatshamnen ägdes av Dalaröbröderna Evert och Edvard Jansson. Under vilka år bensinstationen fanns här är i nuläget inte känt.

Se även DHF:s bildanalys 954 och 222.

SCHWEIZERDALENS TOMTÄGARFÖRENING VERKSAMHETSÅRET 1969

Ett utredningsarbete pågår om förläggning av ett atomkraftverk nordväst om Sandemar. Kylvattnet som skulle gå ut hitom Gälö ansågs ge möjlighet för fiskodling och förlängd badsäsong!
Som bekant blev det inget av.

Ebba Holmbergs kiosk och servering i Askfatshamnen, bild från 1960-talet.

Ebba hade kiosk och servering i Askfatshamnen på somrarna från ca 1946 till 1969/-70.

Ebba Holmbergs kiosk och servering i Askfatshamnen låg här.

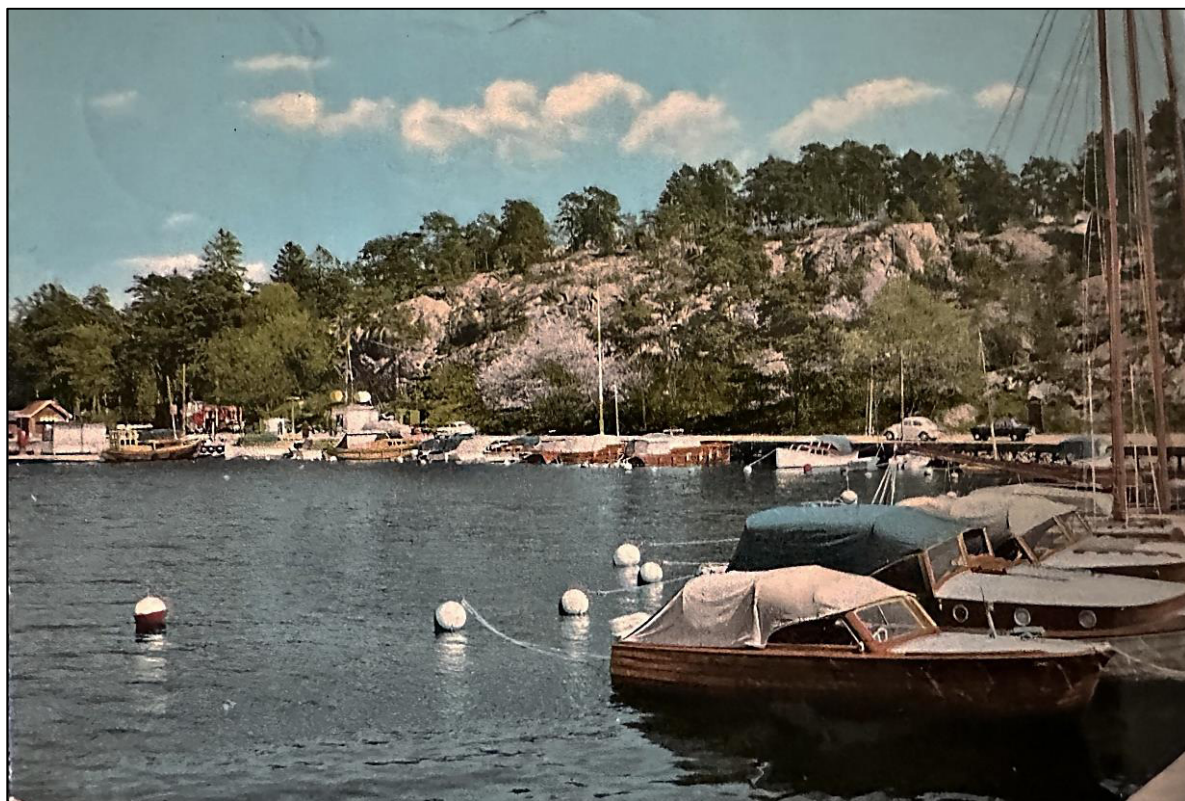

**På bilden är det
Bistro Solsidan
år 2014.**

**Ebba hade stolar och bord både framför kiosken och på
andra sidan vägen och vid dåvarande tennisbanan.**

Bilder från 1950-talet tagna från piren mot Askfatsberget.

Dalarö båtklubb förlägger sin verksamhet till Askfatshamnen 1947.

2018

Se även Året Var 1947 Dalarö båtklubb och DHF:s bildanalys 4675, 8018 Och 8038.

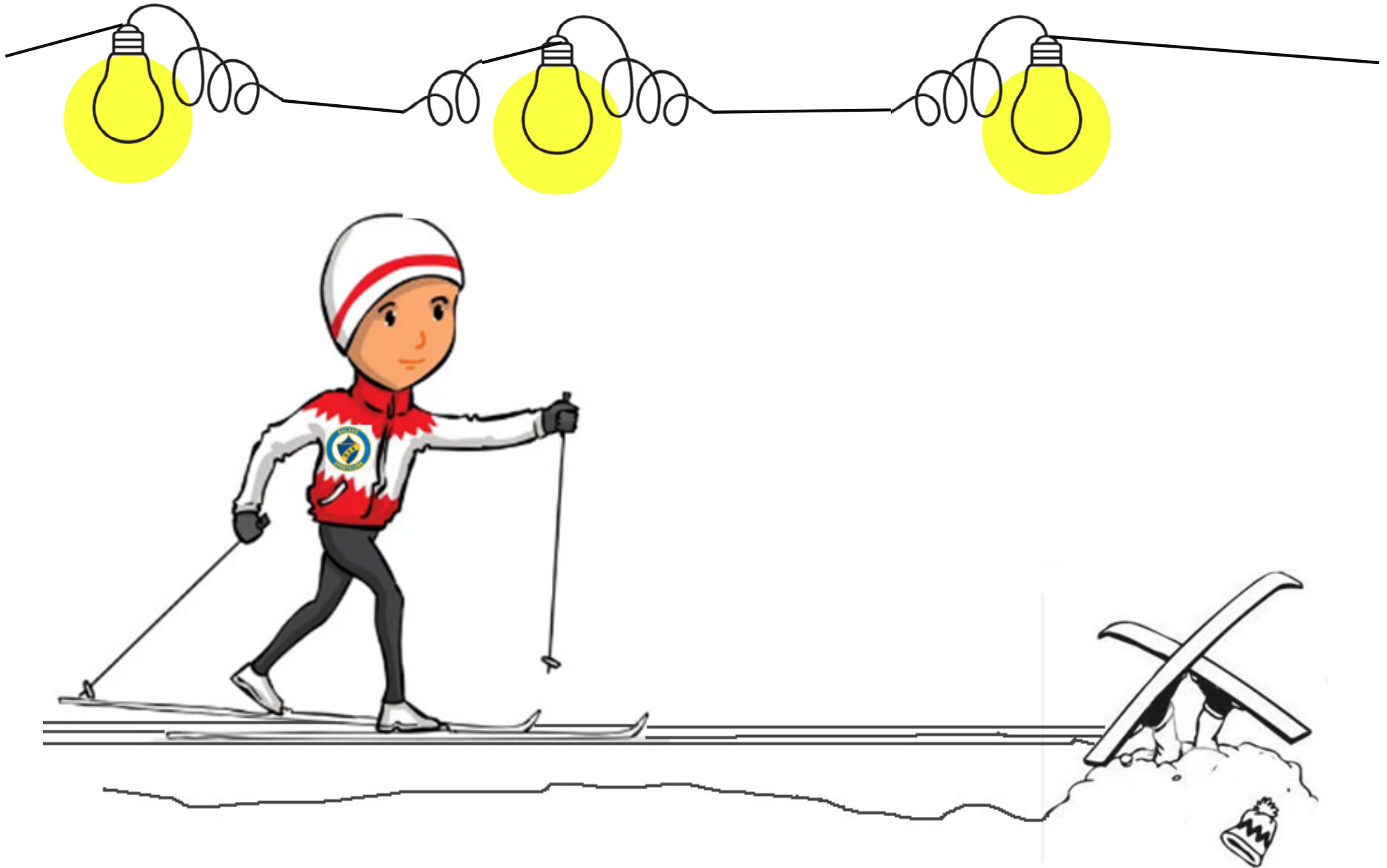
I Askfatshamnen finns förutom DBK:s båtplatser, klubbhus och seglarskola.

Bilder från 2009 och 2018.

1981

Dalarö sportklubb anlägger ett 1.2 km långt elljusspår i Schweizerdalen.

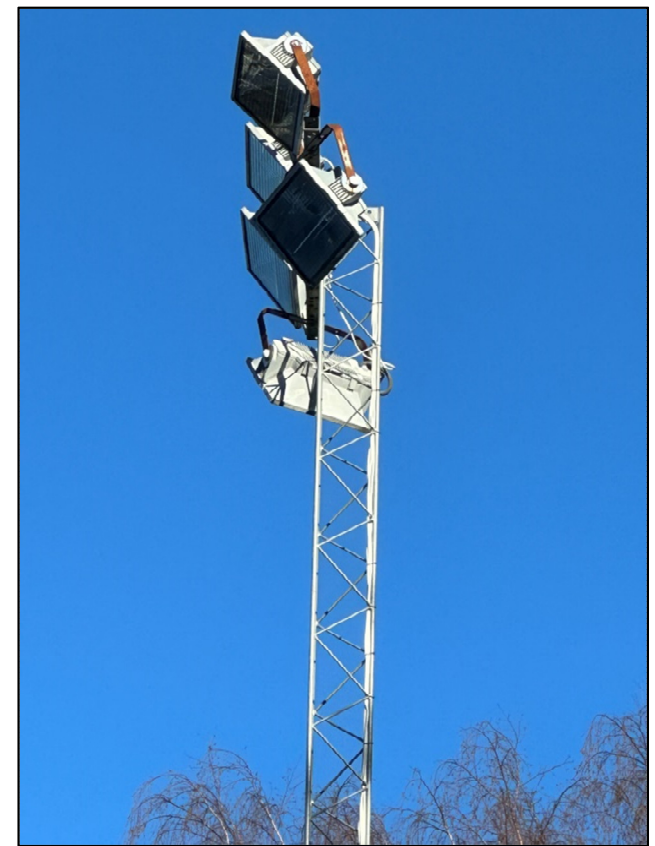
När nuvarande idrottsplatsen var en grusplan användes den ibland som festplats.
I annonserna benämndes den då som >> Festplats Askfatshamnen <<.

2009 var cirkus Wictoria här.
Man kunde då möta kameler bakom cirkustältet.

Dalarö IP hade grusplan fram till 2014 då den fick konstgräs.
Några år tidigare kom även bra belysning.

Dalarö IP / Konstgräs

Typ av plan: 11-spelplan på konstgräs.

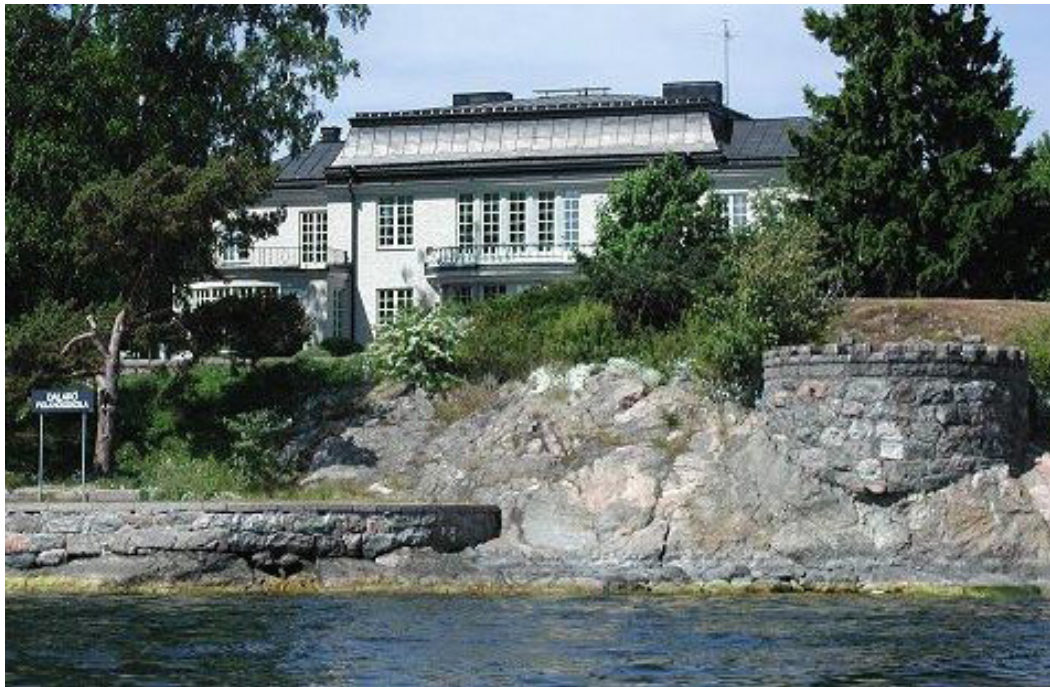
Längd: 100 meter.

Bredd: 60 meter.

Området som tillhörde Sandemar exploaterades under 1940-talet för fritidsbebyggelse.

Det var den förmögne Dalaröbon direktör Sture Persson, som då bebodde villa Lyngsåsa, som tillsammans med chefen för Europafilm, Gustav Scheutz samt sin styvson Ingmar Matsgård som kom att förvärva området och bildade Dalarö Havsbad AB. Direktör Persson kallades "södra Sveriges biografkung" och var även stor delägare i Europafilm, samt i Dalarö Rederi AB, ett rederi som bedrev sjöfart med tankfartyg på världshaven. Det första man gjorde var att avverka mängder av skog, som såldes på den Holländska marknaden.

1954

Marken i Schweizerdalen började säljas 1947 och tomtägarna anslöt sig efterhand till Schweizerdalens Tomtägare Ekonomisk Förening som bildades 1952.

TOMTER SÄLJES

SE UT ER TOMT
i orörd skärgårdsnatur

— 55 min. resa från Stockholm.

Er önsketomt inom bekvämt räckhåll finner Ni i SCHWEIZERDALEN vid Dalarö. Stora landsvägen Stockholm — Dalarö skär tomtområdet, och bussresan tar endast 55 minuter. Strandbältet vid Askfatet och parken innanför blir friområde. Samtliga tomtägare har fiskerätt. Förmånliga betalningsvillkor. Upplysningar och prospekt genom

DALARÖ HAVSBAD AB
Norrlandsgatan 18. Tel. 20 36 58.

Ett begränsat antal
TOMTER

I Schweizerdalen på Dalarö — ett paradisi i skärgården — kommer under året att försäljas ett begränsat antal skogs-, bergs- och ängstomter på mycket förmånliga betalningsvillkor. Goda, täta och snabba kommunikationer med Stockholm. Fiskevatten och båtplatser. Bra dricksvatten från ett flertal allmänna brunnar. Närmare upplysningar och prospekt genom

DALARÖ HAVSBAD AB
Norrlandsgatan 18. Tel. 20 36 58.

Schweizerdalens Tomtägare Ekonomisk Förening bildades 1952.

Schweizerdalens Tomtägare Ekonomisk Förening, 2023.

Markområde består av vägar, park, parkmark, skog, badstränder, hamnar och två vattenområden, ett i Vadviken och ett i Sandemarsfjärden. Vi har också den lilla ön Sumpholmen och Sandvikssjön.

Föreningen äger även några enstaka obebyggda tomter.

Området består av stamfastigheterna Vadet 3: 1 och Sandemar 6: 1 som exploaterades i början av 1950-talet av Dalarö Havsbad AB för fritidsbebyggelse.

Nuvarande tomtägarförening ansvarar för vägar mm.

I området finns 328 fastigheter av vilka ca. drygt hälften bebos permanent.

Några fastigheter nyttjas för kommunal verksamhet.

Mer om föreningen finns på deras hemsida.

https://r.search.yahoo.com/_ylt=AwrlQde76gZkEC4AX04_Ogx.;_ylu=Y29sbwMEcG9zAzEEdnRpZAMEc2VjA3Ny/RV=2/RE=1678203707/RO=10/RU=https%3a%2f%2fschweizerdalen.se%2f/RK=2/RS=Sk7ZkhF4LNiS3ogESHv25L0toBo-

FÖRSTA FÖRENINGSTÄMMAN

hålls i HSB-salen på Fleminggatan med 43 av 202 tomtägare närvarande.

Uppdrag och frågor som behandlades vid första möte var:

Fastställdes årsavgiften.

Kontakta Dalarö elektriska distributionsförening för att få information om möjligheten till att få elström framdraget till området.

Kontakta Telegrafstyrelsen för att få en telefonkiosk.

Utdikning av Sandvikssjön.

Dispositionsrätten över badplatserna.

Dansbanans framtida belägenhet.

Problemet med motorcyklar på stranden är så besvärande att det tas upp redan i detta tidiga skede av föreningens verksamhet.

Viss text som berör Schweizerdalens tomägareförening under 50 år är tagna ur den sammanfattning som är gjord av *Jan Wärme*.
Se DHF:s artikel nr A601.

Dalaröhallen.

Hallen stod färdig i augusti 2006.

Första spadtaget till hallbygget togs tisdagen den 25 oktober 2005.

Idrottshallen är 37x18 meter.

Se även DHF:s bildanalys 435.

2005-11

2017 invigdes motorikbanan i Schweizerdalen.

**Belägen mellan Ute-Gymmet och
Boulebanan i angränsning till Dalarö IP.**

Se även DHF:s bildanalys 4826.

PARKOUR KLÄTTRING SKATEBOARD

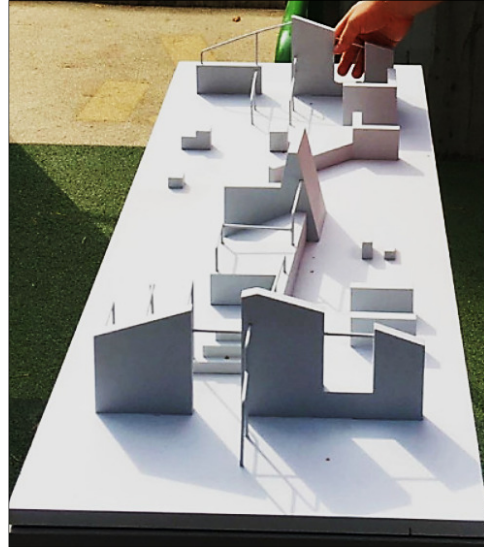
Byggdes 2019 vid IP.

Se även DHF:s bildanalys 4825.

Invigning 2019-09-01.

Se även DHF:s bildanalys 4825.

Surfcenter startade sin verksamhet på Dalarö 2016.

Se även DHF:s bildanalys 8055.

Några andra sätt att färdas på vattnet utanför Schweizerdalen.

Triathlon Light har ordnats varje år sedan 2015.

Simning längs Dalarö kanal, cykling ut på Smådalarö och tillbaka, för att sedan springa en slinga på Dalarö by.

Simning: 600 m / Cykling: 9.5 km / Löpning: 2.5 km.

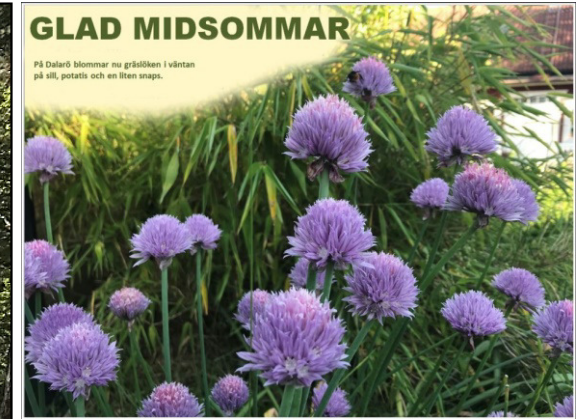
Bistro Solsidan öppnar 2011.

De startade 2011, i en båtverkstad och klubblokal som ägdes av Dalarö båtklubb. Innan Bistro Solsidan etablerade sig var det en liten enklare bistro som drevs ett år. Tidigare var det Dalarö Kajak som skötte gästhamnen och ett enkelt café.

Se även Året Var 2012 Bistro Solsidan.

Midsommarfirande på nuvarande plats.

2022

I Askfatshamnen finns Dalarö Kajak sedan 2004.

Här kan man hyra kajak, köpa kajak, följa med på guidade turer och beställa paddlingspaket, kurser, företagspaddling.

Skötsel av badstränder, skogsmark, vägar etc.

Finansieras bl.a. genom parkeringsavgifter.

Dricksvattenanslutningen till Dalarö går genom Schweizerdalen, 2010.

Arbetet med förläggning av sjövattnsledningen inkluderar även markarbeten vid Schweizerdalen.

Förläggning av dricksvattenledning från fartyget som ankrat upp vid Schweizerdalen, 2010. Vid markarbeten vid Schweizerdalen tillämpades schaktningsfri förläggning genom styrd borrhning.

En spillbit från vattenröret räckte till ett kanonrör till Dalarö Minigolf.

Läs mer om dricksvattendragningen till Dalarö i DHF:s bildanalys T47.

Schweizerdalen är ett område för rekreation i alla former.

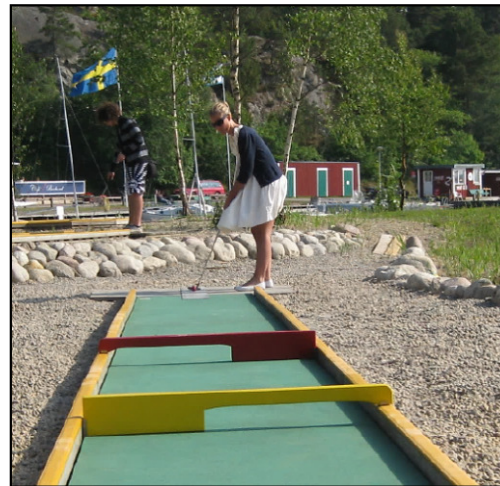
Volleyboll invid minigolfen.

Schweizerdalen är ett område för rekreation i alla former.

Bara skönt eller för mycket vin.

Bangolfen / Minigolfen som invigdes 2010.

Se även Året Var 2010 Golfbanan.

Kiosken vid det borte badet.

Här som Café Hawaii.

Lång och kort kö.

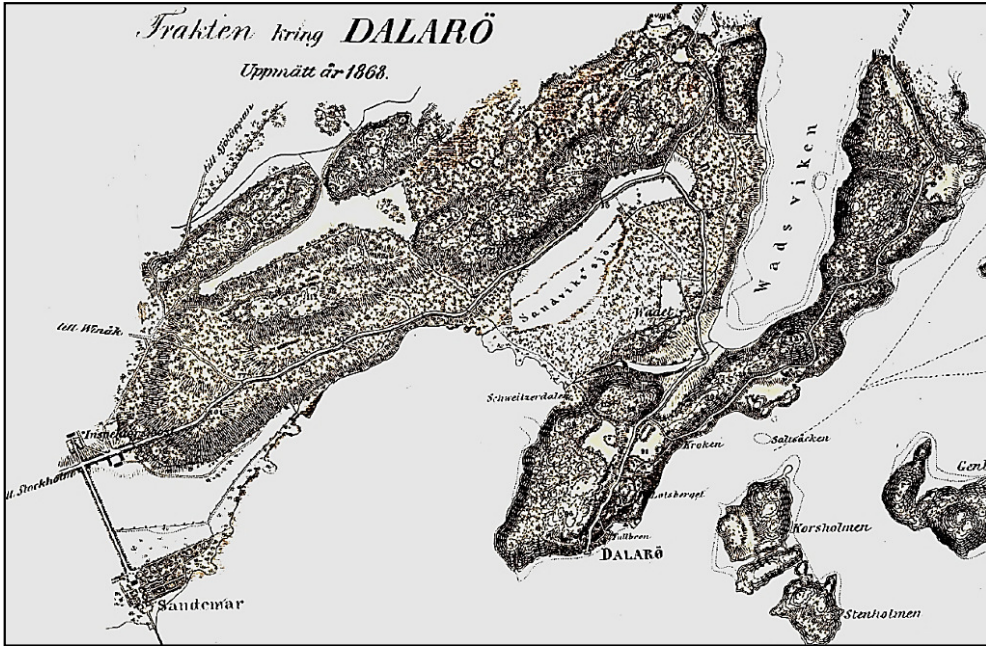

Gästbryggan i Askfatshamnen där även Dalarö Information finns. (Tidigare Dalarö Turistbyrå.)

**Klubbhamn vid Dalarö kanals södra mynning med 40 gästplatser.
Djupet i gästhamnen är 3-5 meter. Säsongen för gästhamnen är 15/5 - 15/9.**

Sandvikssjön.

2020

Gamla Dalarövägen.

Vägen gick tidigare lite söder om nuvarande Dalarövägen.

Vid den gamla vägen står denna milsten.

Bilden är troligen tagen i närheten av Schweizerdalen 1907.

Boulebanan.

Den nuvarande iordningsställdes när det lades konstgräs på idrottsplanen 2014.

Lekparken på Askfatsberget etablerades 2003.

Uppställning i Askfatshamnen av husbilar.

🚐 Platsens faciliteter

- El
- Färskvatten
- Toalett
- Handikaptoalett
- Sopkärl

Schweizerdalen är ett område för rekreation i alla former.

Elljusspår 1,25 km. Rundslinga.

Motionsspår 10 km.

Enskild eller i gruppträning.

Olika former av fysisk och mental träning vid Schweizerdalen.

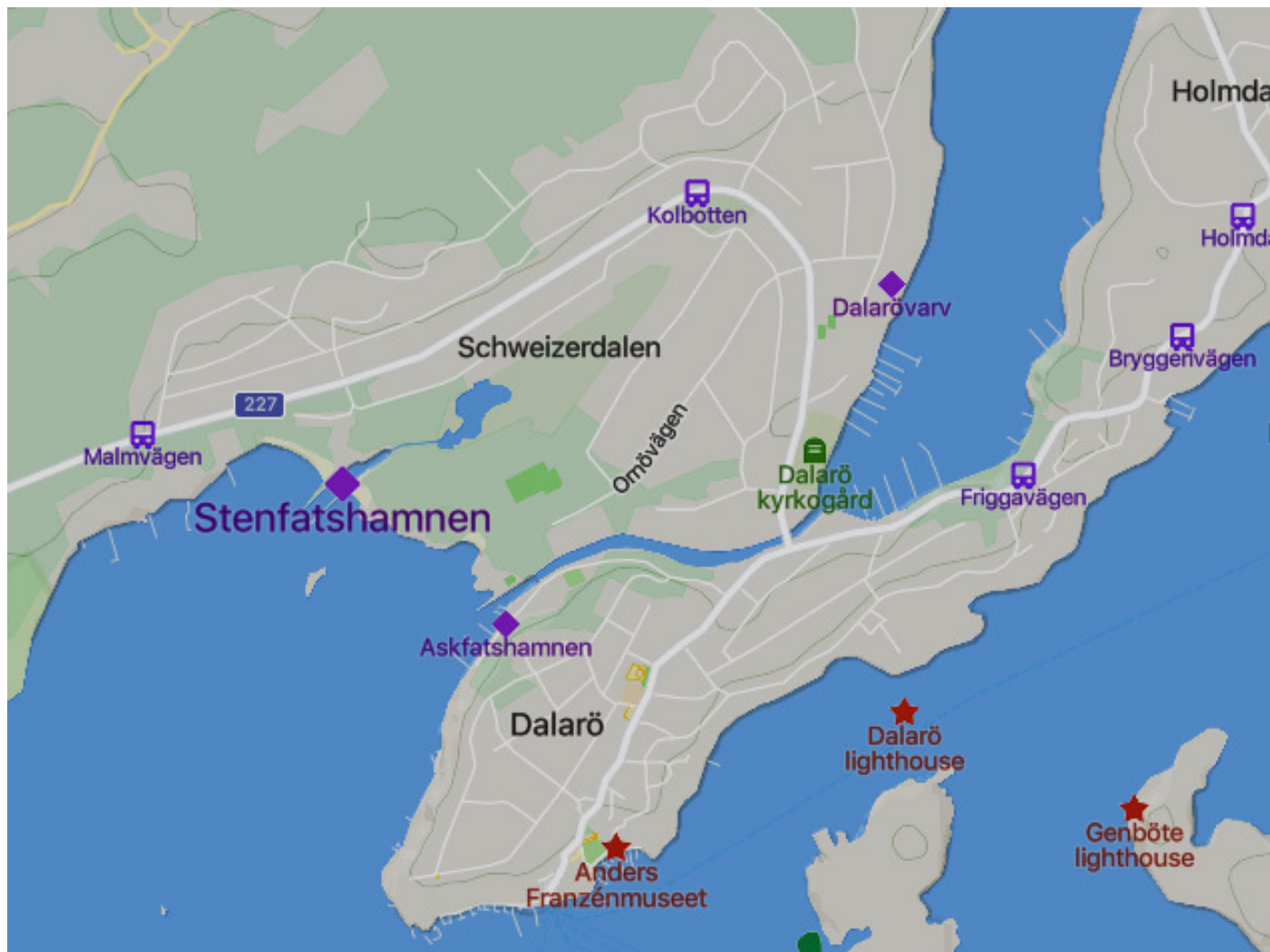

Utegygmet i Schweizerdalen.

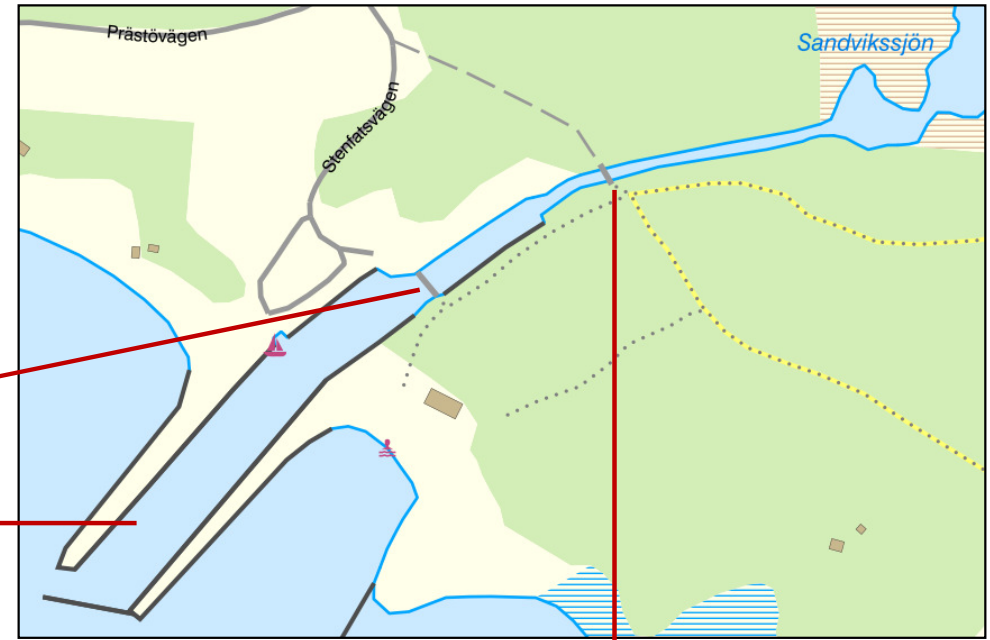
Ur Schweizerdalens Tomtägarförenings verksamhetsplan 1957.

De första båtplatserna anordnas nu spontant i den uppgrävda kanalen till Sandviksjön.

Man försökte få en fartbegränsning på Dalarövägen där det då var fri fart.

Broarna över kanalen mot Sandvikssjön.

Broarna kom troligtvis till i samband med att man anlade en hamn i Schweizerdalen.

1959 bildades en båtklubb med ett 25-tal medlemmar och hamnen grävs ur 1960.

När kanal grävdes sänktes vattennivån i Sandvikssjön med ungefär 30 cm samtidigt som saltvatten trängde in.

Parkeringen används vintertid för båtupläggning.

På parkeringen gäller
sommartid parkeringsavgift
sedan 2017.

Sagostigen.

Det finns sedan flera år tillbaks någon som placerar ut föremål längs stigen mellan Utövägen och bron mot Sandvikssjön.

Dalarö Gym finns på Kanalvägen 6 sedan 2018.

Bilder från invigningen 2018.

Befintlig byggnad byggdes på med en våning för att rymma Dalarö Gym.

Det finns nu skyltar på flera platser som orienterar besökarna.

Välkommen till Schweizerparken

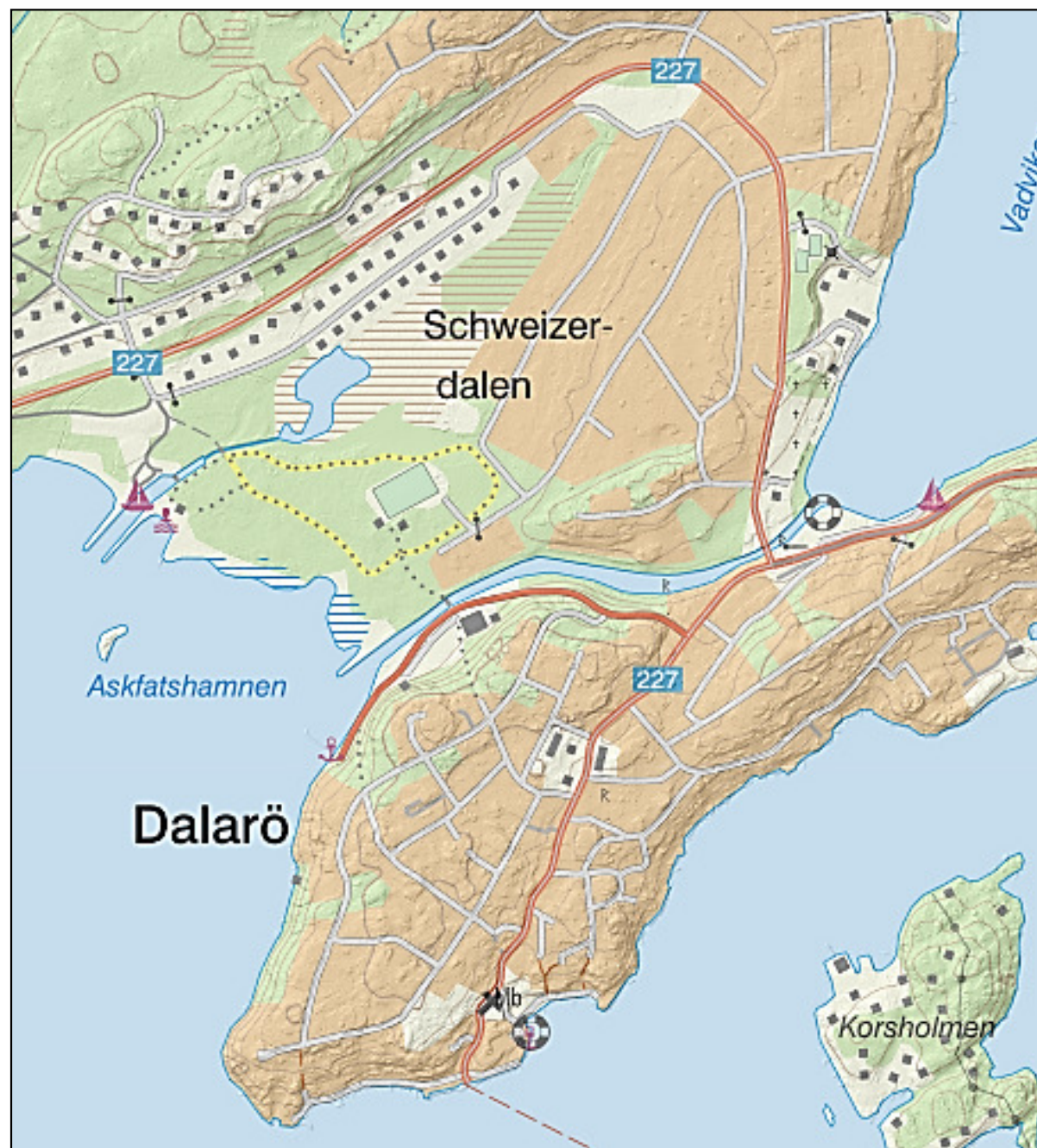

- 1 Stranden Hawaii
- 2 Kiosk
- 3 Toaletter
- 4 Stranden vid Simskolan
- 5 Festplats
- 6 Stranden nedanför utegym
- 7 Sportpark
- 8 Sumpholmen

Vy mot Askfatsberget från Schweizerdalen, 2023.

Sammanställt 2023.

Se även Schweizerstil SC286, som är en kort beskrivning av några byggnader på Dalarö i denna stil.